

centraal bureau voor de statistiek

voorburg:

prinses beatrixlaan 428
postbus 959
2270 AZ voorburg

telefoon: 070 - 69 43 41
telex: 32692 cbs nl
telegramadres: statistiek voorburg

statistische methoden
bibliotheek en documentatie

landbouwstatistieken
statistieken van industrie en bouwnijverheid
statistieken van binnenlandse handel en dienstverlening
statistieken van verkeer en vervoer
financiële statistieken

statistieken van de prijzen
nationale rekeningen

milieustatistieken
coördinatie economische statistieken

bevolkingstatistieken
gezondheidsstatistieken
statistieken van onderwijs en wetenschappen
statistieken van arbeid, inkomen en consumptie
sociaal-culturele statistieken
statistieken van criminaliteit en rechtspleging
sociale rekeningen (algemene tellingen)

algemene zaken

heerlen:

kloosterweg 1
postbus 4481
6401 CZ heerlen

telefoon: 045 - 73 66 66
telex: 56724 cbs hr nl
telegramadres: statistiek heerlen

bibliotheek en documentatie

statistieken van verkeer en vervoer
financiële statistieken
statistieken van de buitenlandse handel

economische basistellingen

statistieken van arbeid, inkomen en consumptie

persoons- en gezinsenquête

algemene zaken



14e algemene
volkstelling
annex woningtelling

28 februari 1971

deel 1B
niet-nederlandse nationaliteiten

(4) 1A-B/1971/VT+WT, serie A,
- serie A
dl. 1B



VERKLARING DER TEKENS

- . = gegevens ontbreken
 - * = voorlopig cijfer
 - x = geheim
 - = nihil
 - = (indien voorkomend tussen twee getallen) tot en met
 - 0 (0,0) = het getal is minder dan de helft van de gekozen eenheid
 - niets (blank) = een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
 - < = minder dan, respectievelijk kleiner dan
 - > = meer dan, respectievelijk groter dan
 - 1976 - 1977 = 1976 tot en met 1977
 - 1976/1977 = het gemiddelde over de jaren 1976 tot en met 1977
 - 1976/'77 = oogstjaar, boekjaar, schooljaar enzovoort, beginnend in 1976 en eindigend in 1977
 - 1966/'67 - 1976/'77 = boekjaar enzovoort, 1966/'67 tot en met 1976/'77
- Ingeval van afronding kan het voorkomen, dat de totalen niet geheel overeenstemmen met de som der opgetelde getallen.
- Verbeterde cijfers in staten en tabellen zijn niet als zodanig gekenmerkt.

EXPLANATION OF SYMBOLS

- . = data not available
 - * = provisional figures
 - x = publication prohibited (confidential figure)
 - = nihil
 - = (between two figures) inclusive
 - 0 (0,0) = less than half of unit employed
 - a blanc = category not applicable
 - < = less than, resp. smaller than
 - > = more than, resp. greater than
 - 1976 - 1977 = 1976 to 1977 inclusive
 - 1976/1977 = average for the year 1976 up to and including 1977
 - 1976/'77 = crop year, financial year, school year etc. beginning in 1976 and terminating in 1977
 - 1966/'67 - 1976/'77 = crop year etc. 1966/'67 up to and including 1976/'77
- Detailed items in tables do not necessarily add to totals because of rounding.
- Revised figures are not marked as such.

Kengetal VTA/1971-1B

Key figure VTA/1971-1B

AUTEURSRECHT VOORBEHOUDEN

Het herdrukken van de inhoud van deze publikatie is niet toegestaan, noch geheel, noch gedeeltelijk, noch in de oorspronkelijke, noch in bewerkte vorm, tenzij met schriftelijke machtiging van de Directeur-Generaal van de Statistiek.

Het gebruiken van de inhoud van deze publikatie als toelichting of bewijsvoering in een artikel, een boekbespreking of een boek is toegestaan, mits de bron duidelijk en nauwkeurig wordt vermeld.

Verkrijgbaar bij de Staatsuitgeverij, 's-Gravenhage en de boekhandel.

Obtainable from the Staatsuitgeverij, the Hague and from booksellers.

Prijs: f 15,50 (incl. B.T.W.)

Bestelnummer: 840-071-12

Price: f 15.50 (tax on value added incl.)

Quote nr.: 840-071-12

COPYRIGHT RESERVED

VOORBERICHT

Evenals bij de vorige volkstellingen zijn ook bij de op 28 februari 1971 gehouden 14e Algemene volkstelling gegevens verzameld omtrent de nationaliteit van de in Nederland woonachtige bevolking. In tegenstelling tot de jaarlijks voor ons land beschikbaar komende statistieken met betrekking tot de buitenlandse migratie, welke onder andere een beeld verschaffen van de belangrijkste mutaties in de bevolking onderscheiden naar nationaliteit, verstrekken de volkstellingsresultaten een momentopname van de omvang en samenstelling der bevolking naar nationaliteit.

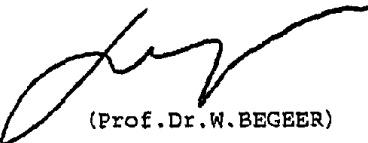
Een deel van de volkstellingsgegevens betreffende de nationaliteit werd verkregen via de integrale telling van het volkstellingsbestand, de overige gegevens via een (10%-)steekproef uit dit bestand. De eerstvermelde gegevens staan reeds geruime tijd in gedrukte vorm ter beschikking voor elke afzonderlijke gemeente alsook provincie en hebben behalve op de niet-Nederlanders ook betrekking op de Nederlanders. De laatstvermelde gegevens zijn slechts in beperkte mate geregionaliseerd en handelen uitsluitend over de niet-Nederlanders.

De belangrijkste van de op voornamelijk landelijk niveau (integraal dan wel via een steekproef) verzamelde cijfers zijn in deze publikatie samengebracht. Van de aard en omvang van de overige beschikbaar zijnde gegevens wordt melding gemaakt door middel van de aan het slot opgenomen tabellenoverzichten.

De onderhavige publikatie maakt deel uit van een door de hoofdafdeling Sociale rekeningen van het Bureau gecoördineerde reeks welke is gewijd aan de voornaamste uitkomsten van de volkstelling 1971. Deze reeks valt uiteen in een A- en een B-serie. In de A-serie worden aan de hand van hoofdzakelijk landelijke cijfers een aantal onderwerpen nader belicht, te weten: de demografische structuur van de bevolking, de samenstelling der bevolking naar kerkelijke gezindte, de bestaande huwelijken en de huwelijksvruchtbaarheid, de beroepsbevolking, het gevolgde onderwijs en het onderwijs dat nog wordt gevolgd, en de huishoudens, gezinnen en woningen. De B-serie bevat ten aanzien van genoemde onderwerpen alsmede het forensisme en de bevolking in inrichtingen en tehuizen de voornaamste uitkomsten van de volkstelling op gemeentelijk niveau.

De voorliggende publikatie is samengesteld door drs. R.F. van der Erf van de hoofdafdeling Bevolkingsstatistiek. De steekproefverantwoording is verzorgd door de hoofdafdeling Statistische methoden.

De Directeur-Generaal
van de Statistiek,



(Prof. Dr. W. BEGEER)

Voorburg, december 1977

I N H O U D

Blz.

VOORBERICHT	3
TECHNISCHE TOELICHTING	
Hoofdstuk 1. Algemeen	8
Hoofdstuk 2. Begrippen en definities	8
Hoofdstuk 3. Vergelijkbaarheid met andere statistieken	12
Hoofdstuk 4. Presentatie van de uitkomsten	13
VOORNAAMSTE UITKOMSTEN	
Hoofdstuk 1. Inleiding	14
Hoofdstuk 2. De niet-Nederlanders binnen de Nederlandse samenleving	14
2.1 De situatie in 1971 in vergelijking met die van 1960	14
2.2 De situatie in 1971 nader bezien	21
Hoofdstuk 3. De niet-Nederlanders naar nationaliteit	26
STATEN	
1. Bevolking naar nationaliteit, geslacht en leeftijd, 31 mei 1960 en 28 februari 1971	16
2. Bevolking naar nationaliteit en woongebied, 31 mei 1960 en 28 februari 1971	18
3. Bevolking naar nationaliteit, geslacht en soort van werkzaamheid, 31 mei 1960 en 28 februari 1971	20
4. Beroepsbevolking naar nationaliteit, geslacht en positie in het bedrijf, 31 mei 1960 en 28 februari 1971	20
5. Bevolking naar nationaliteit, geslacht en burgerlijke staat, 28 februari 1971	22
6. Bevolking naar nationaliteit, geslacht en plaats in het huishouden (def. 1960), 28 februari 1971	22
7. Beroepsbevolking naar nationaliteit, geslacht en leeftijd, 28 februari 1971	24
8. Beroepsbevolking naar nationaliteit, geslacht en aard van het bedrijf, 28 februari 1971	24
9. Beroepsbevolking naar nationaliteit, geslacht en onderwijsniveau, 28 februari 1971	24
10. Niet-Nederlanders naar geslacht en land van nationaliteit, 28 februari 1971 (steekproef 1 op 10 (x 10))	27
11. Niet-Nederlanders naar leeftijd, geslacht en land van nationaliteit, 28 februari 1971 (steekproef 1 op 10 (x 10))	29
12. Niet-Nederlanders naar land van nationaliteit en woongebied, 28 februari 1971 (steekproef 1 op 10 (x 10))	31
13. Niet-Nederlanders naar soort van werkzaamheid, geslacht en land van nationaliteit, 28 februari 1971 (steekproef 1 op 10 (x 10))	31
14. Niet-Nederlanders naar burgerlijke staat, geslacht en land van nationaliteit, 28 februari 1971 (steekproef 1 op 10 (x 10)) ..	33
15. Niet-Nederlanders naar plaats in het huishouden (def. 1960), geslacht en land van nationaliteit, 28 februari 1971 (steekproef 1 op 10 (x 10))	33
16. Niet-Nederlandse alleenstaanden en hoofden van huishoudens (def. 1947) naar wijze van huisvesting en land van nationaliteit, 28 februari 1971 (steekproef 1 op 10 (x 10))	35
GRAFIEKEN	
1. Bevolking naar nationaliteit, geslacht en leeftijd, per 100 van het totaal per nationaliteit per geslacht, 31 mei 1960 en 28 februari 1971	16

I N H O U D (slot)

Blz.

2. Niet-Nederlanders naar land van nationaliteit, geslacht en leeftijd, per 100 van het totaal aantal niet-Nederlanders, 28 februari 1971 (steekproef 1 op 10 (x 10))	29
3. Niet-Nederlanders naar land van nationaliteit en plaats in het huishouden (def. 1960), per 100 van het totaal aantal niet-Nederlanders, 28 februari 1971 (steekproef 1 op 10 (x 10))....	35
SUMMARY	36
TABELLEN	
1. Niet-Nederlanders naar telwijze, geslacht en land van nationaliteit, 28 februari 1971 (steekproef 1 op 10 (x 10))	38
2. Niet-Nederlanders naar leeftijd, geslacht en land van nationaliteit, 28 februari 1971 (steekproef 1 op 10 (x 10))	39
3. Niet-Nederlanders naar woongebied en land van nationaliteit, 28 februari 1971 (steekproef 1 op 10 (x 10))	40
4. Niet-Nederlanders naar soort van werkzaamheid, geslacht en land van nationaliteit, 28 februari 1971 (steekproef 1 op 10 (x 10))	41
5. Niet-Nederlanders naar burgerlijke staat, geslacht en land van nationaliteit, 28 februari 1971 (steekproef 1 op 10 (x 10)) ..	42
6. Niet-Nederlanders naar plaats in het huishouden (def. 1960), geslacht en land van nationaliteit, 28 februari 1971 (steekproef 1 op 10 (x 10))	43
7. Niet-Nederlandse hoofden van huishoudens en alleenstaanden (def. 1947) naar wijze van huisvesting en land van nationaliteit, 28 februari 1971 (steekproef 1 op 10 (x 10))	44
AANHANGSELS	
I. Opzet en uitvoering van de eigenlijke telling	45
II. Vraagstelling en toelichting omtrent de nationaliteit	54
III. Technische toelichting bij de steekproefuitkomsten	55
IV. Administratieve telling van personen zonder Nederlandse nationaliteit	62
V. Overzicht van beschikbare tabellen	66

CONTENTS

	Page
PREFACE	3
TECHNICAL EXPLANATION	
Chapter 1. General remarks	8
Chapter 2. Explanation of terms	12
Chapter 3. Comparability with other statistics	13
Chapter 4. Presentation of the results	13
MAIN RESULTS	
Chapter 1. Introduction	14
Chapter 2. The aliens within the Dutch society	14
2.1 The situation in 1971 compared with the one of 1960	14
2.2 Further information of the situation in 1971 ...	21
Chapter 3. The aliens by nationality	26
TEXT-TABLES	
1. Population by nationality, sex and age, May 31st 1960 and February 28th 1971	16
2. Population by nationality and place of residence, May 31st 1960 and February 28th 1971	18
3. Population by nationality, sex and type of activity, May 31st 1960 and February 28th 1971	20
4. Economically active population by nationality, sex and status, May 31st 1960 and February 28th 1971	20
5. Population by nationality, sex and marital status, February 28th 1971	22
6. Population by nationality, sex and position in the household (def. 1960), February 28th 1971	22
7. Economically active population by nationality, sex and age, February 28th 1971	24
8. Economically active population by nationality, sex and major group of industry, February 28th 1971	24
9. Economically active population by nationality, sex and level of education, February 28th 1971	24
10. Aliens by sex and country of nationality, February 28th 1971 (sample 1 in 10 (x 10))	27
11. Aliens by age, sex and country of nationality, February 28th 1971 (sample 1 in 10 (x 10))	29
12. Aliens by country of nationality and place of residence, February 28th 1971 (sample 1 in 10 (x 10))	31
13. Aliens by type of activity, sex and country of nationality, February 28th 1971 (sample 1 in 10 (x 10))	31
14. Aliens by marital status, sex and country of nationality, February 28th 1971 (sample 1 in 10 (x 10))	33
15. Aliens by position in the household (def. 1960), sex and country of nationality, February 28th 1971 (sample 1 in 10 (x 10))	33
16. Alien heads of households and persons living alone (def. 1947) by way of housing and country of nationality, February 28th 1971 (sample 1 in 10 (x 10))	35
GRAPHS	
1. Population by nationality, sex and age, per 100 of the total per nationality per sex, May 31st 1960 and February 28th 1971.	16
2. Aliens by country of nationality, sex and age, per 100 of the total number of aliens, February 28th 1971 (sample 1 in 10 (x 10))	29

CONTENTS (end)

	Page
3. Aliens by country of nationality and position in the household (def. 1960), per 100 of the total number of aliens, February 28th 1971 (sample 1 in 10 (x 10))	35
SUMMARY	36
TABLES	
1. Aliens by way of enumeration, sex and country of nationality, February 28th 1971 (sample 1 in 10 (x 10))	38
2. Aliens by age, sex and country of nationality, February 28th 1971 (sample 1 in 10 (x 10))	39
3. Aliens by place of residence and country of nationality, February 28th 1971 (sample 1 in 10 (x 10))	40
4. Aliens by type of activity, sex and country of nationality, February 28th 1971 (sample 1 in 10 (x 10))	41
5. Aliens by marital status, sex and country of nationality, February 28th 1971 (sample 1 in 10 (x 10))	42
6. Aliens by position in the household (def. 1960), sex and country of nationality, February 28th 1971 (sample 1 in 10 (x 10))	43
7. Alien heads of households and persons living alone (def. 1947) by way of housing and country of nationality, February 28th 1971 (sample 1 in 10 (x 10))	44
APPENDICES	
I. Plan and execution of the enumeration	45
II. Questions about the nationality	54
III. Comprehensive technical explanation of the sample results	55
IV. Enumeration of persons without the Dutch nationality by means of the population registers	62
V. Outline of available tables	66

TECHNISCHE TOELICHTING

HOOFDSTUK 1. ALGEMEEN

Evenals bij vorige volkstellingen is ook bij de op 28 februari 1971 gehouden 14e Algemene volkstelling aan alle getelde personen opgave verzocht van de nationaliteit. Deze publikatie richt zich met name op dat deel van de in Nederland woonachtige personen dat op het genoemde teltijdstip niet in het bezit was van de Nederlandse nationaliteit. Enerzijds houdt dit in dat de groep van personen zonder Nederlandse nationaliteit als zodanig zal worden vergeleken met de groep van personen met de Nederlandse nationaliteit; anderzijds dat binnen de eerstgenoemde groep vergelijkingen zullen worden getroffen tussen groepen van personen met diverse niet-Nederlandse nationaliteiten.

De telling strekte zich uit tot alle personen die in de onderscheiden Nederlandse gemeenten hun werkelijke woonplaats hadden, zulks ongeacht hun nationaliteit. Inbegrepen zijn dus de in Nederland woonachtige buitenlanders (met uitzondering van personen die het recht van diplomatieke immuniteit bezitten, waaronder diplomaten en hier te lande gestationeerde N.A.V.O.-militairen alsmede hun gezinsleden, voor zover deze de nationaliteit van één der N.A.V.O.-landen bezitten), terwijl de in het buitenland woonachtige Nederlanders buiten beschouwing zijn gebleven. Uitdrukkelijk zij voorts vermeld dat buitenlanders die ten tijde van de volkstelling niet in een persoonsregister voorkwamen - d.w.z. illegaal in ons land verbleven - niet zijn geteld. Voor meer uitgebreide informatie over de opzet van de telling alsmede de wijze waarop is geteld, kan worden verwezen naar Aanhangsel I.

Ten aanzien van de opgave van de nationaliteit zij nog opgemerkt dat een persoon die op het tijdstip van de telling meer dan één nationaliteit bezat, elk der betrokken nationaliteiten diende te vermelden. De exacte vraagstelling met de toelichting hierop is in Aanhangsel II opgenomen.

HOOFDSTUK 2. BEGRIPPEN EN DEFINITIES

Voor een juiste interpretatie van de uitkomsten der vergelijking van de groep niet-Nederlanders met de groep Nederlanders alsmede der vergelijking binnen de groep niet-Nederlanders is een nadere omschrijving van de belangrijkste hierbij gebruikte begrippen gewenst.

Bevolking

Tot de bevolking zijn gerekend alle personen die volgens het Besluit bevolkingsboekhouding in de gemeentelijke persoonsregisters behoren te zijn opgenomen.

Nationaliteit

Personen met meer dan één nationaliteit waaronder de Nederlandse, zijn verantwoord onder de Nederlandse nationaliteit. Alle overige personen met meer dan één nationaliteit zijn verantwoord onder de als eerste vermelde nationaliteit. Tot de personen zonder nationaliteit zijn naast de statenlozen tevens gerekend degenen die als nationaliteit de "Molukse" hebben opgegeven. Voorts zij nog opgemerkt dat bij de in deze publikatie voorkomende samenvoeging van een aantal nationaliteiten tot die der E.G.-landen alle personen met een Duitse nationaliteit zijn inbegrepen, daar op grond van het voorgedrukte antwoord op de vraagstelling (vgl. Aanhangsel II) geen uitsplitsing naar burgers van de B.R.D. en de D.D.R. mogelijk is.

Leeftijd

Bij de bepaling van de leeftijd is behalve met het geboortjaar tevens rekening gehouden met de geboortemaand: geboren in maart 1970 t/m februari 1971 is 0 jaar, geboren in maart 1969 t/m februari 1970 is 1 jaar, enz. De onderscheiding van de bevolking naar leeftijd berust derhalve op de exacte leeftijd.

Woongebied

Bij de indeling naar woongebied is in deze publikatie uitgegaan van de verdeling van Nederland in 11 provincies, terwijl bovendien de grootste vier gemeenten (Amsterdam, Rotterdam, 's-Gravenhage, Utrecht) nog apart zijn beschouwd. Personen wonende in de Zuidelijke IJsselmeerpolders (Oostelijk- en Zuidelijk Flevoland) alsmede personen die in het Centrale persoonsregister zijn opgenomen, zijn niet afzonderlijk vermeld doch wel begrepen in de totale bevolking van Nederland.

Burgerlijke staat

Bij de bepaling van de burgerlijke staat is uitgegaan van de wettelijke status. Dit betekent onder andere dat in concubinaat levende personen niet als gehuwden maar naar hun officiële burgerlijke staat zijn ingedeeld.

Soort van werkzaamheid

De onderscheiding naar soort van werkzaamheid geeft in eerste instantie een verdeling van de totale bevolking in enerzijds de beroepsbevolking en anderzijds de bevolking zonder beroep. De beroepsbevolking valt uiteen in de werkenden en de tijdelijk niet-werkenden.

- Tot de werkenden zijn gerekend alle personen van 14 jaar en ouder die op enigerlei wijze voor eigen rekening werkzaam zijn dan wel tegen loon, salaris of een andere vorm van geldelijke beloning werkzaamheden ten behoeve van anderen verrichten.

In afwijking van 1960 zijn in 1971 personen die per week gemiddeld minder dan 15 uur in loondienst werkzaam zijn wel tot de beroepsbevolking gerekend. Dit geldt niet voor in gezinsbedrijven mede-werkende gezinsleden noch voor scholieren of studenten.

- Tot de tijdelijk niet-werkenden zijn gerekend wachtgelders, werklozen en werkzoekenden. Hierbij zij aangetekend dat niet-werkenden die hebben opgegeven te zijn ingeschreven bij een arbeidsbureau altijd zijn inbegrepen, ook indien zij daadwerkelijk geen werk zoeken of niet meer bemiddeld (kunnen) worden.

Als personen zonder beroep zijn onder meer verantwoord gepensioneerden, A.O.W./A.W.W.-trekkers, renteniers e.d., scholieren en studenten, en zij die werkzaam zijn in eigen huishouden.

Bedrijf

De bedrijfsclassificatie, die is gebruikt bij de indeling van de werkende beroepsbevolking naar de aard van het bedrijf waarin wordt gewerkt, is nagenoeg gelijk aan de gedurende de laatste jaren bij andere statistieken van het Bureau gehanteerde Standaardbedrijfsindeling (S.B.I.) 1970 (vgl. de C.B.S.-publicatie: 14e Algemene volkstelling 28 februari 1971, Serie C, Systematische classificaties, Deel 1. Bedrijfsclassificatie).

Positie in het bedrijf

Personen behorend tot de werkende beroepsbevolking zijn naar de wijze waarop het beroep wordt uitgeoefend te onderscheiden in:

- zelfstandigen: hiertoe worden gerekend personen die als eigenaar, mede-eigenaar, firmant, pachter, zetbaas of dergelijke voor eigen rekening een bedrijf voeren of een beroep uitoefenen;

- personen in loondienst: hiertoe behoren personen die tegen loon, salaris of een andere vorm van geldelijke beloning werkzaamheden ten behoeve van anderen verrichten;
- medewerkende gezinsleden: hieronder zijn begrepen echtgenoten en ongehuwde thuiswonende kinderen voor zover deze ten minste 15 uur per week, al dan niet tegen betaling, in het gezinsbedrijf meewerken.

Onderwijsniveau

Personen die geen dagonderwijs meer volgen zijn op basis van hun behaalde akten en diploma's ingedeeld naar een aantal onderwijsniveaus. De classificatie van deze akten en diploma's naar niveau ziet er globaal als volgt uit:

- basisoniveau: uitsluitend lager onderwijs;
- lager niveau: voortgezet onderwijs zonder diploma;
- uitgebreid lager niveau: middelbaar algemeen voortgezet onderwijs en lager beroepsonderwijs (met inbegrip van een 3-jarige afsluiting bij het hoger algemeen voortgezet en voorbereidend wetenschappelijk onderwijs);
- middelbaar niveau: hoger algemeen voortgezet en voorbereidend wetenschappelijk onderwijs én het middelbaar beroepsonderwijs;
- semi-hoger niveau: hoger beroepsonderwijs en wetenschappelijk onderwijs met kandidaatsexamen;
- hoger niveau: beroepsonderwijs dat een voortzetting is van het hoger beroepsonderwijs, en wetenschappelijk onderwijs met doctoraal examen.

De indeling van de personen heeft plaatsgehad aan de hand van het hoogst behaalde diploma. Hierbij ging bij personen met meer dan één diploma op hetzelfde niveau het beroepsonderwijs vóór het algemeen onderwijs.

Voor een meer gedetailleerd overzicht van bovenstaande classificatie zij verwezen naar de C.B.S.-publicatie: 14e Algemene volkstelling 28 februari 1971, Serie C, Systematische classificaties, Deel 3. Onderwijsclassificaties.

Huishoudens, gezinnen en alleenstaanden

1. Gezin

Als gezin is beschouwd elk paar van bijeenwonende echtelieden zonder kinderen of met in huiselijk verkeer met hen samenwonende ongehuwde eigen en/of stiefkinderen en voorts elke vader of moeder die met een of meer ongehuwde eigen en/of stiefkinderen in huiselijk verkeer samenwoont. Eventueel met de ouders samenwonende gehuwde of gehuwd geweest zijnde kinderen zijn, ook indien zij zonder eigen gezinsleden bij de ouders wonen, geacht geen deel meer uit te maken van het ouderlijk gezin.

2. Huishouden

Volgens de definitie 1960 is als huishouden beschouwd elke groep van twee of meer personen die in huiselijk verkeer met elkaar samenwonen en te zamen een gemeenschappelijke huishouding voeren (gemeenschappelijk hoofdwoonvertrek, te zamen koken en eten, etc.).

De begrippen huishouden (def. 1960) en gezin dekken elkaar in zoverre dat zij beide betrekking hebben op groepen van met elkaar in huiselijk verkeer samenwonende personen. Zij verschillen echter doordat bij het begrip huishouden de economische binding van het huiselijk verkeer als enige maatstaf geldt, terwijl bij het begrip gezin de binding door huwelijk, bloedverwantschap (in de eerste graad) of adoptie centraal staat.

Het begrip huishouden (def. 1960) is dus ruimer dan het begrip gezin:

- behalve uit één gezin kan het huishouden bestaan uit twee of meer gezinnen indien deze een gemeenschappelijke huishouding voeren;

- naast de leden van één of meer gezinnen kan het huishouden andere personen omvatten indien deze met de gezinsleden in huiselijk verkeer samenwonen;
 - het huishouden kan ook nog bestaan uit in huiselijk verkeer met elkaar samenwonende personen die te zamen geen gezin vormen.
- Volgens de definitie 1947 is als huishouden beschouwd elke groep van twee of meer personen die in huiselijk verkeer met elkaar samenwonen, ongeacht de aard van de onderlinge relaties tussen de samenwonende personen, echter met dien verstande dat ieder gezin (eventueel met anderen) als een apart huishouden aangemerkt wordt.
- Bij de toepassing van de definitie 1947 worden de huishoudens (def. 1960) opgesplitst in kleinere eenheden. Daaruit worden eerst alle gezinnen als een afzonderlijk huishouden gelicht. De groepen van personen die na het uitlichten van de gezinnen overblijven, vormen eveneens een huishouden echter op voorwaarde dat onder die overblijvende groep het hoofd van het huishouden (def. 1960) wordt aangetroffen. Is dit laatste niet het geval dan worden de overblijvende personen beschouwd als leden van het huishouden van het gezinshoofd dat tevens optreedt als hoofd van het huishouden (def. 1960).

3. Alleenstaande

Volgens de definitie 1960 is als alleenstaande aangemerkt elke afzonderlijk levende persoon en voorts hij of zij die wel met anderen in één woonverblijf woont doch een afzonderlijke huishouding voert en met die anderen geen huiselijk verkeer onderhoudt. Is dit laatste wel het geval dan is er sprake van een kostganger die niet als alleenstaande is beschouwd doch als lid van het huishouden waarmee hij in huiselijk verkeer samenwoont.

Als alleenstaande volgens de definitie 1947 zijn behalve de alleenstaanden volgens de definitie 1960 tevens beschouwd alle hoofden van huishoudens (def. 1960) die na het uitlichten van de gezinnen uit de huishoudens (def. 1960) als enig niet-gezinlid overblijven.

Plaats in het huishouden

Het onderscheid naar plaats in het huishouden is gebaseerd op de voorgaande definities van het huishouden (def. 1960) en van het gezin.

Als hoofd van het huishouden is aangemerkt degene die door de leden van het huishouden als zodanig wordt beschouwd. In de praktijk is dat meestal de (voornaamste) kostwinner.

Als echtgenote zijn uitsluitend die vrouwen verantwoord die zijn gehuwd met een hoofd van een huishouden. De echtgenote van een in het huishouden van zijn ouders (resp. kinderen) opgenomen gehuwde zoon (resp. vader) is verantwoord onder overige leden.

Als eigen zoon of eigen dochter zijn, aansluitend op het voorgaande, uitsluitend verantwoord de ongehuwde kinderen van hoofden van huishoudens. Kinderen van eventueel in het huishouden voorkomende tweede en volgende gezinnen zijn verantwoord onder overige leden.

Tot de personen in inrichtingen en tehuizen zijn uitsluitend gerekend de personen die in groepsverband in inrichtingen woonachtig zijn, voor zover zij geen zelfstandige huishouding voeren. Personen in inrichtingen en tehuizen voor wie de inrichting of het tehuis is bestemd die een zelfstandige huishouding voeren, alsmede directie- en/of personeelsleden die een zelfstandige huishouding voeren, zijn verantwoord onder personen in huishoudens.

1. Wijze van huisvesting

Behalve in woningen kunnen personen zijn gehuisvest in andere bewoonde ruimten. Als woning is beschouwd elk perceel of perceelsgedeelte dat volgens bouw of verbouw blijvend is bestemd voor bewoning door één huishouden of één alleenstaande.

Tot andere bewoonde ruimten zijn gerekend:

- woonverblijven welke wel voor permanente bewoning zijn bestemd doch niet als afzonderlijke woning in de zin van bovengenoemde de-

- finitie kunnen worden beschouwd (woonruimten in hotels, op woon-schepen e.d.);
- woonverblijven welke bij de bouw slechts voor tijdelijke bewoning zijn bestemd doch op het ogenblik van de telling dienden voor normale bewoning (blijvend bewoonde zomerhuizen e.d.);
 - woonverblijven welke niet (meer) voor bewoning zijn bestemd (bewoonde keet, schuur e.d., bewoonde onherroepelijk onbewoonbaar verklaarde woningen).

Als hoofdbewoner van een woning resp. andere bewoonde ruimte is aangemerkt het hoofd van het huishouden dat (resp. de alleenstaande die) verantwoordelijk is voor de huurbetaling aan de eigenaar, dan wel de eigenaar zelf indien deze (tevens) in de woning resp. andere bewoonde ruimte woont.

Als inwonend zijn beschouwd de onderhuurders (w.o. kamerbewoners) d.w.z. zij die (kamer-)huur zijn verschuldigd aan de hoofdbewoner. Nog aangetekend zij dat bij de toepassing van de definitie 1947 mede als inwonend zijn gerekend alle niet-zelfstandige (secundaire) gezinnen - d.w.z. gezinnen waarvan het hoofd niet tevens optreedt als hoofd van het huishouden (def. 1960) - ook al betalen zij in feite geen huur aan het hoofd van het huishouden waarin hun gezin is opgenomen. Het hoofd van het huishouden (def. 1960) is in die gevallen beschouwd als een hoofdbewoner met inwoning.

HOOFDSTUK 3. VERGELIJKBAARHEID MET ANDERE STATISTIEKEN

Behalve uit de volkstelling kunnen gegevens betreffende in Nederland woonachtige personen met een niet-Nederlandse nationaliteit met name worden geput uit drie bronnen.

a. Administratie van de plaatselijke vreemdelingenpolitie

Het Ministerie van Justitie bepaalt sinds 1955 tot heden (met een onderbreking gedurende de jaren 1968 t/m 1972) jaarlijks het bestand van in Nederland (legaal) woonachtige niet-Nederlanders (naar nationaliteit en geslacht) alsmede de mutaties daarin (tengevolge van buitenlandse migratie, geboorte, sterfte en naturalisatie). Cijfers met betrekking tot dit bestand worden o.a. gepubliceerd in het Statistisch zakboek van het C.B.S. dat jaarlijks verschijnt.

Daar de gegevens in de administratie van de vreemdelingenpolitie min of meer overeenkomen met de gegevens betreffende de niet-Nederlanders in de gemeentelijke persoonsregisters, zijn de bestandscijfers van het Ministerie van Justitie vergelijkbaar met de uitkomsten van de volkstelling, zij het dat er twee verschilpunten bestaan:

1. Een niet-Nederlander wordt in een van de Nederlandse gemeentelijke persoonsregisters opgenomen indien hij of zij zich voor langer dan zes maanden in Nederland vestigt; in de administratie van de vreemdelingenpolitie is deze grens op drie maanden gesteld.
2. De uitzonderingsregels voor buitenlanders met betrekking tot opneming in de persoonsregisters wijken enigszins af van die met betrekking tot opneming in de administratie van de vreemdelingenpolitie. Personen van Molukse oorsprong in woonoorden en woonwijken worden namelijk wel in de persoonsregisters opgenomen doch niet in de administratie van de vreemdelingenpolitie, terwijl voor de gezinsleden van N.A.V.O.-militairen het omgekeerde geldt.

b. Statistiek van de buitenlandse migratie

Het C.B.S. stelt sedert 1948 jaarlijks een statistiek van de buitenlandse migratie op. Deze statistiek heeft betrekking op personen die zich vanuit het buitenland in Nederland vestigen resp. op personen die vanuit Nederland naar het buitenland vertrekken, en voor wie de vestiging resp. het vertrek gepaard gaat met opneming in dan wel afvoering van de Nederlandse gemeentelijke persoonsregisters. Op enkele uitzonderingen na vindt opneming plaats van een ieder die zich

voor langer dan 30 dagen (vreemdelingen voor langer dan 180 dagen) in Nederland komt vestigen, terwijl afvoering volgt indien iemand Nederland blijvend of voor onbepaalde tijd (doch voor langer dan 360 dagen) verlaat.

De statistiek geeft een gedetailleerd overzicht van de richting van de migratie en beschrijft de migranten op grond van onder andere de volgende kenmerken: nationaliteit, geslacht, leeftijd, burgerlijke staat, gezinsverband, beroep, kerkelijke gezindte, land van herkomst resp. bestemming, land van geboorte en duur van voorafgaand verblijf in Nederland resp. het buitenland.

De in de statistiek opgenomen gegevens zijn voornamelijk verkregen door bewerking van gegevens welke door de gemeentebesturen bij gelegenheid van vertrek naar resp. vestiging vanuit het buitenland over de desbetreffende vertrokken resp. gevestigde personen door middel van individuele formulieren worden vastgelegd.

Aangezien de statistiek van de buitenlandse migratie betrekking heeft op stroomgrootheden kunnen de cijfers hieruit als zodanig niet worden vergeleken met de bestandscijfers welke uit de volkstelling resulteren. Ze vormen echter wel een indicatie voor de belangrijkste veranderingen in het bestand (dat mede wordt bepaald door geboorte, sterfte en nationaliteitswisseling).

c. Statistiek van de naturalisaties

Ten slotte zij vermeld dat het C.B.S. jaarlijks een overzicht samenstelt van de geëffectueerde naturalisaties van niet-Nederlanders (naar kenmerken als nationaliteit, geslacht, leeftijd, burgerlijke staat, geboorteland, beroep, kerkelijke gezindte, woonprovincie en duur van het verblijf in Nederland).

HOOFDSTUK 4. PRESENTATIE VAN DE UITKOMSTEN

Met het oog op de plicht tot geheimhouding van individuele gegevens zijn de verkregen cijfers omgewerkt tot 5-tallen. Deze omwerking heeft als volgt plaatsgevonden:

- de getallen 0, 1 en 2 zijn in de tabellen vervangen door twee punten;
- de getallen 3, 4, 5, 6 en 7 zijn vervangen door het getal 5;
- de getallen 8, 9, 10, 11 en 12 zijn vervangen door het getal 10 enz.

Ook voor hogere getallen is dit afrondingssysteem in de tabellen consequent toegepast om te voorkomen dat door vergelijking met andere getallen individuele gegevens zouden kunnen worden afgeleid. Bij het samenstellen van uitkomsten van onderdelen tot subtotaal en totalen zijn uiteraard de werkelijke aantallen per onderdeel als basis genomen en niet de 5-tallen. Wel zijn vanzelfsprekend de aldus verkregen subtotaal en totalen weer omgewerkt tot 5-tallen. De onnauwkeurigheden die hiermede zijn geïntroduceerd zijn vanuit statistisch oogpunt gezien niet van betekenis.

De naast de absolute aantallen gegeven verhoudingscijfers zijn vastgesteld op basis van de werkelijke (niet tot 5-tallen omgewerkte) aantallen. Voor getallen kleiner dan 3 zijn de verhoudingscijfers vervangen door twee punten om te voorkomen dat aan de hand daarvan eenheden (d.w.z. individuele gegevens) zouden kunnen worden terugge-rekend.

VOORNAAMSTE UITKOMSTEN

HOOFDSTUK 1. INLEIDING

De belangrijkste resultaten van de 14e Algemene volkstelling van 28 februari 1971 betreffende de niet-Nederlandse nationaliteiten zullen als volgt worden gezien:

- In hoofdstuk 2 zal de groep niet-Nederlanders als zodanig op grond van verschillende kenmerken worden vergeleken met de groep Nederlanders. Daarbij zal in paragraaf 2.1 mede gerefereerd worden aan de situatie ten tijde van de 13e Algemene volkstelling van 31 mei 1960, terwijl in paragraaf 2.2 een nadere analyse zal plaatsvinden aan de hand van alleen de uitkomsten van de volkstelling van 1971.
- In hoofdstuk 3 zal binnen de groep niet-Nederlanders op grond van een indeling naar de meest voorkomende nationaliteiten worden nagegaan in welke mate deze groep al naar gelang de verschillende kenmerken heterogeen van aard is.

Alvorens over te gaan tot de presentatie en beschouwing van de voornaamste uitkomsten, dienen een tweetal opmerkingen te worden gemaakt. De eerste opmerking betreft de omstandigheid dat de cijfermatige resultaten welke in hoofdstuk 2 worden vermeld integraal van aard zijn, d.w.z. dat ze tot stand zijn gekomen na telling van het gehele bestand. Voor de cijfers welke in hoofdstuk 3 worden gepresenteerd geldt dit niet. Om efficiencyredenen zijn laatstbedoelde cijfers vastgesteld op basis van een steekproefbewerking uit het totale bestand. Dit impliceert dat de cijfermatige resultaten in hoofdstuk 3 een onnauwkeurigheidsmarge bezitten waarmee bij de interpretatie terdege rekening moet worden gehouden. Voor de grootte van de steekproef en de wijze waarop deze is getrokken alsmede voor de mate van onnauwkeurigheid welke hierdoor is geïntroduceerd, zij verwezen naar Aanhangsel III.

De tweede opmerking houdt verband met het feit dat 2,3% van de totale bevolking, waaronder 18,6% van de niet-Nederlanders, bij de telling niet thuis is aangetroffen dan wel heeft geweigerd aan de telling mede te werken. Voor zover deze aan de bevolkingsadministratie waren te ontleen zijn de gegevens van de betrokkenen bij de gemeenten opgevraagd en in de resultaten verwerkt. Voor gegevens die niet aan de bevolkingsadministratie konden worden ontleend zijn de betrokkenen in de resultaten verwerkt in de posten "onbekend". Voor gedetailleerde informatie over de omvang en samenstelling van deze administratief getelde niet-Nederlanders zij verwezen naar Aanhangsel IV.

HOOFDSTUK 2. DE NIET-NEDERLANDERS BINNEN DE NEDERLANDSE SAMENLEVING

2.1. De situatie in 1971 in vergelijking met die van 1960

Staat 1 geeft een beeld van de absolute en relatieve omvang van de groep niet-Nederlanders ten tijde van de volkstelling van 1971 en van de daaraan voorafgaande volkstelling van 1960 1). Bestudering van de cijfers leert onder andere het volgende:

- op een totale bevolkingsomvang van ruim 13 miljoen bedraagt het aantal niet-Nederlanders in 1971 iets meer dan 250 duizend, ofwel 2 per 100. In 1960 lag laatstgenoemd aantal circa de helft lager.

1) De cijfers in deze staat zijn voor wat betreft 1960 ontleend aan de 13e Algemene volkstelling, 31 mei 1960, Uitkomsten per gemeente, per provincie en voor Nederland, tabel 5 en voor wat betreft 1971 aan de 14e Algemene volkstelling, 28 februari 1971, Kerntabellen met definitieve uitkomsten per gemeente, per provincie en voor Nederland, tabel 1/5.

Tegenover een totale bevolking van 11,5 miljoen stond toen een groep niet-Nederlanders van bijna 120 duizend, d.w.z. 1 per 100; de verdubbeling van het aantal niet-Nederlanders in 1971 in vergelijking met 1960 komt voor het grootste gedeelte (bijna 75%) voor rekening van de toeneming van het aantal niet-Nederlandse mannen. De geslachtsverdeling binnen de groep niet-Nederlanders is hierdoor aanzienlijk veranderd. Bedroeg het aantal niet-Nederlandse mannen per niet-Nederlandse vrouw in 1960 nog 1,1, in 1971 is dit aantal door de sterkere groei aan de kant van de mannen gestegen tot 1,8;

- per leeftijdsgroep beschouwd is de toeneming van het aantal niet-Nederlandse mannen sterk verschillend geweest. Tegenover een vervijfvoudiging van het aantal 30-39-jarige niet-Nederlandse mannen en een verviervoudiging van het aantal 20-29-jarige niet-Nederlandse mannen staat een veel geringere toename in de overige leeftijdsgroepen en wel met name in die boven 49 jaar;
- de toeneming van de groep niet-Nederlandse vrouwen is kwantitatief minder van betekenis. Onderscheiden naar leeftijd is de toeneming ook enigszins minder ongelijk verdeeld in vergelijking met die van de niet-Nederlandse mannen. Voor de niet-Nederlandse vrouwen heeft zich de sterkste groei voorgedaan in de leeftijdsgroepen 20-29 jaar en 0-9 jaar. Opmerkelijk is de, zij het geringe, daling van het aantal 50-59-jarige niet-Nederlandse vrouwen.

Naar aanleiding van staat 1 zijn in grafiek 1 (beknopte) gegevens opgenomen met betrekking tot de leeftijdsverdeling van Nederlanders en niet-Nederlanders per geslacht in 1960 en 1971. Deze grafiek, die onder andere het effect van de eerder vermelde verschillen in groei op de structuur van de leeftijdsopbouw toont, leidt tot de conclusie dat de leeftijdsverdeling van de niet-Nederlanders in 1960 meer overeenkwam met die van de Nederlanders dan in 1971. Zowel voor het jaar 1960 als voor het jaar 1971 blijkt voorts dat de leeftijdsstructuur van de niet-Nederlandse vrouwen meer gelijkens vertoont met die van de Nederlandse vrouwen dan de leeftijdsstructuur van de niet-Nederlandse mannen met die van de Nederlandse mannen. In het algemeen geldt met name voor 1971 dat de niet-Nederlanders relatief zijn overbezet in de jongste produktieve leeftijdsklassen (20-39 jaar) en relatief zijn onderbezet in de leeftijden boven 39 jaar. Uit staat 1 volgt dat er tevens sprake is van een relatieve onderbezetting van niet-Nederlanders in de leeftijdsgroep 10-19 jaar. Gezien tegen de achtergrond van het grote aantal personen van 20-39 jaar is het aantal niet-Nederlandse kinderen (0-9-jarigen) in 1971 aan de lage kant te noemen.

De laatstgenoemde constatering gevoegd bij de eerder vermelde ongelijke geslachtsverdeling binnen de groep niet-Nederlanders in 1971 doet de vraag rijzen in hoeverre hier sprake is van een structurele dan wel slechts tijdelijke situatie. De reeds genoemde statistiek van de buitenlandse migratie (zie hoofdstuk 3 van de technische toelichting) biedt in deze enige uitkomst. Hieruit kan namelijk worden afgeleid dat de immigratie van niet-Nederlanders gedurende de jaren welke aan de laatste volkstelling voorafgingen voor een belangrijk tot zeer belangrijk deel bestond uit niet-Nederlandse werknemers afkomstig uit de zgn. wervingslanden 2). Deze stromen buitenlandse werknemers werden voornamelijk gevormd door individueel migrerende gehuwde en niet-gehuwde mannen.

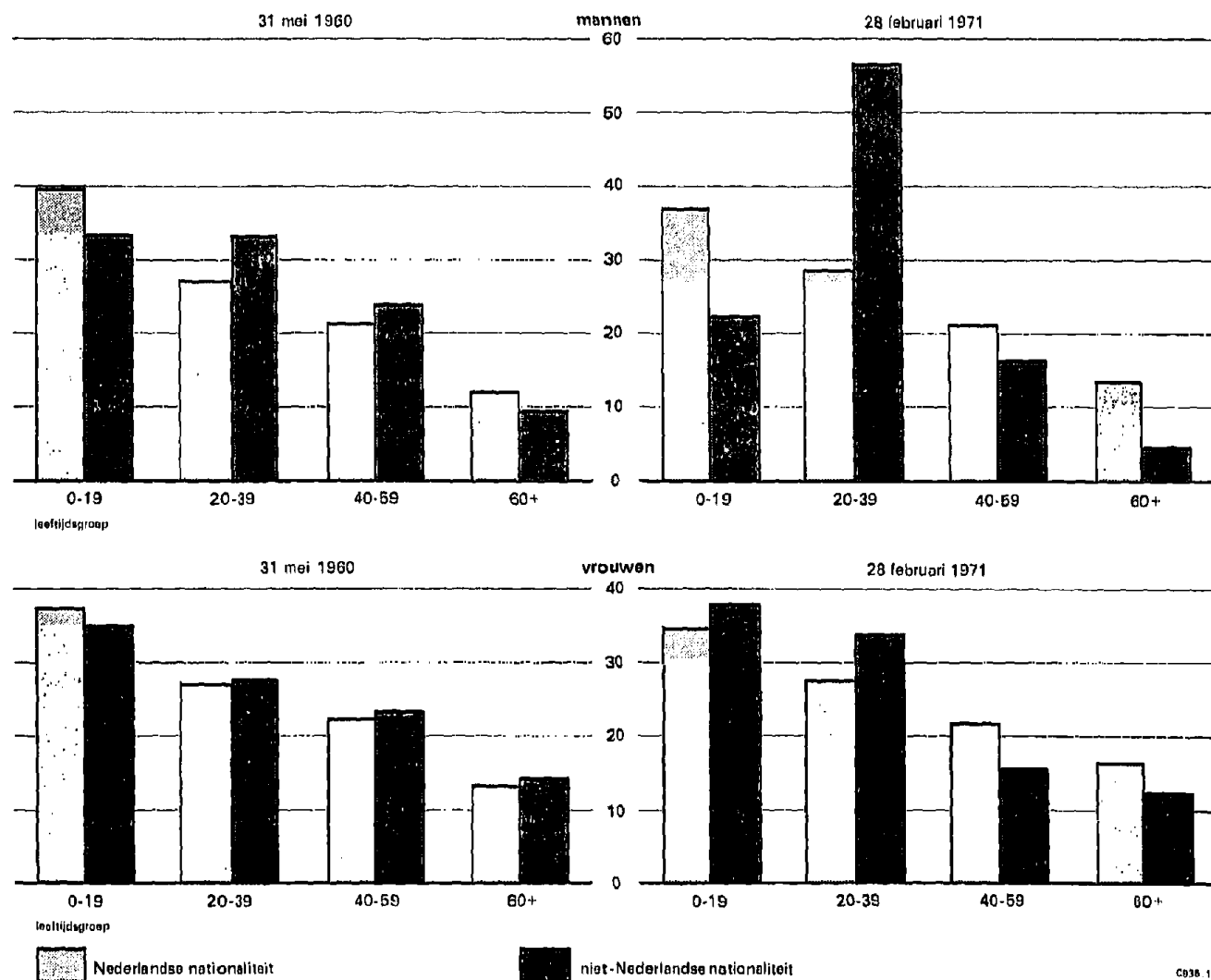
Mede gezien de hier te lande geldende regels inzake gezinshereniging van gehuwde buitenlandse werknemers (welke pas onder bepaalde voorwaarden na een verblijfsduur variërend van 1 tot 2 jaar van de werknemer mocht plaatsvinden) bleef het aantal immigrerende niet-Neder-

2) De belangrijkste wervingslanden zijn Turkije, Marokko, Spanje, Joegoslavië, Portugal en Griekenland. In hoofdstuk 3 komen de aan deze landen verbonden nationaliteiten nader aan de orde.

Staat 1. Bevolking naar nationaliteit, geslacht en leeftijd

	Nederlandse nationaliteit				Niet-Nederlandse nationaliteit				Niet-Nederlandse nationaliteit per 100 van de totale bevolking per categorie			
	31-5-1960		28-2-1971		31-5-1960		28-2-1971		31-5-1960		28-2-1971	
	M.	V.	M.	V.	M.	V.	M.	V.	M.	V.	M.	V.
	x 1 000											
0 - 9 jaar	1 192,2	1 134,0	1 204,1	1 147,0	11,9	11,4	22,5	21,3	1,0	1,0	1,8	1,8
10 - 19 jaar	1 051,8	1 005,3	1 148,9	1 094,2	8,8	8,1	13,6	13,5	0,8	0,8	1,2	1,2
20 - 29 jaar	783,7	765,2	1 046,3	998,3	9,9	7,5	39,3	18,4	1,2	1,0	3,6	1,8
30 - 39 jaar	739,9	761,2	767,8	756,4	10,6	7,8	51,4	12,5	1,4	1,0	6,3	1,6
40 - 49 jaar	637,2	665,3	727,4	752,5	8,1	6,5	18,1	8,7	1,3	1,0	2,4	1,1
50 - 59 jaar	559,8	601,8	615,2	659,8	6,6	6,4	8,3	5,8	1,2	1,1	1,3	0,9
60 - 69 jaar	396,0	441,3	481,0	562,0	3,6	4,6	5,0	5,9	0,9	1,0	1,0	1,0
70 jaar en ouder ...	284,4	325,5	365,1	481,9	2,4	3,3	2,8	5,4	0,8	1,0	0,8	1,1
Totaal	5 644,9	5 699,5	6 355,7	6 452,1	62,0	55,6	161,0	91,3	1,1	1,0	2,5	1,4

1. Bevolking naar nationaliteit, geslacht en leeftijd per 100 van het totaal per nationaliteit per geslacht



landse vrouwen (echtgenoten) en kinderen in die jaren beperkt 3). Uit hoofde hiervan kon ten tijde van de volkstelling een zeker inhaaleffect met betrekking tot de gezinshereniging van buitenlandse werknemers worden tegemoet gezien, hetwelk voor de groep niet-Nederlanders tot een minder ongelijke geslachtsverdeling en een hogere bezettingsgraad van kinderen zou leiden. Cijfermateriaal in dezen van de kant van het Ministerie van Justitie alsook vanuit de statistiek van de buitenlandse migratie van het C.B.S. in de jaren na de volkstelling bevestigt tot op heden deze verwachting.

Over het woongebied van de niet-Nederlanders op resp. 28 februari 1971 en 31 mei 1960 handelt staat 2 4). De provincie is hierbij als indelingscriterium gebruikt terwijl ook de grootste vier gemeenten apart staan vermeld. Ter vergelijking zijn tevens de overeenkomstige gegevens over de Nederlanders in deze staat opgenomen. Naar aanleiding van de onderhavige staat kunnen de volgende opmerkingen worden gemaakt.

- In 1960 verbleven de meeste niet-Nederlanders in de provincie Limburg, namelijk 22%; 19% woonde in de provincie Zuid-Holland en 15% in de provincie Noord-Holland. In 1971 blijkt Limburg de eerste plaats verruimd te hebben voor de vierde. Terwijl het aandeel van de groep niet-Nederlanders wonend in Limburg daalde tot 12%, steeg dit in de provincies Zuid- en Noord-Holland tot resp. 27 en 20% en kwam het aantal in Noord-Brabant woonachtige niet-Nederlandse personen iets boven dat van Limburg te liggen.

- Relatief gezien waren in 1960 de niet-Nederlanders in de provincies Limburg en Zeeland in sterke mate oververtegenwoordigd. In deze provincies bedroeg toen het aantal niet-Nederlanders per 100 Nederlanders 3,0 resp. 2,5 tegenover een landelijk gemiddelde van 1,0. In alle overige provincies waren de niet-Nederlanders ten tijde van de 13e Algemene volkstelling in mindere of meerdere mate ondervertegenwoordigd. Ofschoon in 1971 de provincies Limburg en Zeeland nog altijd behoren tot die provincies waarin meer niet-Nederlanders wonen dan men op grond van het totaal aantal (Nederlandse) inwoners zou verwachten, is de situatie gewijzigd in die zin dat enerzijds zich bij voornoemde provincies de randstadprovincies (Noord-Holland, Zuid-Holland en Utrecht) hebben geschaard en anderzijds de mate van oververtegenwoordiging van niet-Nederlanders in Limburg en Zeeland in vergelijking tot 1960 beduidend is gereduceerd.

- Het al in 1960 beperkte aandeel van het Noorden des lands (Groningen, Friesland en Drenthe) voor wat betreft de totale opname van niet-Nederlanders (6%) is in 1971 verder afgenomen tot 4%.

- De omstandigheid dat de concentratie van niet-Nederlanders in de randstad in 1971 vergeleken met 1960 aanzienlijk is toegenomen, geteld bij de verdubbeling van het totaal aantal in Nederland woonachtige niet-Nederlanders, maakt dat de door Nederlanders veroorzaakte vermindering van de relatieve betekenis van de randstad als woongebied (ten gunste van de aangrenzende provincies Noord-Brabant en Gelderland) in enige mate door niet-Nederlanders wordt gecompenseerd.

- In de grootste vier gemeenten van Nederland woonde in 1960 22% van de totale groep niet-Nederlanders; in 1971 is dit percentage gestegen tot 28. In absolute zin is de toeneming het grootst voor de gemeente Rotterdam. De ontwikkeling van het aantal niet-Nederlanders wijkt in de gemeente 's-Gravenhage opvallend af van die in de

3) Zie voor de regels inzake de gezinshereniging van buitenlandse werknemers onder andere Nota buitenlandse werknemers, Ministerie van Sociale Zaken en Volksgezondheid, Tweede Kamernota 10504, Zitting 1969-1970.

4) De cijfers in deze staat werden ontleend aan dezelfde tabellen als die welke in noot 1 werden vermeld.

Staat 2. Bevolking naar nationaliteit en woongebied

	Nederlandse nationaliteit				Niet-Nederlandse nationaliteit			
	Absoluut		Per 100 van het totaal		Absoluut		Per 100 van het totaal	
	31-5-1960	28-2-1971	31-5-1960	28-2-1971	31-5-1960	28-2-1971	31-5-1960	28-2-1971
	x 1 000				x 1 000			
Groningen	473,2	516,1	4,2	4,0	2,3	3,7	1,9	1,5
Friesland	477,2	523,7	4,2	4,1	1,8	2,2	1,5	0,9
Drenthe	309,2	368,7	2,7	2,9	3,0	3,8	2,5	1,5
Overijssel 1)	798,5	915,2	7,0	7,1	5,8	15,5	5,0	6,1
Gelderland	1 261,5	1 502,5	11,1	11,7	12,5	23,0	10,6	9,1
Utrecht	676,6	794,0	6,0	6,2	4,1	16,1	3,5	6,4
Noord-Holland	2 039,8	2 191,3	18,0	17,1	17,6	49,3	14,9	19,5
Zuid-Holland	2 684,0	2 912,2	23,7	22,7	22,8	69,0	19,4	27,3
Zeeland	276,7	302,0	2,4	2,4	6,8	8,1	5,8	3,2
Noord-Brabant	1 480,8	1 782,5	13,1	13,9	14,7	31,4	12,5	12,4
Limburg	860,0	978,7	7,6	7,6	26,1	30,1	22,2	11,9
Amsterdam	855,3	783,0	7,5	6,1	9,5	24,1	8,0	9,5
Rotterdam	722,9	658,6	6,4	5,1	6,1	24,3	5,2	9,6
's-Gravenhage	597,3	514,0	5,3	4,0	7,9	13,2	6,7	5,2
Utrecht	253,2	263,9	2,2	2,1	1,8	9,2	1,6	3,6
Nederland 2)	11 344,4	12 807,8	100	100	117,6	252,3	100	100

1) Incl. Noordoostpolder.

2) Incl. Z.I.J.P. en C.P.R.

overige ter sprake zijnde grote gemeenten. Terwijl namelijk de relatieve groei van het aantal niet-Nederlanders in de gemeenten Amsterdam, Rotterdam en Utrecht het landelijke gemiddelde ruimschoots overtreft, blijft deze groei in 's-Gravenhage daar onder. Dientengevolge is het aandeel van de in 's-Gravenhage woonachtige niet-Nederlanders in 1971 in vergelijking tot 1960 gedaald. Duidelijker nog dan bij de randstad als geheel blijken in met name Amsterdam en Rotterdam de niet-Nederlanders een substitutiefunctie te vervullen ten opzichte van Nederlanders. De afnemende van het aantal inwoners in voornoemde gemeenten kan hierdoor echter maar in beperkte mate worden gecompenseerd.

Uit de staten 3 en 4 kan informatie worden geput met betrekking tot de soort van werkzaamheid resp. de positie in het bedrijf van niet-Nederlanders en Nederlanders op de volkstellingsdata in 1960 en 1971 5). Enige conclusies waartoe deze staten aanleiding geven zijn:

- de totale beroepsbevolking in Nederland omvatte in 1960 bijna 4,2 miljoen personen; hieronder kwamen 46 duizend niet-Nederlanders voor, d.w.z. 1,1%. In 1971 is de totale beroepsbevolking ten opzichte van 1960 met 0,6 miljoen personen toegenomen tot bijna 4,8 miljoen; het aandeel niet-Nederlanders hierin is dan gestegen tot 2,8% (134 duizend personen). Wanneer deze laatste stijging wordt gezet naast die van het aantal niet-Nederlanders binnen de totale bevolking (van 1% naar bijna 2%), dan blijkt dat de groei van de niet-Nederlanders verhoudingsgewijs sterker is geweest voor de produktieve dan voor de niet-produktieve bevolking. Een analoge conclusie werd reeds getrokken bij de beschouwingen over de veranderingen in de leeftijdsopbouw van de niet-Nederlanders naar aanleiding van staat 1;
- uitgedrukt per 100 van de desbetreffende bevolking van 15-64 jaar ligt in 1971 het aantal niet-Nederlandse mannen met beroep (89) enigszins hoger dan het aantal Nederlandse mannen met beroep (86). Dit wijkt sterk af van de situatie in 1960 toen de balans duidelijk doorsloeg naar de kant van de Nederlandse mannen (94 tegenover 88). Onder zowel de niet-Nederlandse als de Nederlandse vrouwen is het aandeel personen met beroep in 1971 aanmerkelijk groter dan in 1960. De groei van de niet-Nederlandse vrouwelijke beroepsbevolking (9 per 100 van de vrouwelijke bevolking van 15-64 jaar) is evenwel verhoudingsgewijs omvangrijker dan die der Nederlandse vrouwelijke beroepsbevolking (4 per 100). De divergentie met betrekking tot de relatieve omvang van de vrouwelijke beroepsbevolking tussen niet-Nederlanders en Nederlanders is hierdoor vergroot van 3 per 100 tot bijna 9 per 100;
- aan de gegeven cijfers over de tijdelijk niet-werkenden kan de conclusie worden verbonden dat dit verschijnsel zich zowel in 1960 als in 1971 slechts op geringe schaal voordoet, zij het dat het aantal tijdelijk niet werkende Nederlanders absoluut en per 100 van de beroepsbevolking is gestegen. Voorts kan worden gesteld dat het tijdelijk niet werken in 1960 relatief meer voorkwam onder de niet-Nederlanders. Met betrekking tot het aantal tijdelijk niet-werkenden onder de niet-Nederlanders in 1971 is het niet goed mogelijk conclusies te trekken. De reden hiervan ligt in de omstandigheid dat in genoemd jaar een met name groot aantal niet-Nederlanders slechts administratief geteld kon worden (zie hierover Aanhangsel I alsmede Aanhangsel IV). Aangezien de administratief getelden met beroep, bij gebrek aan informatie hieromtrent, op enige uitzonderingen na als werkend zijn beschouwd, kan hierdoor een mogelijk belangrijke onderschatting van het aantal tijdelijk niet werkende niet-Nederlanders zijn ontstaan;

5) De cijfers in deze staat zijn ontleend aan de 13e Algemene volkstelling, 31 mei 1960, Gedetailleerde uitkomsten voor enige gemeenten en groepen van gemeenten, per provincie en voor Nederland, tabel 5A en aan de 14e Algemene volkstelling, 28 februari 1971, Kerntabellen met definitieve uitkomsten, per gemeente, per provincie en voor Nederland, tabel 11/2.

	Nederlandse nationaliteit				Niet-Nederlandse nationaliteit				
	31-5-1960		28-2-1971		31-5-1960		28-2-1971		
	M.	V.	M.	V.	M.	V.	M.	V.	
Absoluut (x 1 000)									
Met beroep	3 189,2	915,5	3 394,2	1 207,7	36,0	10,2	111,8	21,1	
werkend	14,9	2,4	40,1	12,5	0,4	0,0	1,1	0,3	
tijdelijk niet werkend	2 440,8	4 781,6	2 921,4	5 231,9	25,6	45,4	48,1	69,9	
Zonder beroep	5 644,9	5 699,5	6 355,7	6 452,1	62,0	55,6	161,0	91,3	
Totale bevolking									
Per 100 van de bevolking van 15-64 jaar	94,3	26,4	86,3	30,5	87,9	29,6	89,3	39,0	
Met beroep									
Per 100 van de beroepsbevolking	0,5	0,3	1,2	1,0	1,0	0,4	0,9	1,4	
Tijdelijk niet-werkenden									

	Nederlandse nationaliteit				Niet-Nederlandse nationaliteit			
	31-5-1960		28-2-1971		31-5-1960		28-2-1971	
	M.	V.	M.	V.	M.	V.	M.	V.
Absoluut (x 1 000)								
Werkend	588,3	49,8	481,7	45,3	5,1	0,6	4,3	0,5
zelfstandig	2 497,6	772,5	2 881,9	1 066,3	30,4	8,9	107,4	20,1
in loondienst	103,3	93,2	30,7	96,1	0,5	0,6	0,1	0,6
medewerkend gezinslid	14,9	2,4	40,1	12,5	0,4	0,0	1,1	0,3
Tijdelijk niet werkend	3 204,1	917,9	3 434,4	1 220,2	36,4	10,2	112,9	21,4
Totale beroepsbevolking								
Per 100 van de werkende beroepsbevolking	18,4	5,4	14,2	3,7	14,1	6,2	3,9	2,3
Zelfstandig	78,3	84,4	84,9	88,3	84,4	87,7	96,0	95,0
In loondienst	3,2	10,2	0,9	8,0	1,5	6,1	0,1	2,7
Medewerkend gezinslid								

- in 1960 waren 84 per 100 tot de werkende beroepsbevolking behorende niet-Nederlandse mannen in loondienst werkzaam, in 1971 is dit aantal opgelopen tot 96. Voor de tot de werkende beroepsbevolking behorende Nederlandse mannen valt een minder sterke stijging van het aantal in loondienst werkzame personen waar te nemen, te weten van 78 op de 100 in 1960 tot 85 op de 100 in 1971. Zowel voor de niet-Nederlandse als de Nederlandse mannelijke beroepsbevolking is de genoemde stijging in de eerste plaats het gevolg van de verminderde betekenis van het zelfstandig uitoefenen van een beroep, terwijl voorts de daling van het aantal mannelijke medewerkende gezinsleden hieraan debet is. Voor de vrouwelijke beroepsbevolking geldt dat de absolute groei van het aantal werkende niet-Nederlandse en Nederlandse vrouwen praktisch volledig is opgegaan in de categorie personen in loondienst. Analooq aan de ontwikkeling bij de mannen is dientengevolge per 100 van de werkende vrouwelijke beroepsbevolking het aantal zelfstandigen en het aantal medewerkende gezinsleden beëindigd afgenomen. Deze afname is evenwel voor de niet-Nederlandse vrouwen groter geweest.

2.2. De situatie in 1971 nader bezien

In de navolgende staten 5 t/m 9 zal nader worden ingegaan op overeenkomsten en verschillen ten tijde van de 14e volkstelling tussen de groep niet-Nederlanders enerzijds en de groep Nederlanders anderzijds. Op grond van de beperktheid van het beschikbare cijfermateriaal uit de 13e volkstelling bleek het hierbij in tegenstelling tot het voorgaande niet mogelijk de laatstgenoemde volkstelling als vergelijkingsmaatstaf te hanteren.

Staat 5 toont aan dat er in 1971 met betrekking tot de verdeling naar burgerlijke staat van niet-Nederlanders en Nederlanders opmerkelijke verschillen bestaan (6). Zo is de meerderheid van de niet-Nederlandse mannen (57%) gehuwd, terwijl de meerderheid van de niet-Nederlandse vrouwen (51%) ongehuwd is. Daarentegen geldt voor de Nederlanders juist het omgekeerde: bij de mannen vormen de ongehuwden de grootste groep (49%), terwijl bij de vrouwen dit het geval is voor de gehuwden (48%). Het aandeel gehuwd geweest zijnde personen onder de vrouwen overtreft zowel bij de niet-Nederlanders als bij de Nederlanders het desbetreffende aandeel onder de mannen, zij het dat onder de niet-Nederlanders relatief minder in weduwstaat verkerende personen voorkomen en relatief iets meer gescheiden personen. Dat verschillen in leeftijdsstructuur tussen de Nederlandse mannen en vrouwen enerzijds en de niet-Nederlandse mannen en vrouwen anderzijds mede hebben geleid tot voorgaande constatering, behoeft geen betoog.

Een laatste opmerking met betrekking tot staat 5 betreft het grote overschot (ruim 50 duizend) aan niet-Nederlandse gehuwde mannen ten tijde van de laatste volkstelling. Gevoegd bij de naar aanleiding van staat 1 getrokken conclusie dat het aanzienlijke verschil in groei tussen niet-Nederlandse mannen en vrouwen vooral is veroorzaakt door de immigratie uit de wervingslanden van individueel migrerende gehuwde en niet-gehuwde mannelijke buitenlandse werknemers, betekent dit dat de gezinsband van een groot aantal op de volkstellingsdatum in Nederland verblijvende gehuwde niet-Nederlandse mannen, al dan niet tijdelijk, is verbroken. Het al dan niet tijdelijke karakter duidt hierbij op de mogelijkheid tot gezinshereniging door retourmigratie van de niet-Nederlander dan wel door (veelal aan voorwaarden gebonden) migratie naar Nederland van de overige gezinsleden. Eenzelfde conclusie kan ook gelden voor een gedeelte van de in Nederland woonachtige niet-Nederlandse vrouwen, doch gaat uiteraard niet op voor de niet-Nederlanders die met een Nederlandse man of vrouw zijn getrouwd.

6) De cijfers in deze staat zijn ontleend aan de 14e Algemene volkstelling, 28 februari 1971, Kerntabellen met definitieve uitkomsten, per gemeente, per provincie en voor Nederland, tabel 1/3.

Staat 5. Bevolking naar nationaliteit, geslacht en burgerlijke staat, 28 februari 1971	Nederlandse nationaliteit				Niet-Nederlandse nationaliteit			
	Absoluut		Per 100 v.h. totaal		Absoluut		Per 100 v.h. totaal	
	M.	V.	M.	V.	M.	V.	M.	V.
	x 1 000				x 1 000			
Ongehuwd	3 129,5	2 839,4	49,2	44,0	66,1	46,7	41,1	51,1
Gehuwd 1)	3 046,9	3 065,4	47,9	47,5	91,7	38,8	57,0	42,5
Gescheiden van echt	38,6	68,7	0,6	1,1	1,5	1,1	0,9	1,2
Weduwstaat	140,8	478,7	2,2	7,4	1,6	4,7	1,0	5,2
Totaal	6 355,7	6 452,1	100	100	161,0	91,3	100	100

1) Incl. gescheiden van tafel en bed.

Staat 6. Bevolking naar nationaliteit, geslacht en plaats in het huishouden (def. 1960), 28 februari 1971	Nederlandse nationaliteit				Niet-Nederlandse nationaliteit			
	Absoluut		Per 100 v.h. totaal		Absoluut		Per 100 v.h. totaal	
	M.	V.	M.	V.	M.	V.	M.	V.
	x 1 000				x 1 000			
Personen in huishoudens	6 043,5	5 848,1	95,1	90,6	100,8	79,2	62,6	86,7
w.v. hoofd huishouden	2 973,3	161,3	46,8	2,5	49,6	1,5	30,8	1,7
tevens gezinshoofd	53,4	66,0	0,8	1,0	1,5	0,6	0,9	0,7
niet tevens gezinshoofd	48,1	16,1	0,8	0,3	1,5	0,4	0,9	0,5
gezinshoofd niet tevens	2 949,5	2 949,5	43,7	45,7	36,4	36,4	22,9	39,8
hoofd huishouden	2 780,2	2 405,1	43,7	37,3	36,8	33,4	22,9	36,5
echtgenoten	188,4	250,0	3,0	3,9	11,4	6,9	7,1	7,5
eigen ongehuwde kinderen	199,0	418,2	3,1	6,5	58,4	7,2	36,3	7,8
overige leden	113,2	185,8	1,8	2,9	1,7	5,0	1,1	5,5
Alleenstaanden	3,7	44,9	0,1	0,7	0,2	1,7	0,1	1,9
Personen in inrichtingen of	6 355,7	6 452,1	100	100	161,0	91,3	100	100
tehuizen								
w.o. personeel (in dienstverband)								
Totaal								

In het verlengde van het voorgaande ligt de constatering waartoe de cijfers ten aanzien van de verdeling naar de plaats in het huishouden in staat 6 aanleiding geven, dat het relatieve aantal alleenstaande niet-Nederlandse mannen (def. 1960) een veelvoud (bijna een twaalfvoud!) vormt van het relatieve aantal alleenstaande Nederlandse mannen 7). Voor de niet-Nederlandse vrouwen geldt een dergelijke strekking niet, aangezien het aandeel alleenstaanden onder de niet-Nederlandse vrouwen slechts een fractie ligt boven het aandeel alleenstaanden onder de Nederlandse vrouwen. Dientengevolge maakt in 1971 maar 63% van het totaal aantal niet-Nederlandse mannen deel uit van een huishouden (def. 1960) tegenover 95% van het totaal aantal Nederlandse mannen, terwijl wat de vrouwen betreft deze percentages, mede door een relatief grotere vertegenwoordiging van niet-Nederlandse vrouwen in tehuizen en inrichtingen, uitkomen op 87 resp. 91. Wanneer het totaal aantal personen in huishoudens voor Nederlanders resp. niet-Nederlanders op 100 wordt gesteld, bedraagt in 1971 het aandeel

- hoofden van huishoudens voor Nederlanders 27 en voor niet-Nederlanders 30;
- echtgenoten voor Nederlanders 25 en voor niet-Nederlanders 20;
- eigen ongehuwde kinderen voor Nederlanders 44 en voor niet-Nederlanders 39;
- overige leden (inclusief gezinshoofden die niet tevens hoofd van een huishouden zijn) voor Nederlanders 4 en voor niet-Nederlanders 11.

Uit deze cijfers zou men kunnen concluderen dat:

- de gemiddelde grootte van een niet-Nederlands huishouden in 1971 beneden die van een Nederlands huishouden ligt;
- dit verschil wordt veroorzaakt door een geringere aanwezigheid van echtgenoten in niet-Nederlandse huishoudens en een daarmee samenhangend geringer aantal kinderen per hoofd, hetgeen weer gedeeltelijk wordt gecompenseerd door een groter aantal overige leden;
- het niet-Nederlandse huishouden ten tijde van de volkstelling minder dan het Nederlandse overeenkomt met het traditionele gezinshuishoudensbeeld van man, vrouw en enkele kinderen.

Enige reserve ten aanzien van deze conclusies met betrekking tot de structuurverschillen tussen niet-Nederlandse en Nederlandse huishoudens is zeker gewenst, aangezien huishoudens naar nationaliteit gemengd kunnen zijn, dat wil hier zeggen dat niet-Nederlanders en Nederlanders in één huishouding kunnen voorkomen. Ofschoon nadere gegevens omtrent de naar nationaliteit gemengde huishoudens niet beschikbaar zijn, zij ter indicatie van de omvang, vooruitlopend op datgene wat in het volgende hoofdstuk aan de orde komt, aangetekend dat minimaal 14 duizend gehuwde niet-Nederlandse mannen met een Nederlandse vrouw zijn getrouwd.

In de staten 7, 8 en 9 zijn ten slotte enige samenvattende cijfers opgenomen met betrekking tot de niet-Nederlandse en Nederlandse beroepsbevolking op 28 februari 1971 8). Staat 7 geeft een indicatie van de leeftijdsopbouw van de niet-Nederlandse en Nederlandse beroepsbevolking. Uit deze staat blijkt onder meer dat bijna de helft van de niet-Nederlandse mannelijke beroepsbevolking deel uitmaakt van de leeftijdsgroep 25-34 jaar, terwijl nog geen kwart van de Nederlandse mannelijke beroepsbevolking in deze leeftijdsgroep voorkomt. Hierdoor ligt de gemiddelde leeftijd van de niet-Nederlandse mannelijke beroepsbevolking (35,6 jaar) ten tijde van de volkstelling aanmerkelijk onder die van de Nederlandse (38,5 jaar), ondanks het feit

7) De cijfers in deze staat zijn ontleend aan de 14e Algemene volkstelling, 28 februari 1971, Kerntabellen met definitieve uitkomsten, per gemeente, per provincie en voor Nederland, tabel 1/1.

8) De cijfers in deze staten zijn ontleend aan de 14e Algemene volkstelling, 28 februari 1971, Kerntabellen met definitieve uitkomsten, per gemeente, per provincie en voor Nederland, resp. tabel 10/1, 11/1 en 12/1.

Staat 7. Beroepsbevolking naar nationaliteit, geslacht en leeftijd, 28 februari 1971

	Nederlandse nationaliteit				Niet-Nederlandse nationaliteit			
	Absoluut		Per 100 van het totaal		Absoluut		Per 100 van het totaal	
	M.	V.	M.	V.	M.	V.	M.	V.
	x 1 000				x 1 000			
14 - 19 jaar	736,4	268,9	21,4	22,0	14,3	2,7	12,7	12,4
20 - 24 jaar	816,8	312,8	23,8	25,6	53,2	5,6	47,2	26,0
25 - 34 jaar	1 360,2	203,8	39,6	16,7	39,8	6,5	35,2	30,2
35 - 54 jaar	453,6	418,0	13,2	34,3	4,8	6,3	4,3	29,4
55 - 64 jaar	67,3	16,7	2,0	1,4	0,8	0,4	0,7	2,0
65 jaar en ouder								
Totaal	3 434,4	1 220,2	100	100	112,9	21,4	100	100

Staat 8. Beroepsbevolking naar nationaliteit, geslacht en aard van het bedrijf, 28 februari 1971

	Nederlandse nationaliteit				Niet-Nederlandse nationaliteit			
	Absoluut		Per 100 van de werkende beroepsbevolking		Absoluut		Per 100 van de werkende beroepsbevolking	
	M.	V.	M.	V.	M.	V.	M.	V.
	x 1 000				x 1 000			
Landbouw en visserij	250,7	39,3	7,4	3,3	1,1	0,1	1,0	0,6
Nijverheid								
industrie/delfstoffenwinning ..	914,5	187,7	26,9	15,5	57,9	6,8	51,8	32,4
overige nijverheid 1)	537,2	17,0	15,8	1,4	7,3	0,1	6,5	0,6
Handel, verkeer en zakelijke dienstverlening 2)	968,3	368,1	28,5	30,5	16,8	3,8	15,0	18,0
Overige dienstverlening	527,0	471,1	15,5	39,0	6,5	6,6	5,8	31,5
Bedrijf onbekend	196,5	124,6	5,8	10,3	22,1	3,6	19,8	16,9
Tijdelijk niet werkend	40,2	12,5			1,1	0,3		
Totaal	3 434,4	1 220,2	100	100	112,9	21,4	100	100

1) Openbare nutsbedrijven; bouwnijverheid en -installatiebedrijven.
2) Handel, hotel- en restaurantwezen; reparatiebedrijven; transport-, opslag- en communicatiebedrijven; bank- en verzekeringswezen; zakelijke dienstverlening.

Staat 9. Beroepsbevolking naar nationaliteit, geslacht en onderwijsniveau, 28 februari 1971

	Nederlandse nationaliteit				Niet-Nederlandse nationaliteit			
	Absoluut		Per 100 van het totaal		Absoluut		Per 100 van het totaal	
	M.	V.	M.	V.	M.	V.	M.	V.
	x 1 000				x 1 000			
Basis en lager niveau	1 177,0	389,7	34,3	31,9	49,2	8,1	43,6	38,0
Uitgebreid lager niveau	1 199,1	413,5	34,9	33,9	12,7	3,1	11,2	14,2
Middelbaar niveau	311,3	152,8	9,1	12,5	4,0	2,2	3,6	10,2
Semi-hoger niveau	171,8	70,4	5,0	5,8	2,4	0,7	2,1	3,4
Hoger niveau	92,7	11,2	2,7	0,9	3,0	0,4	2,6	1,8
Niveau onbekend 1)	482,5	182,7	14,0	15,0	41,6	6,9	36,8	32,4
Totaal	3 434,4	1 220,2	100	100	112,9	21,4	100	100

1) Incl. nog dagonderwijs volgend.

dat het aandeel 14-24-jarigen onder de eerstgenoemde groep kleiner is dan het overeenkomstige aandeel onder de laatstgenoemde groep. Ten aanzien van de leeftijdsopbouw van de Nederlandse en niet-Nederlandse vrouwelijke beroepsbevolking is het opvallend dat de zgn. U-vorm der frequentieverdeling van de Nederlandse vrouwelijke beroepsbevolking naar leeftijd - veel werkende vrouwen in de jaren voor het huwelijk en in de eerste kinderloze huwelijksjaren, minder werkende vrouwen in de fase waarin de kinderen worden grootgebracht en ten slotte weer meer werkende vrouwen nadat de kinderen opgegroeid c.q. uit huis zijn - bij de niet-Nederlandse vrouwelijke beroepsbevolking praktisch geheel ontbreekt. De laatstgenoemde groep wordt in vergelijking met de eerstgenoemde gekenmerkt door een geringer aandeel 14-19-jarigen (12% versus 22%) en een groter aandeel 25-34-jarigen (30% versus 17%). Dit heeft tot gevolg dat de gemiddelde leeftijd van de niet-Nederlandse vrouwelijke beroepsbevolking (33,2 jaar) slechts weinig afwijkt van die van de Nederlandse vrouwelijke beroepsbevolking (32,7 jaar).

Uit staat 8, waarin cijfers zijn opgenomen met betrekking tot de aard van het bedrijf van de Nederlandse en niet-Nederlandse beroepsbevolking in 1971, kan worden afgeleid dat meer dan de helft (52%) van de niet-Nederlandse werkende mannelijke beroepsbevolking in de bedrijfstakken industrie en delfstoffenwinning werkzaam is, terwijl slechts ruim een kwart (29%) van de Nederlandse werkende mannelijke beroepsbevolking hiertoe behoort. De strekking van deze conclusie wordt mogelijk versterkt indien tevens in ogenschouw wordt genomen het verschil tussen beide groepen in relatieve aantallen personen waarvan het bedrijf onbekend is - dit verschil wordt voor een belangrijk deel veroorzaakt door het feit dat een groot aantal niet-Nederlanders slechts administratief geteld kon worden -. Ten aanzien van de overige onderscheiden bedrijfstakken is de niet-Nederlandse mannelijke beroepsbevolking duidelijk ondervertegenwoordigd in vergelijking met de Nederlandse mannelijke beroepsbevolking. De niet-Nederlandse vrouwelijke beroepsbevolking onderscheidt zich op een analoge wijze van de Nederlandse vrouwelijke beroepsbevolking, zij het dat de beide percentages in de bedrijfstakken industrie en delfstoffenwinning werkzame personen onder de werkende vrouwelijke beroepsbevolking (32 resp. 16) aanmerkelijk lager liggen dan de genoemde overeenkomstige percentages onder de werkende mannelijke beroepsbevolking. De bestudering van de cijfers uit staat 9 betreffende het onderwijsniveau van de niet-Nederlandse en Nederlandse beroepsbevolking op het tijdstip van de volkstelling wordt in belangrijke mate bemoeilijkt door de, met name bij de niet-Nederlanders, grote aantallen personen waarvan het onderwijsniveau onbekend is (voor een belangrijk deel administratief getelden). Met inachtneming van de nodige voorzichtigheid kan desalniettemin naar aanleiding van deze staat worden geconcludeerd dat:

- het door de niet-Nederlandse beroepsbevolking gevolgde onderwijs, vooral aan de zijde van de mannen, op een gemiddeld duidelijk lager niveau ligt dan het door de Nederlandse beroepsbevolking gevolgde onderwijs;
- juist het aandeel personen onder de niet-Nederlandse beroepsbevolking met het hoogste onderwijsniveau ongeveer gelijk is aan, zo niet groter is dan het overeenkomstige aandeel personen onder de Nederlandse beroepsbevolking. Ter verklaring hiervan kan worden gedacht aan zowel de zgn. studiemigranten die na het voltooien van hun (hogere) opleiding niet of nog niet zijn teruggekeerd naar het land van herkomst, als aan de komst van personen met een hogere opleiding naar ons land. Mogelijk is voor hen de kwaliteit van de beantwoording van de vragen, welke betrekking hebben op het onderwijs, ook beter dan voor de overige groepen niet-Nederlanders.

HOOFDSTUK 3. DE NIET-NEDERLANDERS NAAR NATIONALITEIT

Het in dit hoofdstuk aan de orde komende cijfermateriaal onderscheidt zich op een drietal essentiële punten van het cijfermateriaal uit hoofdstuk 2.

1. In plaats van de vergelijking van de niet-Nederlandse populatie met de Nederlandse populatie treedt een uitsplitsing van de niet-Nederlanders naar de meest voorkomende (groepen van) nationaliteiten.
2. Het cijfermateriaal is niet langer ontleend aan een integrale telling van het volkstellingsbestand maar, om efficiencyredenen, aan een (10%-)steekproef uit dit bestand. Dit impliceert dat alle cijfergrootheden in de hierna volgende staten (en tabellen) onderhevig zijn aan een onnauwkeurigheidsmarge. Aan de hand van de in Aanhangsel III opgenomen tabel kan voor elke willekeurige cijfergrootheid deze onnauwkeurigheidsmarge worden vastgesteld.
3. De basis voor de staten in het onderhavige hoofdstuk wordt niet gevormd door reeds gepubliceerde tabellen zoals in het voorgaande hoofdstuk, doch door nog niet eerder gepubliceerde tabellen. Deze tabellen worden, zij het in een veelal gecompliceerde vorm, apart in deze publikatie gepresenteerd. Bij de bespreking van de staten zullen steeds de bijbehorende tabellen worden vermeld. Voor de meest uitgebreide vorm waarin deze tabellen beschikbaar zijn, alsmede voor andere in deze publikatie niet besproken doch wel beschikbare tabellen ten aanzien van de niet-Nederlandse nationaliteiten, zij verwezen naar Aanhangsel V.

In staat 10 is de samenstelling naar nationaliteit van de groep niet-Nederlanders op het tijdstip van de 14e volkstelling aangegeven, alsmede de geslachtsverhouding per nationaliteit resp. diverse groepen van nationaliteiten. Meer gedetailleerde informatie omtrent de samenstelling van de groep niet-Nederlanders naar nationaliteit staat vermeld in tabel 1. Een eerste conclusie op grond van voornoemde staat luidt dat de meest voorkomende niet-Nederlandse nationaliteit in 1971 de Duitse is (14%), gevolgd door de Turkse (12%) en de Spaanse nationaliteit (11%). Als vierde in de rij volgt dan de groep niet-Nederlanders zonder nationaliteit (bijna 10%). Meer dan een kwart van deze laatste groep bestaat uit personen die als nationaliteit de "Molukse" hebben opgegeven. Voorts blijken de aan de E.G.-landen en de wervingslanden verbonden nationaliteiten te zamen meer dan driekwart van het totaal te bestrijken. Het verschil in aantal tussen de E.G.-nationaliteiten en de nationaliteiten van de wervingslanden valt hierbij ten gunste uit van de laatstgenoemde, zij het dat het slechts een gering verschil betreft. Ten slotte toont staat 10 aan dat de in hoofdstuk 2 reeds gesignaleerde ongelijke geslachtsverdeling binnen de groep niet-Nederlanders vooral is veroorzaakt door de niet-Nederlanders met als land van nationaliteit een van de wervingslanden. In dit opzicht vormende personen met de Marokkaanse nationaliteit, voor 96% bestaande uit mannen, een uitschieter. Het overschot aan mannen voor de onderscheiden nationaliteiten die niet aan de wervingslanden zijn verbonden, ligt - met uitzondering van de Italiaanse nationaliteit - op een aanzienlijk lager niveau. De Franse nationaliteit is in de opstelling van staat 10 de enige welke een vrouwenoverschot vertoont. Gegevens betreffende de verdeling naar leeftijd van de niet-Nederlanders naar nationaliteit en geslacht op 28 februari 1971 staan vermeld in staat 11 en tabel 2. Na hetgeen in het voorgaande hieromtrent aan de orde kwam, behoeft het geen verbazing te wekken dat voornoemde staat laat zien dat het wederom met name de aan de wervingslanden verbonden nationaliteiten zijn die zich van de overige onderscheiden en wel door een relatief zeer sterke oververtegenwoordiging van mannen in de jongste produktieve leeftijdsgroep (20-39 jaar). Het leeftijds patroon van de totale groep niet-Nederlandse mannen c.q. het leeftijds patroon van de totale groep niet-Nederlanders is hierdoor in aanzienlijke mate beïnvloed, temeer daar bijna 1 op de 3 niet-Ne-

Staat 10. Niet-Nederlanders naar geslacht en land van nationaliteit, 28 februari 1971 (steekproef 1 op 10 (x 10))

	Totaal		Mannen per 100 van het totaal per land van nationaliteit
	Absoluut	Per 100 van het algemeen totaal	
	x 1 000		
België	23,5	9,2	50,6
Duitsland	36,6	14,4	50,3
Frankrijk	3,3	1,3	45,5
Italië	17,6	6,9	66,5
Groot-Brittannië	12,4	4,9	53,2
Griekenland	3,7	1,4	70,2
Joegoslavië	7,9	3,1	66,8
Portugal	5,6	2,2	60,5
Spanje	28,0	11,0	69,9
Turkije	30,3	11,9	83,2
Marokko	21,6	8,5	96,3
Indonesië	8,6	3,4	53,3
Ander land	31,6	12,4	53,9
Geen 1)	24,1	9,5	61,0
Totaal E.G.-landen 2) 3).	94,6	37,1	53,6
" wervingslanden 4).	97,6	38,3	79,1
" overige landen 5).	62,5	24,5	56,6
Totaal Europa	181,6	71,3	62,0
" Afrika	23,3	9,2	94,0
" Amerika	9,8	3,9	52,2
" Azië	14,1	5,5	56,2
" Oceanië	1,8	0,7	51,9
Algemeen totaal 5)	254,8	100	64,1

- 1) Incl. 6 850 personen die als nationaliteit de "Molukse" hebben opgegeven (zie technische toelichting).
- 2) België, Denemarken, Frankrijk, Groot-Brittannië, Ierland, Italië, Luxemburg, Bondsrepubliek Duitsland.
- 3) Bij deze groep van landen zijn alle personen met een Duitse nationaliteit inbegrepen (zie technische toelichting).
- 4) Griekenland, Joegoslavië, Portugal, Spanje, Turkije; Algerije, Marokko, Tunesië.
- 5) Incl. zonder nationaliteit.

derlanders in 1971 een man is met als land van nationaliteit een der wervingslanden. In grafiek 2, waarin de niet-Nederlanders procentueel zijn opgesplitst naar geslacht, leeftijdsgroep en land van nationaliteit, wordt dit duidelijk geïllustreerd. Aansluitend hierop kan uit tabel 2 worden afgeleid dat de niet-Nederlandse mannen met een nationaliteit van een der wervingslanden meer geconcentreerd zijn in de leeftijdsklasse van 30-39 jaar (bijna de helft van het totaal) dan in de leeftijdsklasse van 20-29 jaar (bijna een-derde van het totaal). Binnen de beide leeftijdsklassen wordt van de groep nationaliteiten van een der wervingslanden veruit het grootste gedeelte (voor meer dan vier-vijfde) gevormd door de Turkse, Marokkaanse en Spaanse nationaliteit.

Uit staat 11 kan voorts worden afgeleid dat de groep niet-Nederlanders van 65 jaar en ouder in 1971 voornamelijk, d.w.z. voor 72%, bestaat uit personen met een E.G.-nationaliteit. Aan deze groep van personen valt ook het vrouwenoverschot in deze leeftijdsgroep toe te schrijven.

Tabel 2 leert dat vooral de Duitse vrouwen hiertoe hebben bijgedragen. Zij vormen bijna de helft van het totaal aantal niet-Nederlandse vrouwen van 65 jaar en ouder.

Naar aanleiding van grafiek 2 kan ten slotte nog worden opgemerkt dat voor de groep overige nationaliteiten (te weten de totale groep niet-Nederlanders exclusief de aan de wervingslanden en E.G.-landen verbonden nationaliteiten, dus inclusief de personen zonder nationaliteit) geldt, dat, mannen en vrouwen te zamen genomen, de verdeling over de leeftijden gelijkmatiger is dan voor de beide andere onderscheiden groepen. De jongste leeftijdscategorie (0-19 jaar) is daarbij enigszins omvangrijker dan de overige (20-39 jaar en 40 jaar en ouder).

Mede als vervolg op staat 2 zijn in staat 12 verhoudingscijfers opgenomen met betrekking tot het woongebied op het volkstellingstijdstip van niet-Nederlanders naar nationaliteit. In deze staat worden twee soorten verdelingen aangegeven van diverse groepen van nationaliteiten: enerzijds per provincie resp. voor elk der grootste vier gemeenten, anderzijds over de provincies resp. over de grootste vier gemeenten. De hierbij behorende absolute aantallen staan in tabel 3 vermeld. In deze tabel is voorts een meer verfijnd onderscheid naar nationaliteit verwerkt. Uit de veelheid aan informatie die door staat 12 alsmede tabel 3 wordt geboden kan onder andere het volgende worden afgeleid.

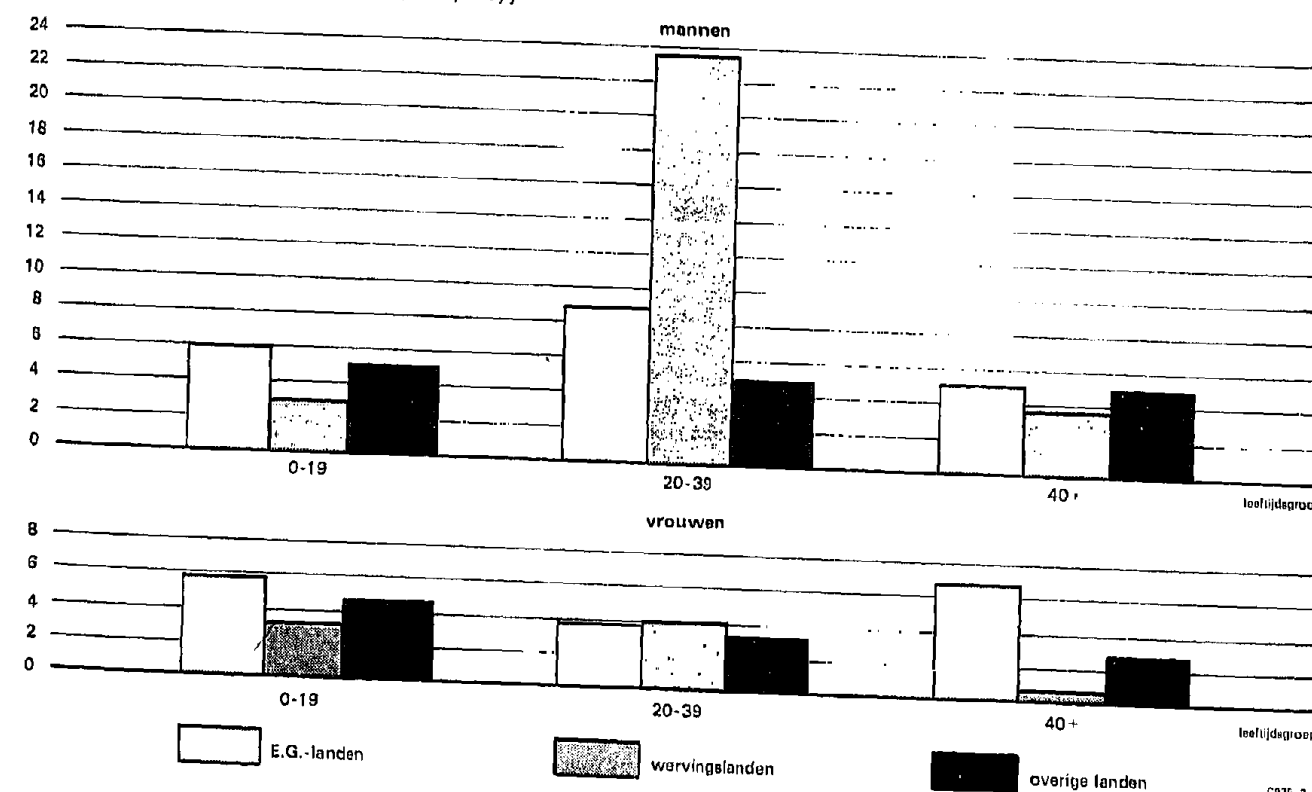
- De E.G.-nationaliteiten (37% van het totaal aantal niet-Nederlanders) zijn, in volgorde van kwantitatieve betekenis, met name gevestigd in de provincies Zuid-Holland, Limburg, Noord-Holland en Noord-Brabant. Deze provincies te zamen vormen in 1971 het woongebied van bijna driekwart van het totaal der E.G.-nationaliteiten.
- De provincies Limburg en Noord-Brabant blijken volgens tabel 3 vooral nationaliteiten van aangrenzende landen te herbergen en wel resp. Duitsers en Belgen. Een dergelijke conclusie geldt ook voor de provincie Zeeland (Belgen) en, zij het in geringere mate, voor de provincie Groningen (Duitsers).
- Het spreidingspatroon van de aan de wervingslanden verbonden nationaliteiten (38% van het totaal aantal niet-Nederlanders) onderscheidt zich van dat van de E.G.-nationaliteiten door een grotere concentratie in de randstad (63% tegenover 44%), met name in de provincies Zuid-Holland en Utrecht, en voorts door een kleinere concentratie in de provincies Limburg (6% tegenover 20%) en Zeeland (1% tegenover 9%).
- Wanneer de situatie in de grootste vier gemeenten wordt bezien, blijken veruit de meeste personen met een nationaliteit van een der wervingslanden in Rotterdam gehuisvest te zijn (16 duizend) en veruit de minste in 's-Gravenhage (4 duizend). Het is hierbij opvallend dat, zoals uit tabel 3 blijkt, het vestigingspatroon van de Marokkanen zich nogal onderscheidt van dat van de Turken en

staat 11. Niet-Nederlanders naar leeftijd, geslacht en land van nationaliteit, 28 februari 1971 (steekproef 1 op 10 (x 10))

	0 - 19 jaar		20 - 39 jaar		40 - 64 jaar		65 jaar en ouder	
	M.	V.	M.	V.	M.	V.	M.	V.
Absoluut (x 1 000)								
Totaal E.G.-landen 2)3)	15,3	15,0	22,7	12,0	9,6	10,1	3,1	6,9
" wervingslanden 4)	7,7	7,9	60,0	10,5	9,4	1,8	0,1	0,2
" overige landen 5)	12,8	11,9	10,0	7,8	10,6	5,8	2,0	1,7
Totaal Europa	24,0	23,7	67,0	24,0	18,0	13,5	3,5	7,8
" Afrika	0,9	0,9	18,4	0,5	2,7	0,0	0,0	0,0
" Amerika	2,0	2,1	1,6	1,4	1,3	1,1	0,3	0,2
" Azië	3,0	2,6	2,7	2,3	1,9	1,1	0,3	0,2
" Oceanië	0,5	0,5	0,2	0,2	0,2	0,2	..	0,0
Algemeen totaal 5)	35,8	34,8	92,8	30,2	29,6	17,8	5,1	8,7
Per 100 van het totaal per geslacht per groep van nationaliteiten								
Totaal E.G.-landen 2)3)	30,2	34,1	44,9	27,2	18,9	23,1	6,0	15,6
" wervingslanden 4)	10,0	38,8	77,7	51,4	12,2	9,0	0,2	0,8
" overige landen 5)	36,2	43,8	28,3	28,7	30,0	21,3	5,6	6,2
Totaal Europa	21,3	34,4	59,5	34,8	16,0	19,6	3,1	12,3
" Afrika	4,0	62,0	83,8	33,0	12,2	2,6	0,1	2,4
" Amerika	38,6	44,6	30,3	29,7	25,1	22,4	6,0	3,3
" Azië	37,8	42,1	34,5	36,7	23,7	17,6	4,0	3,6
" Oceanië	57,7	54,6	24,0	25,6	18,3	18,3	..	1,5
Algemeen totaal 5)	21,9	38,0	56,8	33,0	18,1	19,4	3,1	9,5

Voor de noten 2-5 zie staat 10.

2. Niet-Nederlanders naar land van nationaliteit, geslacht en leeftijd, per 100 van het totaal aantal niet-Nederlanders, 28 februari 1971 [steekproef 1 op 10 (x 10)]



Spanjaarden: terwijl van beide laatstgenoemde nationaliteiten de overgrote meerderheid in Rotterdam woont (en werkt), woont de grootste groep Marokkanen in Utrecht, de één na grootste in Amsterdam en pas de twee na grootste in Rotterdam. In vergelijking tot de E.G.-nationaliteiten, waarbij overigens Amsterdam qua woongebied ruimschoots de eerste plaats haalt, zij voorts nog opgemerkt dat de nationaliteiten van de wervingslanden beduidend meer op de grote stad (met uitzondering van 's-Gravenhage) zijn gericht.

- De verdeling over Nederland in 1971 van de nog onbesproken resterende 25% van het totaal aantal niet-Nederlanders, inclusief degenen zonder nationaliteit, levert een weinig homogeen beeld op. Opmerkelijk is evenwel het relatief grote aantal Aziaten in de provincie Gelderland en in de gemeente Amsterdam, alsmede het relatief grote aantal Amerikanen in de provincie Zuid-Holland. Tabel 3 wijst ten slotte uit dat de meeste personen zonder nationaliteit voorkomen in de provincies Gelderland en Zuid-Holland, terwijl in de provincie Drenthe deze personen meer dan de helft uitmaken van het, overigens geringe, totaal van de in deze provincie wonende niet-Nederlanders.

In staat 13 wordt door middel van verhoudingscijfers de niet-Nederlandse bevolking in 1971 naar soort van werkzaamheid, geslacht en nationaliteit belicht. In tabel 4 staan de bijbehorende absolute aantallen met een nadere detaillering met betrekking tot de nationaliteit vermeld. Conclusies welke uit deze staat kunnen worden getrokken (zij het met enige reserve gezien de grote aantallen administratief getelde personen onder de niet-Nederlanders, met name onder de groep met een wervingsland-nationaliteit) zijn:

- van de mannen met als land van nationaliteit een van de wervingslanden maakt 84% deel uit van beroepsbevolking. Voor de mannen met een E.G.-nationaliteit ligt dit percentage op ruim 60 en voor de mannen met een overige nationaliteit schommelt het rond de 50;
- ook aan de zijde van de vrouwen is het aandeel tot de beroepsbevolking behorende personen in 1971 het grootst, namelijk 40%, bij de nationaliteiten van de wervingslanden. Tabel 4 toont evenwel aan dat de Marokkaanse nationaliteit, die qua absoluut aantal vrouwen een overigens zeer bescheiden plaats inneemt, hierop een uitzondering vormt met een aandeel van nog geen 10%. Met uitzondering van de Aziatische en de Oceanische nationaliteiten (30% resp. 26%) ligt het relatieve aantal tot de beroepsbevolking behorende vrouwen voor de resterende nationaliteiten in de buurt van de 15%;
- omdat de leeftijdsstructuur de relatieve omvang van de beroepsbevolking c.q. de bevolking zonder beroep uiteraard in belangrijke mate beïnvloedt, zijn in staat 13 ook gegevens opgenomen met betrekking tot het aandeel personen met en zonder beroep onder de 20-64-jarigen. Globaal gesteld blijkt dan 1 op de 12 niet-Nederlandse mannen binnen deze leeftijdsgroep geen beroep te hebben, terwijl de overeenkomstige verhouding voor vrouwen bijna 2 op de 3 bedraagt. Naar nationaliteit verschillen over het algemeen genomen de vrouwen in dezen meer van elkaar dan de mannen. Bij de vrouwen worden de extremen gevormd door de aan de wervingslanden verbonden nationaliteiten (4 op de 10) en de Amerikaanse nationaliteiten (8 op de 10); bij de mannen door de Afrikaanse (voornamelijk Marokkaanse nationaliteiten (1 op de 20) en de Aziatische nationaliteiten (2 op de 10).

Staat 14 en tabel 5 verschaffen, mede in aansluiting op staat 5, informatie over de burgerlijke staat van de niet-Nederlanders op het moment van de volkstelling naar nationaliteit en geslacht. De gehuwden zijn hierbij onderverdeeld in degenen die met zijn echtgenote resp. haar echtgenoot samenwonen en degenen die dat niet doen. De bestudering van dit cijfermateriaal leidt onder andere tot de volgende gevolgtrekkingen.

Staat 12. Niet-Nederlanders naar land van nationaliteit en woongebied, 28 februari 1971 (steekproef 1 op 10 (x 10))

	Totaal							Algemeen totaal 5)	
	E.G.-landen 2) 3)	Wervingslanden 4)	Overige landen 5)	Europa	Afrika	Amerika	Azië		Oceanië
Per 100 van het totaal per woongebied									
Groningen	42,9	11,2	45,9	56,2	1,0	2,1	8,4	1,3	100
Friesland	41,0	13,7	45,3	60,6	4,6	9,9	2,4	2,6	100
Drenthe	13,3	17,1	69,6	30,5	1,7	2,8	9,2	0,3	100
Overijssel	31,0	46,6	22,4	76,8	3,5	2,6	4,1	0,4	100
Gelderland	28,3	33,7	38,0	59,5	5,7	2,2	9,6	0,7	100
Utrecht	21,5	62,0	16,5	62,9	25,5	2,8	3,8	1,2	100
Noord-Holland	35,3	40,5	24,3	72,9	10,2	5,6	6,6	0,8	100
Zuid-Holland	30,1	45,1	24,8	71,8	9,0	5,8	5,9	0,8	100
Zeeland	79,1	7,0	13,9	86,0	1,2	2,7	1,0	..	100
Noord-Brabant	40,0	40,1	20,0	75,2	8,3	2,4	5,0	0,8	100
Limburg	62,1	20,1	17,9	77,4	9,5	0,9	3,0	0,3	100
Amsterdam	33,7	40,6	25,7	69,1	12,4	4,9	9,6	0,1	100
Rotterdam	21,6	64,0	14,4	82,4	7,8	2,3	4,5	0,3	100
's-Gravenhage	42,8	29,1	28,0	71,6	8,8	6,9	8,1	0,4	100
Utrecht	15,5	73,2	11,3	60,5	32,5	0,9	3,0	0,8	100
Nederland 6)	37,1	38,3	24,5	71,3	9,2	3,9	5,5	0,7	100
Per 100 van het totaal per groep van nationaliteiten									
Groningen	1,5	0,4	2,4	1,0	0,1	0,7	1,9	2,4	1,3
Friesland	1,0	0,3	1,7	0,8	0,5	2,3	0,4	3,4	0,9
Drenthe	0,5	0,7	4,2	0,6	0,3	1,0	2,4	0,7	1,5
Overijssel	5,0	7,3	5,5	6,5	2,3	4,0	4,4	3,4	6,0
Gelderland	7,1	8,2	14,4	7,8	5,8	5,3	16,0	8,7	9,3
Utrecht	3,8	10,5	4,4	5,7	18,1	4,7	4,5	10,8	6,5
Noord-Holland	18,7	20,8	19,5	20,1	22,0	28,4	23,4	21,7	19,7
Zuid-Holland	21,9	31,9	27,3	27,3	26,7	40,6	28,6	30,1	27,1
Zeeland	6,9	0,6	1,9	3,9	0,4	2,3	0,6	..	3,3
Noord-Brabant	13,6	13,2	10,3	13,3	11,5	7,8	11,4	14,5	12,6
Limburg	19,9	6,2	8,7	12,9	12,3	2,8	6,4	4,3	11,9
Amsterdam	8,7	10,2	10,1	9,3	13,1	12,3	16,6	2,0	9,6
Rotterdam	5,7	16,3	5,7	11,3	8,3	5,7	7,9	3,7	9,7
's-Gravenhage	5,8	3,8	5,7	5,0	4,8	9,0	7,3	3,2	5,0
Utrecht	1,5	7,1	1,7	3,1	13,1	0,8	2,0	4,0	3,7
Nederland 6)	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Voor de noten 2-5 zie staat 10.
6) Incl. Z.I.U.P. en C.P.R.

Staat 13. Niet-Nederlanders naar soort van werkzaamheid, geslacht en land van nationaliteit, 28 februari 1971 (steekproef 1 op 10 (x 10))

	Totaal							
	Met beroep				Zonder beroep			
	W.o. 20 - 64 jaar		Zonder beroep		Met beroep		Zonder beroep	
	M.	V.	M.	V.	M.	V.	M.	V.
Per 100 van het totaal per geslacht per groep van nationaliteiten								
Totaal E.G.-landen 2) 3)	61,7	16,8	38,3	83,2	92,7	27,0	7,3	73,0
" wervingslanden 4)	84,4	40,2	15,6	59,8	93,1	59,5	6,9	40,5
" overige landen 5)	53,2	21,6	46,8	78,4	84,1	35,6	15,9	64,4
Per 100 van de 20 - 64 jarigen per geslacht per groep van nationaliteiten								
Totaal Europa	71,2	24,5	28,8	75,5	92,0	38,3	8,0	61,7
" Afrika	91,3	11,8	8,7	88,2	94,9	26,4	5,1	73,6
" Amerika	51,8	13,5	48,2	86,5	87,1	20,5	12,9	79,5
" Azië	51,3	30,1	48,7	69,9	79,0	48,6	21,0	51,4
" Oceanië	43,4	26,3	56,6	73,7	92,0	46,3	8,0	53,7
Algemeen totaal 5)	70,6	23,4	29,4	76,6	91,5	37,8	8,5	62,2

Voor de noten 2-5 zie staat 10.

- a. Belangrijk meer dan de helft (57%) van het aantal niet-Nederlandse mannen is gehuwd. Voornamelijk is dit het gevolg van het zowel relatief (67%) als absoluut (52 duizend) grote aantal gehuwden onder de niet-Nederlandse mannen met als land van nationaliteit een der wervingslanden. Mede door een andere leeftijdsstructuur geldt voor de mannen met een E.G.-nationaliteit dat iets meer dan de helft (53%) is gehuwd, terwijl voor de mannen met een der overige nationaliteiten het aandeel gehuwden duidelijk onder de helft blijft.
- b. Ofschoon van de vrouwen met een E.G.-nationaliteit en de vrouwen met een wervingsland-nationaliteit niet meer dan ca. 48% ongehuwd is, zorgen de vrouwen met een overige nationaliteit (met name de Aziatische) ervoor dat het aandeel ongehuwden in de totale groep niet-Nederlandse vrouwen meer dan 50% bedraagt.
- c. Het gehuwd zijn zonder samen te wonen met de partner doet zich in 1971 onder de niet-Nederlanders praktisch uitsluitend voor bij de mannen met een wervingsland-nationaliteit en wel zo dat 3 op de 4 gehuwde mannen met een dergelijke nationaliteit in Nederland wonen zonder echtgenote (en veelal kinderen). Vermoedelijk wordt dit veroorzaakt door verschillen in verblijfmotief en door de reeds gememoreerde beperkingen inzake de gezinshereniging van buitenlandse werknemers. Overigens kan uit tabel 5 worden afgeleid dat de verschillen binnen de genoemde groep nationaliteiten in dit opzicht groot zijn. Zo geldt voor de Griekse nationaliteit dat slechts een kwart van de gehuwde mannen zonder vrouw in Nederland verblijft, voor de Algerijnse en Tunesische alsmede voor de Portugese ruim een-derde, voor de Spaanse de helft, voor de Joegoslavische en voor de Turkse iets meer dan 8 op de 10, en voor de Marokkaanse nationaliteit bijna iedereen.
- d. Gezien het overschot aan mannen onder de gehuwden welke samenwonen met de echtgenoot resp. echtgenote, zijn er op het tijdstip van de volkstelling minimaal 14 duizend niet-Nederlandse mannen met een Nederlandse partner. Omstreeks de helft hiervan wordt gevormd door mannen met een E.G.-nationaliteit (voornamelijk Duitsers en Italianen). Daarnaast zal ook een aantal niet-Nederlandse vrouwen met een Nederlandse man getrouwd zijn, zodat het totaal aantal niet-Nederlandse mannen met een Nederlandse vrouw navenant hoger zal liggen dan genoemd aantal van 14 duizend.
- e. Absoluut bezien zijn er onder de niet-Nederlanders in 1971 bijna tweemaal zoveel gehuwd geweest zijnde vrouwen als gehuwd geweest zijnde mannen. Hieraan zijn vooral de vrouwen met een E.G.-nationaliteit debet. Tabel 5 toont aan dat alleen al de Duitse en Belgische weduwen te zamen bijna de helft van het totaal aantal gehuwd geweest zijnde niet-Nederlandse vrouwen uitmaken.

Na hetgeen in het voorgaande aan de orde kwam, ligt het in de lijn der verwachtingen dat ook met betrekking tot de verdeling naar plaats in het huishouden de verschillen tussen de (groepen van) nationaliteiten groot zullen zijn, met name daar waar het de vergelijking met de nationaliteiten van de wervingslanden betreft. Staat 15 en tabel 6 bevestigen dit. Uit voornoemde staat blijkt dat 2 op de 3 mannen met als land van nationaliteit een der wervingslanden alleenstaand (def. 1960) zijn tegenover ca. 1 op de 10 mannen met een niet-wervingsland-nationaliteit. Binnen de eerstvermelde groep tellen, aldus tabel 6, personen met de Marokkaanse nationaliteit de meeste alleenstaanden, te weten iets meer dan 8 op de 10. Een direct uitvloeisel van het bovenstaande vormt het relatief zeer geringe aandeel der mannen met een wervingsland-nationaliteit dat in huishoudensverband (def. 1960) leeft. Zo is bijvoorbeeld 1 op de 2 mannen met een E.G.-nationaliteit hoofd van een huishouden tegen slechts 1 op de 6 mannen met een wervingsland-nationaliteit (mannen met de Marokkaanse nationaliteit: 1 op de 18 !). Voor de mannen met een overige nationaliteit ligt, uiteraard weer voor een belangrijk deel vanwege verschillen in leeftijdsstructuur, het aandeel hoofden van huishoudens tussen de aangegeven boven- resp. ondergrens in. Deze groep onderscheidt zich voorts

Staat 14. Niet-Nederlanders naar burgerlijke staat, geslacht en land van nationaliteit, 28 februari 1971 (steekproef 1 op 10 (x 10))

	Ongehuwd		Gehuwd samenwonend met echtgen(o)t(e)		Gehuwd niet samenwonend met echtgen(o)t(e) 1)		Gehuwd geweest	
	M.	V.	M.	V.	M.	V.	M.	V.
	Absoluut (x 1 000)							
Totaal E.G.-landen 2) 3)	22,8	20,9	25,0	18,6	1,8	0,6	1,1	3,8
" wervingslanden 4)	25,0	10,0	12,4	9,6	39,1	0,3	0,6	0,5
" overige landen 5)	18,4	16,0	14,1	9,2	1,6	0,4	1,3	1,6
Totaal Europa	44,0	32,7	39,4	30,5	27,4	1,0	1,8	4,8
" Afrika	6,8	0,9	1,1	0,5	13,8	0,0	0,2	0,0
" Amerika	2,6	2,4	2,2	1,9	0,2	0,1	0,2	0,2
" Azië	4,8	4,1	2,2	1,7	0,8	0,1	0,1	0,3
" Oceanië	0,7	0,5	0,2	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0
Algemeen totaal 5)	66,2	46,8	51,5	37,4	42,5	1,3	3,0	5,9
	Per 100 van het totaal per geslacht per groep van nationaliteiten							
Totaal E.G.-landen 2) 3)	45,0	47,6	49,3	42,4	3,5	1,5	2,3	8,6
" wervingslanden 4)	32,4	48,8	16,1	47,2	50,7	1,7	0,8	2,3
" overige landen 5)	52,1	58,9	39,8	33,8	4,5	1,3	3,6	6,0
Totaal Europa	39,1	47,5	35,0	44,2	24,3	1,4	1,6	6,9
" Afrika	30,9	62,8	5,0	32,4	63,1	3,1	0,9	1,6
" Amerika	51,6	51,8	42,1	41,2	3,2	2,2	3,1	4,8
" Azië	60,2	66,6	27,5	26,9	10,6	1,5	1,7	5,0
" Oceanië	71,7	62,1	25,0	31,5	2,2	3,5	1,1	2,8
Algemeen totaal 5)	40,6	51,2	31,5	40,9	26,0	1,5	1,9	6,5

1) Incl. gescheiden van tafel en bed.

Voor de noten 2-5 zie staat 10.

Staat 15. Niet-Nederlanders naar plaats in het huishouden (def. 1960), geslacht en land van nationaliteit, 28 februari 1971 (steekproef 1 op 10 (x 10))

	Alleenstaanden		Hoofden van huishoudens		Echtgenoten	Ongehuwde kinderen		Overigen 1)	
	M.	V.	M.	V.		M.	V.	M.	V.
	Absoluut (x 1 000)								
Totaal E.G.-landen 2) 3)	5,1	3,4	25,2	1,0	18,2	15,3	14,4	5,1	6,9
" wervingslanden 4)	51,2	2,1	12,7	0,1	9,3	7,6	6,9	5,8	2,0
" overige landen 5)	3,4	1,7	14,6	0,8	8,9	13,9	12,3	3,5	3,6
Totaal Europa	39,2	6,1	39,7	1,3	29,7	24,0	22,2	9,7	9,6
" Afrika	18,2	0,0	1,3	0,0	0,4	0,8	0,8	1,7	0,1
" Amerika	0,5	0,2	2,2	0,1	1,9	1,8	1,9	0,7	0,6
" Azië	1,2	0,6	2,3	0,2	1,5	3,2	2,7	1,2	1,3
" Oceanië	0,0	0,0	0,2	0,0	0,2	0,5	0,4	0,1	0,1
Algemeen totaal 5)	59,7	7,2	52,4	1,9	36,4	36,7	33,5	14,3	12,4
	Per 100 van het totaal per geslacht per groep van nationaliteiten								
Totaal E.G.-landen 2) 3)	10,1	7,8	49,7	2,3	41,5	30,1	32,8	10,0	15,6
" wervingslanden 4)	66,4	10,5	16,4	0,7	45,4	9,8	33,6	7,5	9,8
" overige landen 5)	9,5	6,1	41,2	2,9	32,7	39,4	45,2	9,9	13,2
Totaal Europa	34,8	8,9	35,3	1,9	43,0	21,3	32,2	8,6	14,0
" Afrika	82,9	3,2	5,8	2,1	31,4	3,6	53,7	7,7	9,5
" Amerika	8,8	4,2	42,5	2,8	40,5	35,8	40,5	12,9	12,1
" Azië	15,3	9,4	29,3	2,6	24,9	40,5	42,9	15,0	20,2
" Oceanië	5,1	2,3	27,0	2,3	28,8	53,5	52,2	14,5	14,3
Algemeen totaal 5)	36,6	7,9	32,1	2,1	39,7	22,5	36,7	8,8	13,6

1) Overige leden van huishoudens en personen in inrichtingen en tehuizen.

Voor noten 2-5 zie staat 10.

van de eerder genoemde twee door een groter aandeel ongehuwde kinderen en een groter aandeel overige personen.

Aan de zijde van de vrouwen zijn naar nationaliteit de verschillen met betrekking tot de verdeling naar plaats in het huishouden veel geringer dan bij de mannen, al kan ook hier worden geconstateerd dat het relatieve aantal alleenstaanden onder de vrouwen met als land van nationaliteit een der wervingslanden (ruim 10%) iets boven het algemene gemiddelde (8%) ligt, terwijl voor het relatieve aantal hoofden van huishoudens en het relatieve aantal overigen binnen deze groep juist het tegengestelde geldt. Verder kan nog worden opgemerkt dat er relatief minder echtgenoten voorkomen onder de groep vrouwen met een overige nationaliteit (inclusief de Marokkaanse) dan onder de groep vrouwen met een nationaliteit van een der E.G.-landen resp. van een der (Europese) wervingslanden. Hier staat tegenover dat het aandeel ongehuwde kinderen onder de eerstgenoemde groep het overeenkomstig aandeel onder de beide andere groepen ruimschoots overtreft. Ter illustratie van het voorgaande is in grafiek 3 de procentuele verdeling in beeld gebracht van de totale groep niet-Nederlanders naar plaats in het huishouden en groep van nationaliteiten. Hieruit blijkt nog eens de eenzame hoogte van het aantal alleenstaanden met een wervingsland-nationaliteit, alsmede dat met betrekking tot de overige onderscheiden categorieën de niet-Nederlanders met een E.G.-nationaliteit de boventoon voeren.

Staat 16 en tabel 7 ten slotte verstrekken enige gegevens met betrekking tot de wijze van huisvesting van de niet-Nederlandse alleenstaanden en hoofden van huishoudens (def. 1947) op de datum van de volkstelling. Uit dit cijfermateriaal kan onder andere worden afgeleid dat in 1971 meer dan de helft, te weten 55%, van het totaal aantal niet-Nederlandse alleenstaanden en hoofden van huishoudens anders is gehuisvest dan als hoofdbewoner van een woning. Naar groepen van nationaliteiten beschouwd zijn de verschillen qua wijze van huisvesting, althans die tussen de nationaliteiten verbonden aan de wervingslanden enerzijds en de resterende nationaliteiten anderzijds, zeer groot: de genoemde 55% bijvoorbeeld vormt de resultante van 21% voor de E.G.-nationaliteiten, 82% voor de nationaliteiten van de wervingslanden en 24% voor de overige nationaliteiten. Tussen de E.G.-nationaliteiten en de overige (niet-wervingsland-)nationaliteiten zijn de verschillen klein. Globaal gesteld zijn de alleenstaanden en hoofden van huishoudens met een E.G.-nationaliteit iets beter gehuisvest dan die met een overige (niet-wervingsland-)nationaliteit. De verschillen in dezen binnen de groep wervingsland-nationaliteiten zijn aanzienlijker. Aan de hand van tabel 7, waarin de nationaliteiten van de wervingslanden zijn gesplitst in Europese en Noordafrikaanse (voornamelijk bestaande uit Marokkanen), kan worden vastgesteld dat de laatstgenoemde beduidend slechter zijn gehuisvest. Zo is slechts 1 op de 14 alleenstaanden en hoofden van huishoudens met een nationaliteit verbonden aan een Noordafrikaans wervingsland hoofdbewoner van een woning, terwijl deze verhouding voor alleenstaanden en hoofden van huishoudens met een nationaliteit verbonden aan een Europees wervingsland bijna een kwart bedraagt. Aan de andere kant is bijna de helft van de eerstgenoemde groep inwonend, terwijl dit bij de tweede groep slechts het geval is voor één op de drie personen. Het aandeel anders gehuisveste alleenstaanden en hoofden van huishoudens (met name in pensions e.d.) onder deze twee groepen wervingsland-nationaliteiten komt daarentegen vrijwel overeen (ongeveer de helft).

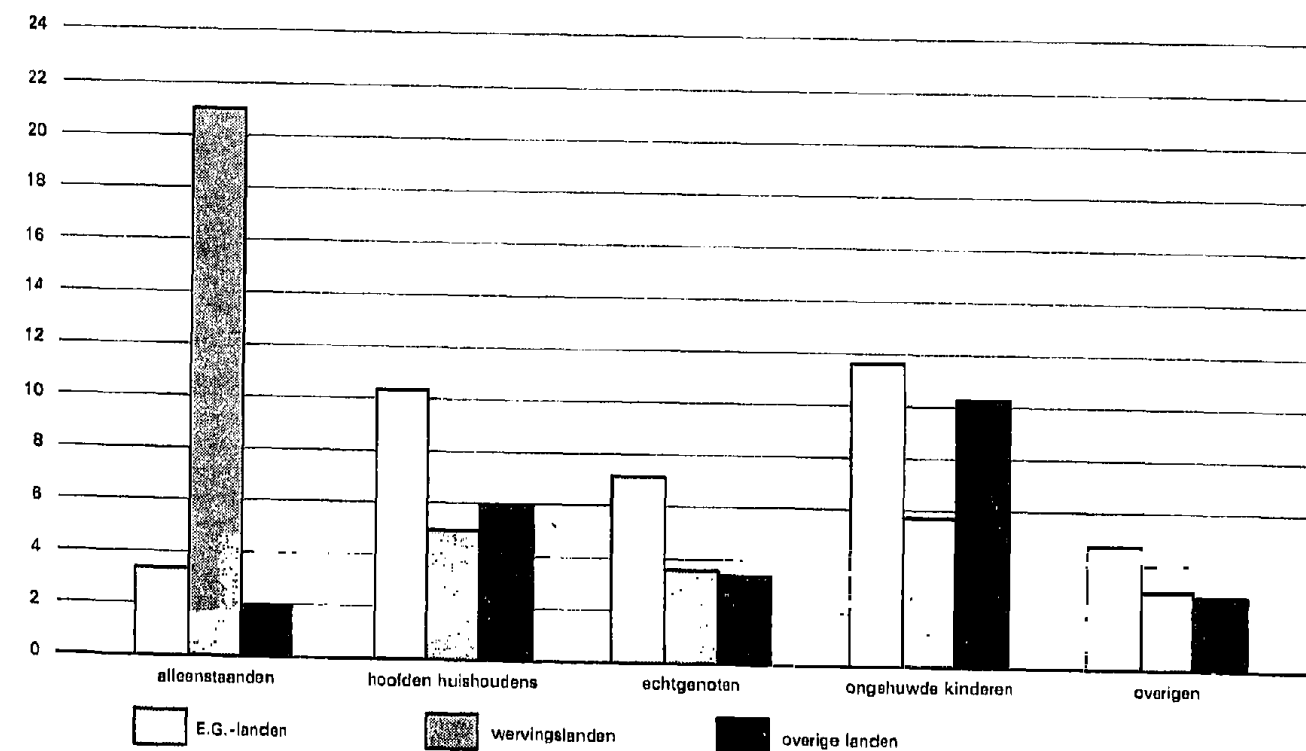
Een laatste opmerking naar aanleiding van staat 16 betreft de constatering dat inwoning onder de hoofdbewoners van een woning met een wervingsland-nationaliteit veel frequenter optreedt (namelijk 1 op de 5) dan inwoning onder de hoofdbewoners met een woning met een niet-wervingsland-nationaliteit (namelijk 1 op de 12).

Staat 16. Niet-Nederlandse alleenstaanden en hoofden van huishoudens (def. 1947) naar wijze van huisvesting en land van nationaliteit, 28 februari 1971 (steekproef 1 op 10 (x 10))

	Hoofdbewoner van een woning		Inwonend in een woning	Anderszins gehuisvest 1)
	zonder inwoning	met inwoning		
	Absoluut (x 1 000)			
Totaal E.G.-landen 2)3)	25,7	2,2	5,6	2,0
" wervingslanden 4)	9,5	2,5	22,7	32,1
" overige landen 5)	14,4	1,5	3,6	1,5
Algemeen totaal 5)	49,6	6,2	31,9	35,6
	Per 100 van het totaal per groep van nationaliteiten			
Totaal E.G.-landen 2)3)	72,2	6,3	15,8	5,7
" wervingslanden 4)	14,2	3,7	34,0	48,1
" overige landen 5)	68,8	7,0	17,1	7,1
Algemeen totaal 5)	40,2	5,0	25,9	28,9

1) Gehuisvest in een andere bewoonde ruimte en wonend op verend schip of in woonwagen.
Voor de noten 2-5 zie staat 10.

3. Niet-Nederlanders naar land van nationaliteit en plaats in het huishouden [def. 1960] per 100 van het totaal aantal niet-Nederlanders, 28 februari 1971 [steekproef 1 op 10 (x 10)]



SUMMARY

At the 14th General Population Census taken on 28 February, 1971 (and previous censuses), all persons involved were asked to state their nationality. The census covered all persons actually residing in Dutch municipalities, thus including the aliens (except for those enjoying diplomatic immunity) residing in the Netherlands, and excluding the Dutch nationals living abroad.

This publication especially deals with persons without the Dutch nationality. In the first place this group of non-Dutchmen as such has been compared with the group of Dutch subjects. In some cases reference has been made to the situation as it was at the time of the 13th General Population Census taken on 31 May, 1960. The results of this comparison are integral in character: that is to say that they have been made after enumerating the complete census material. In addition, on the basis of a classification by the most prevalent nationalities, it was examined to which extent this group of non-Dutchmen was of a heterogeneous composition. For efficiency reasons the results of the comparisons made between groups of persons with various non-Dutch nationalities were determined on the basis of a sample from the integral census material. Therefore these results have a certain margin of inaccuracy; in the interpretation of the figures due allowance should be made for this.

Furthermore it should be mentioned that at the time of the census 2.3% of the total population (including 18.6% of the non-Dutchmen) were not found at home, or refused to co-operate. In so far as the census data could be obtained from the population administration, the municipalities were asked to supply the required information on the persons concerned, which was then worked up in the results. Some important conclusions are:

- in a total population of over 13 million persons in 1971, the number of non-Dutchmen amounted to slightly over 250,000 on 2 in 100. In 1960 the latter category numbered about half as many persons: in a total population of 11.5 million the group of non-Dutchmen came to nearly 120,000, or 1 in 100;
- the doubling of the number of non-Dutchmen in 1971 as compared with 1960 was mainly (nearly 75%) due to an increase in the number of non-Dutch males. As a result the sex ratio within the group of resident aliens changed considerably: from 1.1 men per women in 1960 to 1.8 in 1971;
- per age group the increase in the number of non-Dutch males differed widely: as against a five-fold increase for the group aged 30 - 39 and a four-fold increase for the group aged 20 - 29, the growth was far less marked for the other age groups, especially for those above the age of 50. For the non-Dutch women the increase per age group was less unequal: here the most important increase occurred in the age groups 20 - 29 and 0 - 9;
- the increase in the number of non-Dutchmen was proportionally more marked for the productive than for the non-productive population; in 1960 aliens accounted for 1.1% of the economically active population: in 1971 this percentage had increased to 2.8;
- the commonest nationalities were (in 1971): German (14%), Turkish (12%), and Spanish (11%). The fourth largest group consisted of the non-Dutchmen without nationality (nearly 10%). Nationals from the E.E.C.-member countries (Fed. Rep. Germany, Belgium, Luxembourg, France, Italy, Great Britain, Ireland, and Denmark) together constituted 37% of the total non-Dutch population; for those from the so-called recruitment countries (Greece, Portugal, Spain, Yugoslavia, Turkey, Morocco, Algeria and Tunisia) this percentage was 38;
- on the whole the nationals from the recruitment countries held a special place within the group of non-Dutchmen.

This category was distinguished for its:

- proportionally low average age;
- proportionally higher sex ratio;
- proportionally large number of persons belonging to the economically active population;
- proportionally large number of single persons;
- proportionally large number of men who, although married, were not living with their wives;
- proportionally unfavourable housing accommodations

This publication is part of a series dealing with the main results of the 1971 Population Census. This series edited by the Department for Social Accounts of the Central Bureau of Statistics is subdivided into series A and series B.

Based principally on national census results the publications issued under A give an information more detailed about the demographic structure of the population, the composition of the population by religious denomination, marriages and marital fertility, the economically active population, education received and being received, and about households, families and dwellings. Series B covers publications dealing with the above-mentioned subjects, the commuting, and the population of institutions on the basis of the municipal census results.

tabellen

Tabel 1. Niet-Nederlanders naar telwijze, geslacht en land van nationaliteit, 28 februari 1971 (steekproef 1 op 10 (x 10))

	Totaal		waarvan			
	M.	V.	door tellers geteld		administratief geteld	
			M.	V.	M.	V.
EUROPA	112 610	68 960	89 290	59 840	23 320	9 120
België	11 910	11 605	11 550	11 290	360	315
Duitsland 1)	18 405	18 155	17 640	17 475	765	680
Frankrijk	1 510	1 810	1 210	1 525	305	285
Italië	11 675	5 885	9 715	5 270	1 960	615
Luxemburg	115	95	85	85	30	10
Denemarken	290	405	265	370	25	35
Groot-Brittannië	6 610	5 820	5 515	5 190	1 090	630
Ierland	145	160	125	160	15	..
Griekenland	2 585	1 095	1 660	680	925	415
Joegoslavië	5 245	2 615	2 415	2 075	2 830	540
Portugal	3 400	2 220	1 830	1 430	1 570	790
Spanje	19 550	8 435	13 710	5 460	5 835	2 975
Turkije	25 245	5 100	18 160	3 795	7 085	1 305
Hongarije	565	405	485	365	75	40
Noorwegen	435	365	415	335	20	30
Oostenrijk	1 610	1 415	1 565	1 380	45	35
Polen	825	580	755	530	75	50
Tsjechoslowakije	650	690	515	555	135	135
Zweden	275	435	235	385	40	50
Zwitserland	1 325	1 165	1 210	1 030	120	130
Overig Europa	240	505	220	455	20	45
AFRIKA	21 925	1 405	12 270	1 095	9 655	305
Algerije en Tunesië	385	135	315	125	70	10
Marokko	20 820	805	11 445	565	9 375	240
Zuid-Afrika	295	265	235	240	55	25
Overig Afrika	425	200	275	165	155	35
AMERIKA	5 130	4 700	4 320	4 115	805	580
Canada	1 400	1 100	1 310	1 020	90	80
Verenigde Staten	3 270	3 090	2 690	2 680	575	410
Overig Noord-Amerika	70	40	35	25	35	15
Zuid-Amerika	390	470	285	395	105	75
AZIË	7 945	6 190	6 455	5 310	1 485	880
China	1 590	600	1 135	470	455	130
Indonesië	4 560	4 000	4 070	3 630	485	375
Overig Azië	1 800	1 590	1 250	1 210	545	380
OCEANIË	920	855	885	830	35	25
Australië	795	740	765	725	30	15
Overig Oceanië	125	115	125	105	..	10
GEEN 2)	14 720	9 395	14 100	8 945	620	450
TOTAAL	163 250	91 505	127 325	80 140	35 925	11 365

1) Op grond van het voorgedrukte antwoord op de vraagstelling is een uitsplitsing naar B.R.D. en D.D.R. niet mogelijk.

2) Incl. 6 850 personen die als nationaliteit de "Molukse" hebben opgegeven.

Tabel 2. Niet-Nederlanders naar leeftijd, geslacht en land van nationaliteit, 28 februari 1971 (steekproef 1 op 10 (x 10))

	Totaal		waarvan											
	M.	V.	0 - 19 jaar		20 - 29 jaar		30 - 39 jaar		40 - 49 jaar		50 - 64 jaar		65 jaar en ouder	
			M.	V.	M.	V.	M.	V.	M.	V.	M.	V.	M.	V.
EUROPA	112 610	68 960	24 040	23 695	27 835	14 335	39 190	9 660	11 825	6 215	6 205	7 300	3 515	7 760
België	11 910	11 605	2 715	2 990	1 590	1 610	1 795	1 390	1 935	1 605	2 200	1 895	1 670	2 110
Duitsland 1)	18 405	18 155	5 925	5 670	4 495	2 180	4 035	1 755	1 420	1 260	1 460	3 190	1 075	4 100
Frankrijk	1 510	1 810	480	615	495	375	325	310	95	250	75	140	40	115
Italië	11 675	5 885	3 710	3 365	2 645	945	4 090	760	735	315	355	305	140	200
Luxemburg	115	95	30	40	25	10	..	10	30	10	20	10	10	10
Denemarken	290	405	110	130	55	160	30	30	60	50	20	20	15	15
Groot-Brittannië	6 610	5 820	2 285	2 120	1 760	1 475	1 295	840	660	605	505	465	105	315
Ierland	145	160	35	40	85	85	15	10	10	20	5
Griekenland	2 585	1 095	650	425	430	475	1 310	135	150	60	35	5	10	..
Joegoslavië	5 245	2 615	1 45	455	2 695	1 630	1 905	350	360	45	65	70	80	60
Portugal	3 400	2 220	590	795	635	565	1 525	500	515	285	135	65	..	10
Spanje	19 550	8 435	3 085	3 095	5 735	2 265	7 860	1 970	2 455	780	405	260	15	65
Turkije	25 245	5 100	2 610	2 525	6 030	1 425	13 960	850	2 475	225	160	40	10	30
Oost-Europa 2)	2 185	1 910	420	390	425	420	430	175	490	355	275	305	145	270
Overig Europa	3 745	3 645	1 265	1 040	740	715	615	570	425	350	495	525	200	450
AFRIKA	21 925	1 405	870	870	7 910	330	10 455	135	2 230	20	435	15	25	35
Algerije en Tunesië	385	135	70	125	130	..	155	10	15	..	10
Marokko	20 820	805	560	500	7 570	215	10 080	90	2 200	..	415	..	5	..
Overig Afrika	720	465	240	250	210	110	220	35	15	20	10	15	20	35
AMERIKA	5 130	4 700	1 980	2 095	760	775	795	620	765	570	480	310	155	155
AZIË	7 945	6 190	3 000	2 610	1 670	1 505	1 075	765	970	605	915	480	315	225
Indonesië	4 560	4 000	2 240	1 885	845	675	295	430	640	460	445	385	95	170
Overig Azië	3 385	2 190	760	725	825	835	780	335	330	145	470	95	220	55
OCEANIË	920	855	530	465	120	105	105	115	85	115	80	40	..	15
GEEN 3)	14 720	9 395	5 355	5 055	1 890	1 280	950	610	2 040	1 085	3 515	840	970	530
TOTAAL	163 250	91 505	35 775	34 790	40 185	18 325	52 570	11 965	17 915	8 615	11 675	9 155	5 135	8 715

1) De grond van het voorgedrukte antwoord op de vraagstelling is een uitsplitsing naar B.R.D. en D.D.R. niet mogelijk.

2) Albanië, Bulgarije, Hongarije, Polen, Roemenië, Rusland, Tsjechoslowakije.

3) Incl. 6 850 personen die als nationaliteit de "Molukse" hebben opgegeven.

Tabel 3. Niet-Nederlanders naar woongebied en land van nationaliteit, 28 februari 1971 (steekproef 1 op 10 (x 10))

	Provincies										Grote gemeenten					
	Neder-land 4)	Gro-ningen	Fries-land	Drenthe	Over-ijssel	Gelder-land	Utrecht	Noord-Holland	Zuid-Holland	Zee-land	Noord-Brabant	Limburg	A'dam	R'dam	's-Gravenhage	Utrecht
EUROPA	181 570	1 885	1 400	1 140	11 745	14 085	10 425	36 550	49 525	7 125	24 155	23 500	16 945	20 455	9 115	5 695
België	23 515	50	195	45	205	690	505	2 090	2 595	5 520	6 760	4 785	1 040	765	490	215
Duitsland 1)	36 560	985	575	345	2 325	3 255	1 450	6 135	7 390	420	3 520	10 145	2 860	2 010	1 650	430
Frankrijk	3 320	45	40	20	50	160	230	795	1 315	230	195	240	455	265	460	155
Italië	17 560	150	80	30	1 720	1 700	755	5 440	4 365	110	825	2 385	2 485	1 045	1 325	425
Luxemburg	210	115	50	25	25	..	75	10	..
Denemarken	700	10	..	30	80	90	40	90	325	..	30	..	15	125	55	20
Groot-Brittannië	12 430	155	60	20	360	800	575	3 045	4 530	220	1 450	1 210	1 365	1 010	1 465	210
Ierland	305	10	10	..	80	125	..	35	45	45	75	5	..
Griekenland	3 685	90	40	365	1 150	180	1 130	10	505	210	35	495	5	965
Joegoslavië	7 860	70	105	385	230	510	260	1 295	3 080	240	1 010	660	735	2 255	155	80
Portugal	5 620	10	10	..	10	15	..	2 435	3 090	10	10	30	1 585	1 720	935	..
Spanje	27 985	20	40	175	2 205	2 030	2 415	6 530	8 890	80	4 340	1 260	2 995	5 160	605	1 660
Turkije	30 345	160	95	20	4 175	3 765	2 250	5 280	9 015	150	4 375	1 060	1 885	4 440	925	1 150
Oost-Europa 2)	4 095	50	60	65	145	315	330	970	985	20	215	940	435	300	320	225
Overig Europa	7 390	35	140	5	190	370	470	2 190	2 580	60	865	485	1 005	715	715	155
AFRIKA	23 330	30	105	60	540	1 350	4 230	5 130	6 220	105	2 680	2 870	3 050	1 925	1 115	3 055
Algerije en Tunesië	520	20	30	275	155	..	25	10	150	5	70	..
Marokko	21 625	15	65	60	475	1 270	4 160	4 285	5 765	85	2 590	2 845	2 575	1 600	1 010	3 030
Overig Afrika	1 185	15	40	..	65	60	35	570	300	15	65	15	325	120	35	20
AMERIKA	9 825	70	230	105	395	520	465	2 790	3 990	220	770	275	1 205	560	885	85
AZIË	14 135	275	55	345	620	2 270	635	3 300	4 040	80	1 610	910	2 350	1 115	1 030	285
Indonesië	8 560	235	45	305	525	1 795	310	1 495	2 005	35	1 110	705	995	375	525	105
Overig Azië	5 575	40	10	40	95	475	325	1 810	2 030	45	500	200	1 355	740	505	180
OCEANIË	1 775	40	60	10	60	155	190	385	535	..	260	75	35	65	55	70
GEEN 3)	24 115	1 010	460	2 075	1 935	5 290	620	1 975	4 645	755	2 635	2 720	910	700	525	220
TOTAAL	254 760	3 265	2 315	3 735	15 300	23 665	16 560	50 125	68 950	8 285	32 105	30 350	24 520	24 815	12 725	9 405

Voor de noten 1-3 zie tabel 2.

4) Inclusief Z.I.U.P. en C.P.R.

Tabel 4. Niet-Nederlanders naar soort van werkzaamheid, geslacht en land van nationaliteit, 28 februari 1971 (steekproef 1 op 10 (x 10))

	Totale bevolking		W.o. 20 - 64 jaar		Beroepsbevolking		W.o. 20 - 64 jaar		Bevolking zonder beroep		W.o. 20 - 64 jaar	
	M.	V.	M.	V.	M.	V.	M.	V.	M.	V.	M.	V.
EUROPA	112 610	68 960	85 055	37 505	80 220	16 860	78 280	14 380	32 390	52 100	6 770	23 125
België	11 910	11 605	7 525	6 505	7 225	2 280	6 850	1 835	4 685	9 325	670	4 670
Duitsland 1)	18 405	18 155	11 410	8 385	10 925	2 865	10 475	2 270	7 480	15 290	930	6 115
Frankrijk	1 510	1 810	990	1 080	965	285	935	255	550	1 525	50	825
Italië	11 675	5 885	7 825	2 325	7 755	790	7 490	655	3 920	5 095	340	1 665
Luxemburg	115	95	75	40	95	30	75	20	20	65	..	20
Denemarken	290	405	165	260	145	85	145	65	145	320	20	195
Groot-Brittannië	6 610	5 820	4 220	3 385	4 050	975	3 910	810	2 560	4 045	310	2 570
Ierland	145	160	110	120	90	55	85	45	55	105	25	70
Griekenland	2 585	1 095	1 925	670	1 865	520	1 845	425	725	580	80	245
Joegoslavië	5 245	2 615	5 025	2 100	3 685	2 145	3 675	1 875	1 565	465	1 350	225
Portugal	3 400	2 220	2 805	1 415	2 315	895	2 280	840	1 085	1 330	530	575
Spanje	19 550	8 435	16 450	5 275	15 760	3 515	15 555	3 220	3 785	4 920	890	2 055
Turkije	25 245	5 100	22 625	2 545	21 845	1 060	21 605	915	3 400	4 040	1 020	1 630
Oost-Europa 2)	2 185	1 910	1 620	1 250	1 370	495	1 290	435	815	1 415	335	815
Overig Europa	3 745	3 645	2 280	2 155	2 140	865	2 065	715	1 605	2 780	215	1 440
AFRIKA	21 925	1 405	21 035	500	20 015	165	19 865	130	1 915	1 240	1 065	370
Algerije en Tunesië	385	135	315	10	285	10	285	10	100	125	25	..
Marokko	20 820	805	20 260	305	19 450	65	19 400	55	1 375	735	860	250
Overig Afrika	720	465	460	180	280	85	280	65	440	380	180	115
AMERIKA	5 130	4 700	2 840	2 445	2 660	635	2 475	500	2 470	4 065	365	1 945
AZIË	7 945	6 190	4 630	3 360	4 075	1 860	3 660	1 635	3 865	4 330	970	1 725
Indonesië	4 560	4 000	2 220	1 950	2 035	1 065	1 750	875	2 525	2 935	475	1 070
Overig Azië	3 385	2 190	2 405	1 410	2 045	795	1 910	760	1 345	1 395	495	655
OCEANIË	920	855	390	375	400	225	360	175	520	630	30	200
GEEN 3)	14 720	9 395	8 395	3 815	7 880	1 690	7 220	1 305	6 840	7 710	1 180	2 510
TOTAAL	163 250	91 505	122 340	48 000	115 245	21 435	111 960	18 125	48 000	70 070	10 380	29 875

Voor de noten 1-3 zie tabel 2.

Tabel 5. Niet-Nederlanders naar burgerlijke staat, geslacht en land van nationaliteit, 28 februari 1971 (steekproef 1 op 10 (x 10))

	Totaal		ongehuwd		gehuwd		gehuwd niet samenwonend met echtgenote (o) t (e)		gehuwd niet samenwonend met echtgenote (o) t (e) 4)		gescheiden van echt		wechswaart	
	M.	V.	M.	V.	M.	V.	M.	V.	M.	V.	M.	V.	M.	V.
EUROPA	112 610	68 960	44 010	32 725	39 400	30 475	27 395	985	815	1 010	3 960			
België	11 910	11 605	3 980	4 310	7 130	6 030	295	150	80	425	1 020			
Duitsland 1)	18 405	18 155	8 065	9 320	9 380	6 440	545	280	190	225	1 825			
Frankrijk	1 510	1 810	730	785	645	910	90	5	30	10	80			
Italië	11 675	5 885	6 345	3 615	4 865	2 040	400	65	60	5	165			
Luxemburg	115	95	40	65	70	30	5			
Denemarken	290	405	155	165	105	210	..	10	30	10	15			
Groot-Brittannië	6 610	5 820	3 400	2 565	2 715	2 880	415	120	50	75	185			
Ierland	145	160	60	70	60	80	10	10			
Griekenland	2 585	1 095	1 165	440	1 025	605	325	35	50	10	20			
Joegoslavië	5 245	2 615	2 220	1 995	490	360	2 485	115	25	60	25			
Portugal	3 400	2 220	1 180	990	1 400	1 165	795	45	20	..	25			
Spanje	19 550	8 435	8 385	3 590	5 430	4 535	5 625	85	30	30	75			
Turkije	25 245	5 100	5 755	2 360	3 155	2 635	16 155	40	100	10	80			
Oost-Europa 2)	2 185	1 910	835	685	1 080	985	135	5	70	75	165			
Overig Europa	3 745	3 645	1 690	1 770	1 845	1 585	110	20	45	90	175			
AFRIKA	21 925	1 405	6 765	880	1 100	455	13 835	45	110	..	20			
Algerije en Tunesië	385	135	170	125	140	10	75			
Marokko	20 820	805	6 155	465	790	315	13 680	25	100			
Overig Afrika	720	465	460	290	170	130	80	20	10	..	20			
AMERIKA	5 130	4 700	2 645	2 435	2 155	1 935	1 665	105	65	55	170			
AZIË	7 945	6 190	4 785	4 125	2 180	1 665	840	90	85	55	255			
Indonesië	4 560	4 000	3 185	2 635	1 195	1 005	140	85	15	55	220			
Overig Azië	3 385	2 190	1 600	1 490	985	660	705	5	70	..	35			
OCEANIË	920	855	660	530	230	270	20	30	..	10	15			
GEEN 3)	14 720	9 395	7 345	6 155	6 405	2 610	255	90	365	60	485			
TOTAAL	163 250	91 505	66 230	46 845	51 475	37 410	42 510	1 345	1 420	995	1 615	4 910		

Voor de noten 1-3 zie tabel 2.

4) Incl. gescheiden van tafel en bed.

Tabel 6. Niet-Nederlanders naar plaats in het huishouden (def. 1960), geslacht en land van nationaliteit, 28 februari 1971 (steekproef 1 op 10 (x 10))

	Totaal		alleenstaanden		hoofden van huishoudens		echtegenooten		ongehuwde kinderen		overige leden		personen in inrichtingen of tehuisen	
	M.	V.	M.	V.	M.	V.	M.	V.	M.	V.	M.	V.	M.	V.
EUROPA	112 610	68 960	39 230	6 145	39 740	1 310	29 680	23 985	22 195	8 550	5 640	1 105	3 995	
België	11 910	11 605	700	995	7 220	295	5 915	2 920	2 975	765	765	275	660	
Duitsland 1)	18 405	18 155	1 290	1 780	9 330	475	6 255	5 745	5 350	1 455	1 805	585	2 485	
Frankrijk	1 510	1 810	220	95	665	40	900	450	560	165	135	10	85	
Italië	11 675	5 885	1 985	180	4 915	40	2 005	3 320	3 320	1 205	300	40	35	
Luxemburg	115	95	5	20	70	..	30	40	40	5	
Denemarken	290	405	15	35	110	20	205	110	80	50	60	5	10	
Groot-Brittannië	6 610	5 820	870	310	2 810	125	2 635	2 435	2 060	430	430	60	60	
Ierland	145	160	40	20	60	..	70	30	40	10	20	5	10	
Griekenland	2 585	1 095	765	80	995	..	595	325	325	220	85	10	15	
Joegoslavië	5 245	2 615	4 350	1 435	510	50	315	165	155	215	430	10	225	
Portugal	3 400	2 220	1 130	170	1 365	30	1 125	595	760	310	130	5	10	
Spanje	19 550	8 435	9 620	400	5 325	45	4 320	3 080	2 820	1 510	735	20	115	
Turkije	25 245	5 100	17 455	40	3 365	..	2 600	2 565	2 270	1 650	185	15	5	
Oost-Europa 2)	2 185	1 910	445	200	1 095	60	960	455	415	145	140	45	135	
Overig Europa	3 745	3 645	350	385	1 895	120	1 550	1 270	1 030	195	405	30	155	
AFRIKA	21 925	1 405	18 170	45	1 275	30	440	795	755	1 645	105	45	30	
Algerije en Tunesië	385	135	135	..	130	..	10	60	110	55	10	5	5	
Marokko	20 820	805	17 800	20	975	10	300	505	420	1 525	55	15	..	
Overig Afrika	720	465	235	25	170	20	130	235	225	65	40	25	25	
AMERIKA	5 130	4 700	450	195	2 180	130	1 900	1 845	1 905	455	430	205	135	
AZIË	7 945	6 190	1 210	580	2 325	165	1 545	3 215	2 655	990	685	200	565	
Indonesië	4 560	4 000	340	225	1 205	130	930	2 450	1 885	415	475	145	355	
Overig Azië	3 385	2 190	870	355	1 170	35	615	765	765	575	210	55	215	
OCEANIË	920	855	45	20	250	20	245	490	445	120	105	10	15	
GEEN 3)	14 720	9 395	640	250	6 650	270	2 545	6 425	5 595	860	540	140	190	
TOTAAL	163 250	91 505	59 750	7 235	52 420	1 920	36 360	35 750	33 550	12 625	7 505	1 710	4 940	

Voor de noten 1-3 zie tabel 2.

Tabel 7. Niet-Nederlandse hoofden van huishoudens en alleenstaanden (dsf. 1947) naar wijze van huisvesting en land van nationaliteit, 28 februari 1971 (steekproef 1 op 10 (x 10))

	Totaal	waarvan				anders- zins ge- huis- vest 1)
		hoofdbewoner van een woning		inwonend in een woning		
		zonder inwoning	met inwoning	als alleen- staande of zelf- standig huis- houden	als secundair gezin	
Totaal E.G.-landen 2)3) ..	35 610	25 725	2 225	4 805	815	2 035
" Europese wervings- landen 4)	47 595	8 445	2 115	13 765	475	22 795
" Noordafrikaanse wervingslanden 5) ..	19 110	1 015	360	8 400	45	9 290
Overige Europese landen ..	4 585	3 315	235	765	30	240
Overige landen 6)	16 355	11 085	1 230	2 320	475	1 245
ALGEMEEN TOTAAL	123 260	49 585	6 170	30 060	1 840	35 600

- 1) Gehuisvest in een andere bewoonde ruimte en wonend op varend schip of in woonwagen.
- 2) België, Luxemburg, Bondsrepubliek Duitsland, Frankrijk, Italië, Groot-Brittannië, Denemarken, Ierland.
- 3) Bij deze groep van landen zijn alle personen met een Duitse nationaliteit inbegrepen (zie technische toelichting).
- 4) Griekenland, Joegoslavië, Portugal, Spanje, Turkije.
- 5) Algerije, Marokko, Tunesië.
- 6) Incl. zonder nationaliteit.

AANHANGSEL I. OPZET EN UITVOERING VAN DE EIGENLIJKE TELLING

1. Wettelijke regeling

De wettelijke grondslag voor het houden van de 14e Algemene volkstelling werd gevormd door de Volkstellingenwet van 9 juli 1971 (Stbl. 323). In artikel 1 schrijft deze wet voor dat een algemene volkstelling dient te worden gehouden in elk tijdvak van twee jaren, van welke het jaartal eindigt op 0 onderscheidenlijk 1. Tegelijk met de 14e Algemene volkstelling heeft een algemene woningtelling plaatsgevonden - de derde sinds in 1947 met het houden van dergelijke tellingen werd begonnen. Een koppeling van deze algemene woningtelling aan de 14e Algemene volkstelling lag voor de hand. Enerzijds kon voor de verzameling van de door de algemene woningtelling te verkrijgen gegevens worden gebruik gemaakt van de ten behoeve van de 14e Algemene volkstelling opgebouwde tellersorganisatie. Anderzijds hoefde een aantal toch al bij een algemene volkstelling te verzamelen gegevens niet nog eens afzonderlijk bij een algemene woningtelling te worden vergaard. De 3e Algemene woningtelling kon gehouden worden op grond van artikel 58 van de in 1962 tot stand gekomen Woningwet (Stbl. 287). De telling van de inrichtingen en tehuizen echter heeft plaatsgehad bij Beschikking van de Minister van Economische Zaken d.d. 30 november 1970 (Staatscourant nr. 234) op grond van de Wet van 28 december 1936 (Stbl. 139). Overeenkomstig het in artikel 1 van het Besluit algemene volks- en woningtelling 1971 bepaalde (Stbl. 446) is de gecombineerde 14e Algemene volkstelling en 3e Algemene woningtelling gehouden naar de toestand te middernacht tussen 28 februari en 1 maart 1971.

2. Opzet van de telling

Ingevolge artikel 1 lid 2 van de Volkstellingenwet heeft de telling zich uitgestrekt tot alle personen die op het reeds eerder vermelde teltijdstip volgens de voorschriften van het Besluit bevolkingsboekhouding (Stbl. 1967, 442) in één der persoonsregisters van Nederland behoorden te zijn opgenomen en die derhalve op dit tijdstip binnen Nederland hun werkelijke woonplaats hadden.

Buiten de telling dienden te blijven:

- a. vreemdelingen aan wie - krachtens internationaal recht of gebruik - het recht van diplomatieke immuniteit toekomt;
- b. buitenlandse militairen behorende tot de strijdkrachten van een bij de N.A.V.O. aangesloten vreemde mogendheid, voor zover deze hier te lande hun dienst uitoefenen; daarenboven het bij deze strijdkrachten in dienst zijnde eveneens in Nederland dienst uitoefenend buitenlands burgerpersoneel alsmede niet de Nederlandse nationaliteit bezittende echtgenoten en kinderen.

De in Nederland woonachtige buitenlanders die niet tot één van deze categorieën behoorden, vielen derhalve binnen de telling. De in het buitenland woonachtige Nederlanders daarentegen zijn buiten de telling gebleven.

Uit overwegingen van inhoudelijke en organisatorische aard bestond de eigenlijke telling - evenals dit bij de in 1960 gehouden volkstelling het geval is geweest - wederom uit drie onderdelen, te weten:

- a. de telling van de bevolking in woningen en andere bewoonde ruimten. Deze omvatte de telling van de gehele bevolking met uitzondering van enerzijds de bevolking in inrichtingen en tehuizen en anderzijds de bevolking op varende schepen en in woonwagens;
- b. de telling van de bevolking in inrichtingen en tehuizen. Deze omvatte de telling van een onder speciale omstandigheden levende groep van de bevolking, welke daarenboven slechts door de tussenkomst van anderen - bestuur of administratie van de afzonderlijke inrichtingen - kan worden benaderd;
- c. de telling van de varende en rijdende bevolking. Hieronder viel uitsluitend de telling van de bevolking op varende schepen zonder

vast waladres en in rijdende wagens. De telling van de bevolking op varende schepen met een vast waladres, op woonschepen en in wagens met een vaste standplaats viel bijgevolg onder de telling van de bevolking in woningen en andere bewoonde ruimten.

Voor de telling van de hierboven onderscheiden bevolkingsgroepen is gebruik gemaakt van zeven soorten vragenlijsten, te weten:

- de vragenlijsten A t/m D voor de telling van de bevolking in woningen en andere bewoonde ruimten.

Vragenlijst A voor de telling van hoofden van huishoudens of van alleenstaanden; vragenlijst B voor de telling van leden van huishoudens met beroep; vragenlijst C voor de telling van leden van huishoudens zonder beroep van 12 jaar en ouder; vragenlijst D, ten slotte, voor de telling van leden van huishoudens van 0 t/m 11 jaar;

- de vragenlijsten F en G voor de telling van de bevolking in inrichtingen en tehuizen.

Vragenlijst F voor de telling van de in grotere groepen in inrichtingen en tehuizen levende personen - hetzij van personen voor wie de inrichting is bestemd, hetzij van leden van het personeel - voor zover deze personen geen zelfstandige huishouding voeren; vragenlijst G voor de telling van de inrichtingen en tehuizen.

Leden van het personeel van de inrichting of het tehuis, of personen voor wie de inrichting is bestemd - alleen of met echtgeno(o)t(e) en/of kinderen - die een zelfstandig huishouden voeren, zijn echter geteld met behulp van de vragenlijsten A t/m D;

- de vragenlijst E voor de telling van de bevolking op varende schepen en rijdende wagens.

De genoemde vragenlijsten A t/m F waren op ponskaarten gedrukt en tot boekjes gebundeld, zodat de middels deze vragenlijsten verkregen informatie voor een groot deel rechtstreeks machinaal kon worden verwerkt. De modellen van deze vragenlijsten zijn bij Beschikking ter uitvoering van artikelen 3, eerste lid, en 8, eerste lid, van het Besluit algemene volks- en woningtelling 1971 (Stbl. 446) d.d. 13 november 1970 (Staatscourant nr. 226) door de Minister van Economische Zaken vastgesteld.

3. Wijze van telling

De eigenlijke telwerkzaamheden zijn uitgevoerd door ruim zestigduizend hiertoe door de gemeenten aangetrokken en gefinstrueerde tellers. Zij droegen voornamelijk zorg voor het verzamelen van de gegevens over de woonverblijven én het uitreiken en ophalen van de diverse vragenlijsten, die - met uitzondering van de hierop voorkomende vragen met betrekking tot het woonverblijf - door de bevolking zelf dienden te worden ingevuld.

Personen die bij herhaald bezoek niet thuis zijn aangetroffen dan wel expliciet hebben geweigerd aan de telling mee te werken, zijn administratief geteld naar de toestand op de teldatum. Deze telling heeft plaatsgehad op basis van de bij de gemeente bekende woning- en bevolkingsgegevens. Enerzijds omvatte zij de beantwoording van praktisch alle vragen ten aanzien van het woonverblijf, anderzijds de beantwoording van de vragen met betrekking tot minstens de volgende persoonsgegevens: het geslacht, de leeftijd, de burgerlijke staat, de geboortegemeente, de periode van vestiging in de huidige woongemeente, de nationaliteit, de kerkelijke gezindte, de plaats in het huishouden, de (huwelijks-)vruchtbaarheid, het al of niet uitoefenen van een beroep, de aard van het beroep en - waar mogelijk - de wijze waarop het beroep wordt uitgeoefend, nl. als zelfstandige, als loon- of salaristrekker dan wel als medewerkende in het gezinsbedrijf.

De geldigheid van de op basis van deze administratieve telling verkregen gegevens is in het algemeen vrij groot. In dit opzicht dient slechts een uitzondering te worden gemaakt voor de langs deze weg verkregen gegevens over de kerkelijke gezindte en het beroep. De laatst-

genoemde gegevens kunnen minder in overeenstemming zijn met de feitelijke situatie der betrokken personen dan de overige aan de bevolkingsadministratie ontleende gegevens, daar veranderingen met betrekking tot beroep en kerkelijke gezindte slechts incidenteel in de persoonsregisters worden geregistreerd.

Het voorafgaande impliceert dat de omvang en de samenstelling der diverse kerkelijke gezindten en die van de beroepsbevolking enigermate kunnen zijn vertekend. De kans op een mogelijke vertekening geldt met name voor de omvang en samenstelling van de beroepsbevolking. In mindere mate is deze kans aanwezig bij de omvang en de samenstelling der diverse kerkelijke gezindten, daar de vraagstelling naar de kerkelijke gezindte en de toelichting hierop veeleer was gericht op het formele lidmaatschap van een kerkgenootschap.

4. Voornaamste uitkomsten met betrekking tot de wijze van telling

Het totaal aantal administratief getelde personen bedraagt ca. 296 000 oftewel 2,3% van de totale bevolking. Hieronder bevinden zich iets meer dan 23 000 personen - oftewel 0,2% van de totale bevolking - die expliciet hebben geweigerd aan de telling mee te werken.

In staat 1a zijn een aantal kerncijfers ten aanzien van de wijze van telling voor de bevolking van 14 jaar en ouder samengebracht. Deze cijfers kunnen uiteraard slechts worden verschaft voor een beperkt aantal kenmerken, namelijk die waarover gegevens bij de bevolkingsadministratie bekend zijn. Zij zijn vastgesteld op basis van een steekproef uit het integrale bestand van de telling, welke bijna 15% van de totale bevolking omvat. Ten aanzien van de wijze waarop deze steekproef is getrokken en de consequenties hiervan voor de steekproefuitkomsten raadplege men Aanhangsel III in deze publikatie. Bestudering van de cijfers in staat 1a leidt tot de conclusie dat er sprake is van een oververtegenwoordiging van administratief getelde personen bij een aantal bevolkingsgroepen.

Een lichtelijke oververtegenwoordiging is te constateren bij de jongere leeftijdsgroepen, enkele kleinere kerkgenootschappen - met name de Evangelisch-luthers en Remonstranten -, de bevolking in gemeenten met 100 000 inwoners en meer, en in het westen des lands. Onder deze bevolkingsgroepen schommelt het percentage administratief getelde personen rond de vijf.

Een grotere oververtegenwoordiging van administratief getelde personen treft men aan onder de varende en rijdende bevolking, de bevolking zonder Nederlandse nationaliteit, de alleenstaanden, de met hun echtgeno(o)t(e) niet samenwonende gehuwden, de gescheidenen en de niet met name genoemde kleinere kerkelijke gezindten.

Van de personen, die tot de varende en rijdende bevolking behoren, is bijna een op de drie administratief geteld. Onder de groep niet-Nederlanders dienen in het bijzonder vermeld te worden personen met de Algerijnse, Marokkaanse of Tunesische nationaliteit (45% administratief geteld), personen met een aan de Europese wervingslanden verbonden nationaliteit (een-derde deel administratief geteld) en personen met de Italiaanse nationaliteit (een op de vijf administratief geteld).

Van de alleenstaanden, de met hun echtgeno(o)t(e) niet samenwonende gehuwde en gescheiden personen en de leden van de niet met name genoemde kleinere kerkgenootschappen zijn het overwegend de mannen onder hen die worden gekenmerkt door een groot aandeel van administratief getelden. Bijna een kwart van de alleenstaande mannen is administratief geteld. Eenzelfde verhouding treft men aan bij de gehuwde doch niet met hun echtgenote samenwonende mannen. Van de gescheiden mannen - zowel van echt als van tafel en bed - is een op de zeven administratief geteld. Het percentage onder de tot een van de kleinere niet met name genoemde kerkelijke gezindten behorende mannen dat op deze wijze is geteld, bedraagt 17.

Het hoge percentage administratief getelde personen onder de varende en rijdende bevolking is grotendeels te wijten aan het mobiele karakter

Staat la. Bevolking van 14 jaar en ouder naar telwijze, geslacht en bevolkingscategorie resp. plaats in het huishouden, burgerlijke staat, leeftijd, kerkelijke gezindte, nationaliteit, werkzaamheid, grootte der gemeente en provincie, 28 februari 1971 (steekproef 1 op 10 (x 10))

	Door tellers geteld			Administratief geteld			Administratief getelden per 100 van de bevolking van 14 jaar en ouder		
	Totaal	M.	V.	Totaal	M.	V.	Totaal	M.	V.
TOTAAL	9 479,3	4 676,0	4 803,4	249,8	138,5	111,2	3	3	2
x 1 000									
Bevolkingscategorie									
In woningen en andere bewoonde ruimten									
Hoofden van huishoudens en alleenstaanden	3 828,6	3 216,2	612,5	150,0	109,0	41,0	4	3	6
Leden van huishoudens met beroep ...	1 862,7	824,8	1 037,8	32,0	13,9	18,1	2	2	2
Leden van huishoudens zonder beroep.	3 492,5	526,2	2 966,3	54,1	8,9	45,2	2	2	2
In inrichtingen en tehuizen	277,6	99,4	178,2	6,1	2,4	3,6	2	2	2
Op varende schepen en in woonwagens ..	17,9	9,4	8,5	7,6	4,4	3,2	30	32	28
Plaats in het huishouden 1)									
Personen in huishoudens									
Hoofd van het huishouden tevens gezinshoofd	3 129,3	2 970,8	158,5	57,5	52,6	4,9	2	2	3
niet tevens gezinshoofd	117,7	53,1	64,5	3,2	1,8	1,4	3	3	2
Gezinshoofd, niet tevens hoofd van het huishouden	66,2	49,8	16,4	1,1	0,6	0,5	2	1	3
Echtgenote	2 936,5		2 936,5	50,1		50,1	2		2
Kind	1 984,0	1 143,7	840,3	27,1	16,8	10,3	1	1	1
Overige leden	378,4	159,4	219,0	11,8	6,2	5,5	3	4	2
Alleenstaanden	589,6	199,7	389,9	93,0	58,1	34,9	14	23	8
Burgerlijke staat									
Ongehuwd	2 655,4	1 434,5	1 220,9	92,2	56,0	36,2	3	4	3
Gehuwd, samenwonend met echtgeno(o)t(e)	5 984,6	2 991,7	2 992,9	102,7	51,9	50,8	2	2	2
Gehuwd, niet samenwonend met echtgeno(o)t(e)	106,5	64,9	41,6	22,9	19,1	3,7	18	23	8
Gescheiden van tafel en bed	27,4	12,6	14,8	2,4	1,6	0,8	8	12	5
Gescheiden van echt	99,1	34,2	64,9	11,5	5,7	5,8	10	14	8
Wdowstaet	606,5	138,1	468,4	18,1	4,2	13,9	3	3	3
Leeftijd									
Jonger dan 20 jaar	1 313,5	673,9	639,6	20,7	10,3	10,4	2	1	2
20 - 24 jaar	1 125,0	578,4	546,6	52,4	29,2	23,2	4	5	4
25 - 29 jaar	885,7	456,9	428,8	38,3	23,5	14,9	4	5	3
30 - 34 jaar	789,1	404,5	384,6	28,1	19,0	9,0	3	4	2
35 - 39 jaar	753,3	384,1	369,1	19,9	13,3	6,7	3	3	2
40 - 44 jaar	743,8	368,9	374,9	15,1	9,2	5,9	2	2	2
45 - 49 jaar	734,5	360,1	374,4	14,2	7,7	6,5	2	2	2
50 - 54 jaar	644,4	314,0	330,4	11,5	5,7	5,8	2	2	2
55 - 59 jaar	615,7	294,8	320,9	11,6	5,8	5,8	2	2	2
60 - 64 jaar	557,1	260,3	296,9	11,2	4,7	6,5	2	2	2
65 jaar en ouder	1 317,4	580,2	737,2	26,8	10,4	16,4	2	2	2
Kerkelijke gezindte									
Rooms-Katholiek	3 750,3	1 843,8	1 906,5	84,6	46,0	38,6	2	1	2
Nederlands-Hervormd	2 365,5	1 127,1	1 238,4	51,1	24,9	26,2	2	2	2
Gereformeerde Kerken	664,3	316,6	347,7	12,2	6,1	6,1	2	2	2
Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) ...	93,8	45,4	48,4	1,5	0,7	0,8	2	2	2
Overige Gereformeerden	103,0	49,8	53,2	0,8	0,4	0,4	1	1	1
Evangelisch Luthers	32,8	12,5	20,3	1,9	0,9	1,0	6	7	5
Doopsgezind	37,3	14,5	22,8	1,3	0,5	0,8	3	4	3
Remonstrant	20,7	7,9	12,7	1,3	0,5	0,8	6	6	6
Andere kerkelijke gezindte	207,1	108,0	99,1	27,4	21,9	5,5	12	17	5
Geen kerkelijke gezindte	2 204,7	1 150,5	1 054,2	67,5	36,5	30,9	3	3	3

Staat la. (slot)

	Door tellers geteld			Administratief geteld			Administratief getelden per 100 van de bevolking van 14 jaar en ouder		
	Totaal	M.	V.	Totaal	M.	V.	Totaal	M.	V.
x 1 000									
Nationaliteit 2)									
Nederlandse	9 100,8	4 460,5	4 640,3	206,5	104,7	101,8	2	2	2
Niet-Nederlandse									
E.G.-landen op 01.01.73 (excl. Italië) 3) 4)	53,6	26,9	26,7	3,6	2,1	1,5	6	7	5
Italië	8,9	6,5	2,4	2,1	1,7	0,4	19	21	14
Europese wervinglanden 5)	42,5	33,2	9,2	20,9	16,5	4,4	33	33	32
Overige Europese landen	8,1	4,1	4,0	0,9	0,5	0,4	10	10	10
Noordafrikaanse wervinglanden 6) ..	11,6	11,4	0,3	9,4	9,3	0,1	45	45	36
Overige landen 7)	32,0	19,1	12,8	4,1	2,6	1,5	11	12	10
Werkzaamheid									
Met beroep	4 661,5	3 456,1	1 205,4	128,1	94,8	33,8	3	3	3
Zonder beroep	4 817,8	1 219,8	3 598,0	121,7	44,3	77,4	3	4	2
Gemeentegrootte 8)									
Gemeenten met 100 000 en meer inwoners	3 030,5	1 451,7	1 578,8	162,9	92,2	70,6	5	6	4
Overige gemeenten	6 447,2	3 223,4	3 223,8	86,1	45,8	40,3	1	1	1
Provincie 9)									
Groningen	385,1	189,5	195,6	9,9	5,5	4,4	3	3	2
Friesland	375,6	186,6	189,0	6,9	3,5	3,4	2	2	2
Drenthe	271,1	136,8	134,3	2,0	1,0	1,0	1	1	1
Overijssel	666,2	334,9	331,3	7,0	4,2	2,8	1	1	1
Gelderland	1 101,3	547,2	554,1	16,4	8,6	7,8	1	2	1
Utrecht	583,7	282,0	301,7	21,2	13,3	7,8	4	5	3
Noord-Holland	1 634,4	793,6	840,8	84,8	45,1	39,8	5	5	5
Zuid-Holland	2 198,9	1 072,3	1 126,7	71,9	40,9	31,1	3	4	3
Zeeland	233,6	115,2	118,4	2,1	1,2	0,9	1	1	1
Noord-Brabant	1 287,8	647,6	640,2	15,6	8,9	6,6	1	1	1
Limburg	729,3	363,8	365,5	11,0	5,8	5,2	1	2	1

1) Excl. de bevolking van 14 jaar en ouder in inrichtingen en tehuizen.

2) Bevolking van 15 jaar en ouder.

3) België, Denemarken, Frankrijk, Groot-Brittannië, Ierland, Luxemburg, Bondsrepubliek Duitsland.

4) Bij deze groep van landen zijn alle personen met een Duitse nationaliteit inbegrepen (zie technische toelichting).

5) Portugal, Spanje, Joegoslavië, Griekenland, Turkije.

6) Algerije, Marokko, Tunesië.

7) Incl. zonder nationaliteit.

8) Excl. C.P.R.

9) Excl. Z.I.J.P. en C.P.R.

ter van deze bevolkingsgroep, waardoor hiertoe behorende personen voor tellers moeilijk bereikbaar zijn.

De hiervoor genoemde groepen van personen zonder Nederlandse nationaliteit, waarbij grote aantallen administratief getelden zijn te constateren, bestaan voornamelijk uit buitenlandse werknemers. Het aantal personen onder deze groepen dat een beroep uitoefent is namelijk vrij groot. Voor de onderscheiden groepen varieert het percentage beroepsbeoefenaars tussen de 80 en de 95. Het grote aantal administratief getelde personen bij deze bevolkingsgroepen hangt dan ook mede samen met de moeilijke bereikbaarheid van de buitenlandse werknemers als gevolg van hun bijzondere positie binnen de Nederlandse samenleving. Het feit dat zij een beroep uitoefenen vormt in dit verband geen beslissende factor, hetgeen blijkt uit de cijfers in staat 1b.

In deze staat is voor de bevolking zonder Nederlandse nationaliteit van 15 jaar en ouder de wijze van telling in verband gebracht met het al of niet uitoefenen van een beroep. De in deze staat voorkomende cijfers laten voor iedere groep van nationaliteiten geen oververtegenwoordiging van het aantal administratief getelde personen zien bij hen die een beroep uitoefenen ten opzichte van hen die niet werkzaam zijn. Integendeel, voor iedere groep van nationaliteiten is over het algemeen genomen het percentage administratief getelde personen hoger onder hen die geen beroep uitoefenen dan onder hen die wel werkzaam zijn.

Het grote aandeel van personen zonder Nederlandse nationaliteit onder de alleenstaande mannen (24%), de gehuwde doch niet met hun echtgenote samenwonende mannen (49%), de van tafel en bed gescheiden mannen (10%), alsmede de tot een der kleinere niet met name genoemde kerkelijke gezindten behorende mannen (39%) is als een der oorzaken voor de grote aantallen administratief getelde personen bij deze bevolkingsgroepen te beschouwen. De in de staten 1c en 1d verzamelde cijfers wijzen in deze richting.

In deze staten is voor de bevolking van 20 jaar en ouder de wijze van telling in verband gebracht met het al of niet bezitten van de Nederlandse nationaliteit en de plaats in het huishouden (staat 1c) resp. de burgerlijke staat (staat 1d). Uit deze staten kan men onder andere aflezen dat het percentage administratief getelde personen zeer sterk differentieert voor Nederlanders en niet-Nederlanders bij een aantal van de genoemde groepen. Zo bedraagt bijvoorbeeld dit percentage onder de alleenstaande mannen voor de groep Nederlanders 17 en voor de groep niet-Nederlanders 41, onder de gehuwde doch niet met hun echtgenote samenwonende mannen voor de groep niet-Nederlanders 36 en voor de groep Nederlanders 10.

Voor een mogelijke verklaring van het hoge percentage administratief getelde alleenstaande mannen is ook het al of niet uitoefenen van een beroep voor deze bevolkingsgroep van belang. Dit kan men concluderen uit de cijfers in staat 1e. In deze staat is voor de bevolking van 14 jaar en ouder de wijze van telling in verband gebracht met de plaats in het huishouden en het al of niet uitoefenen van een beroep. Deze staat laat onder andere zien dat:

- het percentage administratief getelde personen groter is bij alleenstaande mannen die een beroep uitoefenen (25) dan bij alleenstaande mannen zonder beroep (19);
- er geen verschil bestaat tussen de percentages administratief getelde mannelijke leden van huishoudens met en zonder beroep (bij beiden slechts 2).

Het voorafgaande kan als volgt worden samengevat.

- a. Het aantal administratief getelde personen onder de totale bevolking is betrekkelijk gering.
- b. Desondanks is er bij enkele bevolkingsgroepen sprake van een grote oververtegenwoordiging van administratief getelde personen.
- c. Voor een groot aantal van deze groepen kan deze oververtegenwoordiging gedeeltelijk worden verklaard door het feit dat personen

Staat 1b. Bevolking van 15 jaar en ouder zonder Nederlandse nationaliteit naar telwijze, geslacht, nationaliteit en werkzaamheid, 28 februari 1971 (steekproef 1 op 10 (x 10))

	Door tellers geteld			Administratief geteld			Administratief getelden per 100 van de bevolking van 15 jaar en ouder		
	Totaal	M.	V.	Totaal	M.	V.	Totaal	M.	V.
	x 1 000								
E.G.-landen op 01.01.73 (excl. Italië 1) 2)									
Met beroep	28,1	21,9	6,3	1,9	1,6	0,3	6	7	4
Zonder beroep	25,4	5,0	20,4	1,7	0,5	1,2	6	9	5
Italië									
Met beroep	6,9	6,2	0,7	1,6	1,6	0,1	19	20	9
Zonder beroep	2,0	0,3	1,7	0,5	0,2	0,3	19	33	16
Europese wervingslanden 3)									
Met beroep	38,2	32,4	5,9	15,3	13,1	2,2	29	29	28
Zonder beroep	4,2	0,9	3,4	5,6	3,5	2,1	57	80	38
Noordafrikaanse wervingslanden 4)									
Met beroep	11,1	11,1	0,1	8,7	8,7	0,0	44	44	36
Zonder beroep	0,5	0,3	0,2	0,7	0,6	0,1	58	65	36
Overige landen 5)									
Met beroep	22,2	16,8	5,4	2,4	2,0	0,5	10	10	8
Zonder beroep	17,7	6,3	11,4	2,6	1,1	1,5	13	15	11

- 1) België, Denemarken, Frankrijk, Groot-Brittannië, Ierland, Luxemburg, Bondsrepubliek Duitsland.
- 2) Bij deze groep van landen zijn alle personen met een Duitse nationaliteit inbegrepen (zie technische toelichting).
- 3) Portugal, Spanje, Joegoslavië, Griekenland, Turkije.
- 4) Algerije, Marokko, Tunesië.
- 5) Incl. zonder nationaliteit.

Staat 1c. Bevolking van 20 jaar en ouder 1) naar telwijze, geslacht, plaats in het huishouden en nationaliteit, 28 februari 1971 (steekproef 1 op 10 (x 10))

	Door tellers geteld			Administratief geteld			Administratief getelden per 100 van de bevolking van 20 jaar en ouder		
	Totaal	M.	V.	Totaal	M.	V.	Totaal	M.	V.
	x 1 000								
Personen in huishoudens	7 357,4	3 729,0	3 628,5	134,7	70,2	64,6	2	2	2
w.v. met Nederl. nationaliteit	7 258,4	3 669,7	3 588,7	121,4	62,5	58,9	2	2	2
zonder Ned. nationaliteit	99,1	59,3	39,8	13,3	7,7	5,7	12	11	13
w.v. wervingslanden (incl. Italië)	28,3	19,3	9,0	8,7	5,1	3,6	24	21	28
overige landen 2)	70,8	40,0	30,8	4,6	2,5	2,1	6	6	6
Alleenstaanden	577,4	193,2	384,2	89,5	56,1	33,4	13	23	8
w.v. met Nederl. nationaliteit	537,0	158,1	378,9	63,7	31,9	31,8	11	17	8
zonder Ned. nationaliteit	40,5	35,1	5,4	25,8	24,2	1,6	39	41	23
w.v. wervingslanden (incl. Italië)	32,3	30,9	1,4	22,8	22,0	0,8	41	42	35
overige landen 2)	8,2	4,2	4,0	3,0	2,2	0,8	27	36	17

- 1) Excl. de bevolking in inrichtingen en tehuisen.
- 2) Incl. zonder nationaliteit.

Staat 1d. Bevolking van 20 jaar en ouder naar telwijze, geslacht, burgerlijke staat en nationaliteit, 28 februari 1971 (steekproef 1 op 10 (x 10))

	Door tellers geteld			Administratief geteld			Administratief getelden per 100 van de bevolking van 20 jaar en ouder		
	Totaal	M.	V.	Totaal	M.	V.	Totaal	M.	V.
	x 1 000								
Ongehuwd	1 369,8	764,3	605,5	73,3	46,0	27,3	5	6	4
w.v. met Nederl. nationaliteit	1 338,5	743,9	594,5	61,3	38,8	25,5	4	5	4
zonder Ned. nationaliteit	31,3	20,3	11,0	12,0	10,2	1,8	28	33	14
Gehuwd samenwonend met echtgeno(o)t(e)	5 960,1	2 988,8	2 971,3	101,3	51,8	49,5	2	2	2
w.v. met Nederl. nationaliteit	5 882,5	2 943,0	2 939,5	90,6	46,1	44,6	2	2	1
zonder Ned. nationaliteit	77,5	45,7	31,8	10,7	5,7	4,9	12	11	13
Gehuwd niet samenwonend met echtgeno(o)t(e)	103,8	64,4	39,4	22,6	19,1	3,5	18	23	8
w.v. met Nederl. nationaliteit	76,6	38,0	38,6	7,6	4,4	3,2	9	10	8
zonder Ned. nationaliteit	27,2	26,4	0,8	14,9	14,7	0,2	35	36	24
Gescheiden van tafel en bed	27,1	12,5	14,6	2,4	1,6	0,8	8	12	5
w.v. met Nederl. nationaliteit	26,4	12,0	14,4	1,5	0,7	0,8	5	6	5
zonder Ned. nationaliteit	0,7	0,5	0,2	0,9	0,9	0,0	55	64	4
Gescheiden van echt	98,9	34,1	64,8	11,5	5,7	5,8	10	14	8
w.v. met Nederl. nationaliteit	96,9	33,0	63,9	11,1	5,4	5,7	10	14	8
zonder Ned. nationaliteit	2,0	1,2	0,9	0,4	0,3	0,1	15	18	11
Weduwstaats	606,1	138,0	468,1	18,1	4,2	13,9	3	3	3
w.v. met Nederl. nationaliteit	600,1	136,6	463,5	17,6	4,0	13,7	3	3	3
zonder Ned. nationaliteit	6,0	1,4	4,6	0,5	0,2	0,3	7	12	5

zonder Nederlandse nationaliteit - de bevolkingsgroep met de grootste aantallen administratief getelden - een groot aandeel van deze groepen uitmaken.

- d. De door grotere aantallen administratief getelde personen gekenmerkte bevolkingsgroepen zijn specifiek te noemen in die zin, dat zij onder de totale bevolking een kleine minderheid vormen. Zo bedraagt het aandeel van de varende en rijdende bevolking onder de totale bevolking 0,3%, dat van de niet met hun echtgeno(o)t(e) samenwonende gehuwden, gescheidenen van tafel en bed en van echt resp. 1,3%, 0,3% en 1,1%, dat van de groep kleinere kerkelijke gezindten 2,4%, dat van de groep personen zonder Nederlandse nationaliteit 2,4% en dat van de alleenstaanden 7,0%.

Staat 1a. Bevolking van 14 jaar en ouder 1) naar telwijze, geslacht, plaats in het huishouden en werkzaamheid, 28 februari 1971 (steekproef 1 op 10 (x 10))

	Door tellers geteld			Administratief geteld			Administratief getelden per 100 van de bevolking van 14 jaar en ouder		
	Totaal	M.	V.	Totaal	M.	V.	Totaal	M.	V.
	x 1 000								
Personen in huishoudens									
Met beroep	4 355,7	3 319,6	1 036,0	74,3	56,6	17,8	2	2	2
Zonder beroep	4 256,5	1 057,2	3 199,3	76,4	21,4	54,9	2	2	2
Alleenstaanden									
Met beroep	226,3	110,9	115,4	51,1	36,8	14,3	18	25	11
Zonder beroep	363,3	88,7	274,5	41,9	21,3	20,6	10	19	7

1) Excl. de bevolking in inrichtingen en tehuizen.

AANHANGSEL II. VRAAGSTELLING EN TOELICHTING OMTRENT DE NATIONALITEIT

1. Vraagstelling

De vraagstelling naar de nationaliteit komt voor op kaart 2 van alle bij de volkstelling gebruikte vragenlijsten.

Voorkant

10 WELKE IS ZIJN/HAAR NATIONALITEIT?

NEDERLANDSE BELGISCHE DUITSE ITALIAANSE ZONDER
(STATENLOOS)

<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

INDIEN EEN ANDERE NATIONALITEIT VRAAG 10 AAN DE ACHTERZIJDE VAN DIT BLAD INVULLEN

Achterkant

10 DE NATIONALITEIT NAUWKEURIG EN VOLLEDIG AANGEVEN

Indien MEER dan één nationaliteit, alle betrokken nationaliteiten opgeven.

2. Toelichting

Geef, indien betrokkene meer dan één nationaliteit heeft, elk der betrokken nationaliteiten aan.

AANHANGSEL III. TECHNISCHE TOELICHTING BIJ DE STEEKPROEFUITKOMSTEN

1. Steekproefkader en methode van steekproeftrekking

Uit het integrale bestand van de Volkstelling 1971 is een steekproef getrokken. In het hierna volgende is aangegeven hoe dit is gebeurd, en welke de consequenties zijn voor de steekproefuitkomsten.

Aangezien de gegevens van personen in eenzelfde woning in het volkstellingsbestand bij elkaar staan, samen met de gegevens over het woonverblijf, was het mogelijk als trekkingseenheid te kiezen de woning 1) met de aldaar wonende personen.

Het trekken van woningen biedt het grote voordeel dat onder meer relaties tussen mensen in een gezin of huishouden kunnen worden geanalyseerd, bijv. de schoolopleiding van de vader en de schoolopleiding van de kinderen. Bij een steekproeftrekking uit personen zouden dergelijke analyses niet mogelijk zijn geweest.

De woningen zijn onderscheiden naar aantal bewoners (stratificatie), voor zover dit aantal kleiner is dan 10. Op deze wijze zijn groepen gevormd van woningen met 0, 1, 2,, 9 personen, en een groep woningen die tien of meer personen tellen. Deze laatste is in zijn geheel in de steekproef opgenomen, terwijl uit de andere steeds om de tien een woning is getrokken. Op deze wijze getrokken bevat de steekproef tien procent van de leegstaande woningen, tien procent van de woningen met één persoon, tien procent van de woningen met twee personen, enz., en alle woningen met tien of meer personen. In totaal is bijna 15% van de Nederlandse bevolking in de steekproef vertegenwoordigd.

De steekproeftrekking is zodanig uitgevoerd dat iedere gemeente, wijk en buurt evenredig in de steekproef is vertegenwoordigd. Als gevolg hiervan kan worden gesteld dat de steekproef beter is dan enkelvoudig a-select.

2. Betrouwbaarheidsintervallen

Uitkomsten die zijn gebaseerd op een steekproef zullen in het algemeen afwijken van de werkelijke (onbekende) waarden.

Met behulp van de waarschijnlijkheidsrekening kan men in theorie bij elk van deze uitkomsten een zgn. 95%-betrouwbaarheidsinterval berekenen. De betekenis van zo'n interval is dat, indien de steekproeftrekking vele malen zou worden herhaald, het in 95 van de 100 gevallen de werkelijke waarde zal bevatten, en het geeft hiermee de nauwkeurigheid van de betreffende uitkomst aan. Hoe smaller het interval des te nauwkeuriger de uitkomst.

De uitkomsten van de steekproef betreffen enerzijds aantallen woningen met één of meer kenmerken, en anderzijds aantallen personen met één of meer kenmerken. Daar de personen per woning zijn getrokken moeten de persoonskenmerken worden gezien in relatie tot het al dan niet voorkomen van de kenmerken bij de andere personen in de woning. Hiertoe worden in het onderstaande drie typen kenmerken besproken.

Type 1: In een woning komt het beschouwde kenmerk ten hoogste één keer voor. Is van een persoon bekend dat hij/zij het kenmerk bezit dan volgt hieruit voor de overige personen in de woning dat die het kenmerk niet bezitten. Een voorbeeld is het kenmerk "hoofd van huishouden"; immers, in de regel zal per woning niet meer dan één huishouden voorkomen, en een huishouden telt hoogstens één hoofd. Ook kenmerken die betrekking hebben op een woning zelf, zoals "woning staat leeg", "huurwaarde" vallen onder dit type.

Type 2: Het voorkomen van het beschouwde kenmerk bij een gegeven persoon is onafhankelijk van het al dan niet voorkomen van het kenmerk bij andere personen in de woning. Weet men van een

1) Tot de woningen zijn in dit verband ook gerekend inrichtingen, tehuizen en mobiele woonverblijven.

persoon dat hij/zij het kenmerk bezit, dan geeft dit geen enkele aanwijzing over het al dan niet voorkomen van het kenmerk bij de andere bewoners. Veel kenmerken uit de volkstelling voldoen, zij het vaak bij benadering, aan dit type bijv. het kenmerk "geslacht".

Type 3: In een woning komt het kenmerk bij òf geen òf alle personen voor. Heeft iemand het kenmerk, dan hebben alle bewoners van de woning het kenmerk. Een voorbeeld, hoewel benaderend, is godsdienst. Als regel belijden mensen binnen één gezin resp. huishouden resp. woning dezelfde godsdienst.

Slechts een klein aantal kenmerken voldoet volledig aan één van bovenstaande typen. Bij de meeste kenmerken moet worden nagegaan welk type het beste als benadering kan gelden. Enkele richtlijnen hiervoor worden gegeven in de volgende paragraaf. Het aantal keren dat een kenmerk van het type 1 in de steekproef voorkomt is bij benadering binomiaal verdeeld met n = aantal woningen in de steekproef.

Voor kenmerken van type 2 geldt ook bij benadering een binomiale verdeling, maar dan met n = totaal aantal personen in de steekproef. Met behulp van de verdeling van de woningen naar aantal bewoners en onderstaande veronderstelling 2, kan worden afgeleid dat de betrouwbaarheidsintervallen behorende bij type 3 tweemaal zo breed zijn als de overeenkomstige betrouwbaarheidsintervallen bij type 2. Aan de constructie van de betrouwbaarheidsintervallen liggen de volgende veronderstellingen c.q. beperkingen ten grondslag:

1. Er is verondersteld dat uit elke groep woningen met gelijk aantal bewoners (zie par. 1) een enkelvoudige a-selecte steekproef van woningen is getrokken. De gehanteerde wijze van trekking zorgt er echter voor dat sommige uitkomsten nauwkeuriger zijn dan wanneer een enkelvoudige a-selecte steekproef zou zijn getrokken.
2. Er is verondersteld dat het voorkomen van een kenmerk bij een gegeven persoon resp. woning onafhankelijk is van het aantal personen in de betreffende woning. In werkelijkheid zal echter het aantal schoolgaande kinderen in een woning met acht personen relatief hoger liggen dan in een woning met twee personen. Het omgekeerde treedt op bijv. bij kinderloze gehuwde vrouwen.
3. Er is geen rekening gehouden met het feit dat de woningen met tien of meer personen vanwege integrale bewerking geen bijdrage leveren tot de onnauwkeurigheid. Een gevolg hiervan is dat de geconstrueerde betrouwbaarheidsintervallen in het algemeen wat te breed zijn, voor sommige kenmerken (bijv. mensen in inrichtingen en tehuizen) zelfs veel te breed. Dit zal de gebruiker zelf aan de omschrijving van het betreffende kenmerk moeten zien.

3. Richtlijnen bij het kiezen van de onderscheiden typen kenmerken

Bij het bepalen van het betrouwbaarheidsinterval bij een zekere uitkomst is het zaak te bekijken welk type het meest van toepassing is. Men dient zich steeds af te vragen: als het kenmerk bij een bepaalde persoon voorkomt, geeft dit dan een aanwijzing over het al dan niet voorkomen van het kenmerk bij de andere personen in de woning. Als met het optreden van een kenmerk bij een persoon een grotere kans bestaat dat ook de anderen in de woning het kenmerk bezitten dan ligt het kenmerk tussen de typen 2 en 3. Is genoemde kans echter kleiner, dan ligt het tussen de typen 1 en 2. Bij gelijkblijvende kans, kan type 2 worden gehanteerd. De mate waarin de kans verandert bepaalt de ligging van het kenmerk t.o.v. de typen 2 en 1 c.q. 3. Beschouwt men het aantal katholieken in Nederland en men hanteert als regel dat alle mensen in een woning dezelfde godsdienst hebben, dan voldoet type 3.

Bekijkt men echter het aantal katholieke mannen in de leeftijd van 35 - 39 jaar dan ziet men in dat als regel hoogstens één man van deze leeftijd per woning voorkomt, zodat hier het beste type 1 gehanteerd kan worden.

Ten aanzien van het aantal katholieke mannen tussen 0 en 4 jaar kan worden gesteld dat in woningen waarin een katholiek jongetje van 0 - 4 jaar voorkomt in een redelijk aantal gevallen nog wel zo'n jongetje zal voorkomen, zodat de nauwkeurigheid zal liggen tussen die van typen 2 en 3.

Het kenmerk "geslacht" wordt het beste weergegeven door type 2. Immers, als men weet dat een gegeven persoon in een gegeven woning een vrouw is, dan is hiermee nog nauwelijks iets gezegd over het aantal vrouwen onder de overige bewoners. Beschouwt men echter het aantal vrouwen tussen 30 en 35 jaar zoekend naar een eerste werkring dan mag men aannemen dat per woning hoogstens één zo'n vrouw voorkomt, zodat hier het beste type 1 kan worden aangehouden.

Bij het kenmerk "vestiging in de woongemeente tussen 1955 en 1960" kan het zijn dat de bewoners van een gegeven woning zich allen in die periode in de woongemeente hebben gevestigd. In dat geval hebben allen het beschouwde kenmerk.

Het is ook mogelijk dat een man of vrouw zich bij een huwelijk in de woongemeente van de echtgeno(o)t(e) vestigt, en alle kinderen daar worden geboren. Dan heeft slechts één persoon het beschouwde kenmerk. Daartussen ligt het geval dat een nog niet voltooid gezin zich in een gemeente vestigt. Dan ligt het aantal personen met het beschouwde kenmerk tussen één en het totaal aantal bewoners. In het algemeen kan worden gesteld dat wanneer een persoon zich tussen 1955 en 1960 in de woongemeente heeft gevestigd dit vaak voor meer leden van hetzelfde gezin of huishouden het geval is.

Hier zal de nauwkeurigheid dan ook liggen tussen die behorende bij de typen 2 en 3.

Bij het kenmerk "vrouwen tussen 20 en 24 jaar die zich tussen 1965 en 1969 in de huidige woongemeente hebben gevestigd" mag men aannemen dat als regel per woning hoogstens één zo'n vrouw voorkomt zodat het beste type 1 kan worden gehanteerd, of een tussenvorm van de typen 1 en 2.

Een laatste voorbeeld betreft mannen met een Zuid Europese nationaliteit, met beroep, niet geboren in de huidige woongemeente. Het zal hier veelal gaan om gastarbeiders die met een aantal samenwonen, zodat het kenmerk van type 3 is. Daar echter verwacht mag worden dat in een redelijk aantal gevallen dit aantal tien of meer is, bevindt zich een gedeelte van de gastarbeiders in het integrale deel van de steekproef uit de volkstelling. Dit veroorzaakt een versmalling van het betrouwbaarheidsinterval. Er wordt dan ook aanbevolen in dit geval de betrouwbaarheidsintervallen behorende bij type 2 te gebruiken in plaats van type 3.

Deze voorbeelden tonen aan dat het niet altijd onmiddellijk duidelijk is welk type het beste kan worden toegepast. Algemeen geldende regels kunnen niet worden gegeven. In het algemeen kan echter worden gesteld dat bij gedetailleerde uitsplitsing (in kruistabellen: bij kruisen van veel variabelen) type 1 relatief vaak en type 3 relatief weinig voorkomt.

Nog zij erop gewezen dat voor waarden van de volkstellingsuitkomsten welke niet groter zijn dan honderdduizend de betrouwbaarheidsintervallen behorende bij de typen 1 en 2 praktisch gelijk zijn, hetgeen ook uit de nomogrammen blijkt. Dit houdt in dat het voor deze tabelwaarden niet uitmaakt of men voor type 1 dan wel voor type 2 kiest.

4. Toelichting bij het gebruik van nomogrammen en tabellen

De betrouwbaarheidsintervallen zijn gepresenteerd in de vorm van een tabel voor drie typen kenmerken, zoals gedefinieerd in par. 2. Daarnaast zijn betrouwbaarheidsmarges af te lezen uit bijgaande nomogrammen. De betrouwbaarheidsmarge is gedefinieerd als de afstand van de steekproefuitkomst tot de grenzen van het betrouwbaarheidsinterval. Zijn de steekproefuitkomst en bijbehorende betrouwbaarheidsmarge bekend, dan vindt men de grenzen van het betrouwbaarheidsinterval door van de steekproefuitkomst de betrouwbaarheidsmarge af te trekken resp. erbij op te tellen.

Alvorens een nomogram resp. tabel te raadplegen dient ten aanzien van elke steekproefuitkomst eerst te worden nagegaan met welk van de drie typen het beschouwde kenmerk het meest overeenkomt.

Met het oog op grotere en kleinere schaalwaarden zijn drie nomogrammen samengesteld, aangeduid met resp. a, b en c.

Nomogram a gebruikte men bij getalwaarden tussen 100 000 en 6 000 000, nomogram b tussen 2 000 en 100 000, en nomogram c tot 2 000. Op de horizontale as zoekt men de steekproefuitkomst op, waarna men op de verticale as, na eerst een keuze uit de drie typen te hebben gemaakt, de 95%-betrouwbaarheidsmarge afleest. Voor kleine waarden van de steekproefuitkomsten (tot tweeduizend) zijn de afstanden tot de linker- resp. rechtergrens van het betrouwbaarheidsinterval (men spreekt van linker- resp. rechter- 95%-betrouwbaarheidsmarge) niet gelijk. In nomogram c zijn dan ook beide gegeven, de linker 95%-betrouwbaarheidsmarge aan de onderkant van de horizontale as, de rechter aan de bovenkant. Ter verduidelijking volgen twee voorbeelden behorende bij kenmerken van type 2.

Uit nomogram b leest men af dat de 95%-betrouwbaarheidsmarge bij 20 000 gelijk is aan 900. Het bijbehorende 95%-betrouwbaarheidsinterval ligt derhalve in tussen 19 100 en 20 900. Volgens nomogram c is de linker 95%-betrouwbaarheidsmarge bij 500 gelijk aan 130, en de rechter aan 160. Het 95%-betrouwbaarheidsinterval bij 500 ligt dus in tussen 370 en 660.

In de tabel zijn bij een groot aantal getalwaarden rechtstreeks betrouwbaarheidsintervallen gegeven. Voor waarden (mits groter dan 500) welke niet in de tabel zijn gegeven kan men de betrouwbaarheidsintervallen bepalen met behulp van interpolatie.

Nog zij erop gewezen dat de betrouwbaarheidsmarge bij een uitkomst die betrekking heeft op een regio (provincie, gemeente, e.d.) moet

worden vermenigvuldigd met $\sqrt{\frac{1-p}{1-q}}$, waarbij

p = uitkomst gedeeld door totale bevolking in regio

q = uitkomst gedeeld door totale bevolking in Nederland.

Dit betekent een verkleining van de betrouwbaarheidsmarge, wat een gevolg is van het feit dat de totale bevolking in een regio door de gehanteerde steekproeftrekking bijna precies is geschat.

5. 95%-betrouwbaarheidsmarge bij percentages

Heeft men twee kenmerken waarvan de één een detaillering is van de ander, dan kan men de frequenties waarmee beide voorkomen uitdrukken in één getal, bijv. een percentage. Voorbeelden zijn het aantal Nederlands Hervormden in Overijssel als percentage van het totaal aantal mensen in Overijssel, en het aantal Nederlands Hervormden jonger dan 20 jaar als percentage van alle Nederlands Hervormden in Nederland.

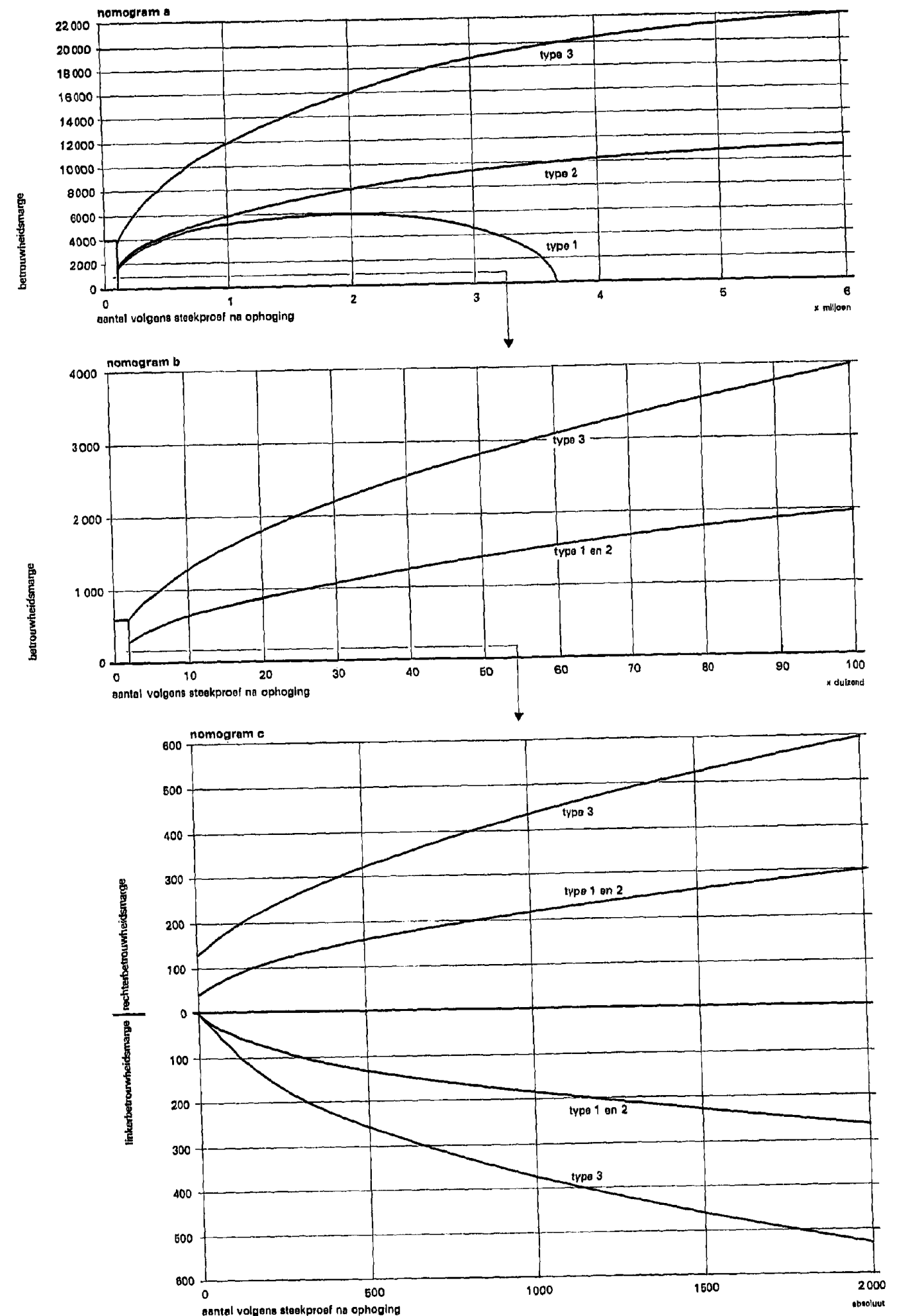
Door de gebruikte steekproeftrekking (zie par. 1) wijkt het geschatte totaal aantal mensen in Overijssel vrijwel niet af van het werkelijke aantal. De betrouwbaarheidsmarge is dus bijna nul. De berekening van het in het eerste voorbeeld genoemde percentage gaat dan als volgt. Het totaal aantal mensen in Overijssel is 930 990, en het geschatte aantal Nederlands Hervormden in Overijssel is 294 125, dit is 31,59%. De betrouwbaarheidsmarge bij 294 125 is 6 670 (zie nomogram a, type

3). Deze moet worden vermenigvuldigd met $\sqrt{\frac{1-p}{1-q}}$ (zie vorige paragraaf); dit is in dit geval

$$\sqrt{1 - \frac{294\,125}{930\,990} \cdot \frac{1 - \frac{294\,125}{13\,065\,060}}{1 - \frac{294\,125}{930\,990}}} = 0,837$$

De betrouwbaarheidsmarge wordt dan $6\,670 \times 0,837 = 5\,580$. Dit is 0,60% van 930 990, zodat het werkelijk aantal Nederlands Hervormden in Overijssel zeer waarschijnlijk ligt tussen 30,99% en 32,19% van de totale bevolking.

Nomogrammen behorende bij de steekproefuitkomsten uit de volkstelling van 28 februari 1971



Tabel. Aantallen volgens steekproef na ophoging met 95%-betrouwbaarheidsintervallen voor typen 1, 2 en 3.

Opgehoogd aantal	Type 1		Type 2		Type 3	
	Ondergrens	Bovengrens	Ondergrens	Bovengrens	Ondergrens	Bovengrens
0	0	35	0	35	0	125
50	15	115	15	115	5	215
100	50	185	50	185	15	290
150	85	245	85	245	30	370
200	120	310	120	310	50	425
250	160	370	160	370	75	490
300	200	430	200	430	105	555
350	245	485	245	485	140	625
400	285	545	285	545	170	690
450	330	600	330	600	205	755
500	370	660	370	660	240	820
550	415	715	415	715	280	880
600	460	770	460	770	315	945
650	500	830	500	830	355	1 005
700	545	885	545	885	390	1 070
750	590	940	590	940	430	1 130
800	635	995	635	995	470	1 190
850	680	1 050	680	1 050	510	1 250
900	725	1 105	725	1 105	545	1 315
950	770	1 160	770	1 160	585	1 375
1 000	815	1 215	815	1 215	625	1 435
1 250	1 040	1 490	1 040	1 490	830	1 730
1 500	1 270	1 760	1 270	1 760	1 040	2 020
1 750	1 500	2 030	1 500	2 030	1 250	2 310
2 000	1 730	2 295	1 730	2 295	1 465	2 595
3 000	2 640	3 360	2 640	3 360	2 280	3 720
4 000	3 590	4 410	3 590	4 410	3 175	4 825
5 000	4 540	5 460	4 540	5 460	4 085	5 915
6 000	5 500	6 500	5 500	6 500	5 000	7 000
7 000	6 460	7 540	6 460	7 540	5 925	8 075
8 000	7 425	8 575	7 425	8 575	6 850	9 150
9 000	8 390	9 610	8 390	9 610	7 785	10 215
10 000	9 360	10 640	9 360	10 640	8 720	11 280
15 000	14 220	15 780	14 220	15 780	13 445	16 555
20 000	19 105	20 895	19 105	20 895	18 210	21 790
25 000	24 005	25 995	24 000	26 000	23 000	27 000
30 000	28 910	31 090	28 905	31 095	27 815	32 185
35 000	33 825	36 175	33 820	36 180	32 645	37 355
40 000	38 750	41 250	38 745	41 255	37 485	42 515
45 000	43 675	46 325	43 670	46 330	42 335	47 665
50 000	48 605	51 395	48 595	51 405	47 195	52 805
55 000	53 540	56 460	53 530	56 470	52 060	57 940
60 000	58 475	61 525	58 465	61 535	56 930	63 070
65 000	63 415	66 585	63 405	66 595	61 810	68 190
70 000	68 355	71 645	68 345	71 655	66 690	73 310
75 000	73 300	76 700	73 290	76 710	71 575	78 425
80 000	78 245	81 755	78 235	81 765	76 465	83 535
85 000	83 195	86 805	83 180	86 820	81 360	88 640
90 000	88 145	91 855	88 130	91 870	86 255	93 745
95 000	93 095	96 905	93 080	96 920	91 155	98 845
100 000	98 050	101 950	98 030	101 970	96 055	103 945
150 000	147 630	152 370	147 590	152 410	145 180	154 820
200 000	197 285	202 715	197 230	202 770	194 460	205 540
300 000	296 730	303 270	296 630	303 370	293 260	306 740
400 000	396 285	403 715	396 120	403 880	392 240	407 760
500 000	495 910	504 090	495 690	504 310	491 380	508 620
600 000	595 595	604 405	595 300	604 700	590 600	609 400
700 000	695 320	704 680	694 940	705 060	689 880	710 120
800 000	795 085	804 915	794 620	805 380	789 240	810 760
900 000	894 875	905 125	894 320	905 680	888 640	911 360
1 000 000	994 700	1 005 300	994 040	1 005 960	988 080	1 011 920
1 500 000	1 494 135	1 505 865	1 492 870	1 507 130	1 485 740	1 514 260
2 000 000	1 994 045	2 005 955	1 991 960	2 008 040	1 983 920	2 016 080
2 500 000	2 494 460	2 505 540	2 491 230	2 508 770	2 482 460	2 517 540
3 000 000	2 995 415	3 004 585	2 990 640	3 009 360	2 981 280	3 018 720
3 500 000	3 497 535	3 502 465	3 490 150	3 509 850	3 480 300	3 519 700
4 000 000			3 989 770	4 010 230	3 979 540	4 020 460
4 500 000			4 489 470	4 510 530	4 478 945	4 521 055
5 000 000			4 989 250	5 010 750	4 978 500	5 021 500
5 500 000			5 489 090	5 510 910	5 478 180	5 521 820
6 000 000			5 989 000	6 011 000	5 978 000	6 022 000

Voor het berekenen van betrouwbaarheidsmarges van percentages van uitkomsten die beide onnauwkeurig zijn (zoals in het tweede voorbeeld) zijn geen algemene regels te geven. Echter, als een van beide te hoog resp. te laag wordt geschat geldt voor de ander waarschijnlijk hetzelfde. Hieruit volgt dat de grootte van de grootste waarde er niet zoveel toe doet. Daarom is de volgende benaderingsformule voor de betrouwbaarheidsmarge van een percentage in veel gevallen bruikbaar.

$$\text{Betrouwbaarheidsmarge} = 1,96 \sqrt{\frac{\text{percentage} \times (100 - \text{percentage}) \times 10}{\text{grootste waarde}}}$$

Toepassing van deze formule op het laatstgenoemde voorbeeld moge het gebruik duidelijk maken. Het aantal Nederlands Hervormden in Nederland is geschat op 3 083 090. Hiervan zijn 948 105 jonger dan 20 jaar, dit is 30,75%. De betrouwbaarheidsmarge hierbij is

$$1,96 \sqrt{\frac{30,75 \times (100 - 30,75) \times 10}{3 083 090}} = 0,16\%$$

zodat het percentage Nederlands Hervormden jonger dan 20 jaar zal liggen tussen 30,59% en 30,91%.

AANHANGSEL IV. ADMINISTRATIEVE TELLING VAN PERSONEN ZONDER NEDERLANDSE NATIONALITEIT

De in dit aanhangsel opgenomen staten 4a en 4b verschaffen uitgebreide informatie ten aanzien van het aandeel der administratief getelde personen onder de niet-Nederlanders. Staat 4a geeft een gedetailleerd overzicht naar nationaliteit van het aantal administratief getelde personen onder de bevolking zonder de Nederlandse nationaliteit. Staat 4b belicht op grond van een meer summiere indeling naar nationaliteit de administratief getelden onder de niet-Nederlanders naar een aantal kenmerken, te weten: geslacht, leeftijd, soort van werkzaamheid, burgerlijke staat en plaats in het huishouden (def. 1960). De cijfers in genoemde staten zijn wederom ontleend aan de uit het integrale bestand getrokken steekproef.

Enige belangrijke conclusies waartoe de in deze staten opgenomen cijfers aanleiding geven, zijn:

- het relatieve aantal administratief getelde niet-Nederlandse vrouwen (12%) is aanmerkelijk kleiner dan het relatieve aantal administratief getelde niet-Nederlandse mannen (22%);
- naar nationaliteit bezien komt het geringste percentage administratief getelde personen (ca. 4) voor onder de op het tijdstip van de volkstelling in Nederland wonende Belgen, Duitsers en Oostenrijkers. Een gering percentage administratief getelden treft men ook aan onder de personen zonder nationaliteit. Voor de hoogste percentages administratief getelden zorgen de nationaliteiten welke aan de wervingslanden zijn verbonden: voor de totale groep bedraagt dit 35% (mannen 36%, vrouwen 31%). Wanneer deze groep van nationaliteiten buiten beschouwing wordt gelaten, bedraagt het totaal aantal administratief getelde personen onder de niet-Nederlanders nog maar 8% in plaats van 19%, terwijl tevens het verschil in de percentages administratief getelde personen tussen de niet-Nederlandse mannen en de niet-Nederlandse vrouwen sterk afneemt, te weten van 10% (22% tegenover 12%) naar 3% (10% tegenover 7%);
- over het algemeen genomen ligt het aandeel administratief getelde niet-Nederlanders onder de jongste (van 0 tot en met 19 jaar) en oudste leeftijdsklassen (vanaf 50 jaar) duidelijk lager dan de respectieve percentages onder de tussenliggende leeftijdsklassen. Een opvallende uitzondering hierop wordt gevormd door de 50-64-jarige mannen en vrouwen met een wervingsland-nationaliteit: binnen deze groep van nationaliteiten geven de 50-64-jarige mannen en vrouwen juist de hoogste percentages administratief getelde personen te zien;
- naar soort van werkzaamheid beschouwd kan men constateren dat slechts voor de groep met een wervingsland-nationaliteit het aandeel administratief getelden groter is onder de personen zonder beroep dan onder degenen die een beroep uitoefenen. Dit geldt zowel voor de mannen als de vrouwen onder hen. Voor de personen met een andere nationaliteit (zowel mannen als vrouwen) is het percentage administratief getelden onder de beroepsbeoefenaars praktisch gelijk aan dat onder de niet-werkzamen;
- ook naar burgerlijke staat verschillen de drie groepen van nationaliteiten niet sterk van elkaar daar waar het de hoogste en laagste percentages van administratief getelde personen betreft. Voor zowel de mannen en de vrouwen met een nationaliteit van een der E.G.-landen alsmede de mannen en de vrouwen met een overige (niet-wervingsland-) nationaliteit liggen de percentages administratief getelden onder de niet met hun echtgeno(o)t(e) samenwonende gehuwden aanmerkelijk hoger dan onder de overige gehuwden, de ongehuwden en de gehuwd geweest zijnde personen. Het beeld in dezen voor de personen met een wervingsland-nationaliteit is minder duidelijk. Voorts kan voor alle onderscheiden groepen van nationaliteiten het geringste percentage administratief getelden aan de kant van de

mannen worden waargenomen bij de met hun echtgenote samenwonende gehuwden, en aan de kant van de vrouwen bij de gehuwd geweest zijnde personen;

- ten slotte blijkt dat de grootste aantallen administratief getelde personen onder de niet-Nederlanders naar plaats in het huishouden (def. 1960) zich vooral concentreren onder de alleenstaanden. De verschillen hierin tussen de mannen der onderscheiden groepen van nationaliteiten zijn gering: voor iedere groep is circa 40% van de alleenstaanden administratief geteld. De verschillen in de percentages administratief getelden onder de alleenstaanden der onderscheiden groepen van nationaliteiten voor de vrouwen zijn daarentegen groter. Deze variëren van 13% voor de vrouwen met een E.G.-nationaliteit, via 23% voor de vrouwen met een overige (niet-wervingsland-) nationaliteit, tot 36% voor de vrouwen met een wervingsland-nationaliteit.

De ondergrens van het aantal administratief getelden wordt duidelijk gevormd door personen in inrichtingen en tehuizen: met uitzondering van de vrouwen met een wervingsland-nationaliteit, waarvan 15% administratief geteld is, ligt het percentage hierbij om en nabij de vier.

Staat 4a. Niet-Nederlanders naar telwijze, geslacht en land van nationaliteit, 28 februari 1971 (steekproef 1 op 10 (x 10))

	Door tellers geteld		Administratief geteld		Administratief getelden per 100 van de totale bevolking per categorie	
	M.	V.	M.	V.	M.	V.
	x 1 000					
EUROPA						
E.G.-landen						
België	11,6	11,3	0,4	0,3	3	3
Frankrijk	1,2	1,5	0,3	0,3	20	16
Groot-Brittannië	5,5	5,2	1,1	0,6	17	11
Italië	9,7	5,3	2,0	0,6	17	10
Bondsrepubliek Duitsland 1)	17,6	17,5	0,8	0,7	4	4
Overige E.G.-landen 2)	0,5	0,6	0,1	0,0	13	7
Wervingslanden						
Griekenland	1,7	0,7	0,9	0,4	36	38
Joegoslavië	2,4	2,1	2,8	0,5	54	21
Portugal	1,8	1,4	1,6	0,8	46	36
Spanje	13,7	5,5	5,8	3,0	30	35
Turkije	18,2	3,8	7,1	1,3	28	26
Oostenrijk	1,6	1,4	0,0	0,0	3	3
Zwitserland	1,2	1,0	0,1	0,1	9	11
Overige Europese landen	2,6	2,6	0,4	0,4	12	12
AFRIKA						
Algerije en Tunesië	0,3	0,1	0,1	0,0	18	7
Marokko	11,4	0,6	9,4	0,2	45	30
Overige Afrikaanse landen	0,5	0,4	0,2	0,1	29	13
AMERIKA						
Canada	1,3	1,0	0,1	0,1	7	7
Verenigde Staten	2,7	2,7	0,6	0,4	18	13
Overige Amerikaanse landen	0,3	0,4	0,1	0,1	30	17
AZIË						
China	1,1	0,5	0,5	0,1	29	21
Indonesië	4,1	3,6	0,5	0,4	11	9
Overige Aziatische landen	1,3	1,2	0,5	0,4	30	24
OCEANIË						
.....	0,9	0,8	0,0	0,0	4	3
GEEN 3)						
.....	14,1	8,9	0,6	0,5	4	5
TOTAAL	127,3	80,1	35,9	11,4	22	12

- 1) Hieronder zijn alle personen met de Duitse nationaliteit begrepen.
 2) Denemarken, Ierland, Luxemburg.
 3) Incl. de personen die als nationaliteit de "Molukse" hebben opgegeven.

Staat 4b. Administratief getelde niet-Nederlanders per 100 van het totaal per land van nationaliteit per geslacht per leeftijd, resp. soort van werkzaamheid, burgerlijke staat en plaats in het huishouden (def. 1960), 28 februari 1971 (steekproef 1 op 10 (x10))

	Totaal		waarvan					
			E.G.-landen 1) 2)		wervingslanden 3)		overige landen 4)	
	M.	V.	M.	V.	M.	V.	M.	V.
TOTAAL	22	12	9	6	36	31	10	9
Leeftijd								
0 - 19 jaar	11	12	6	6	28	28	7	8
20 - 29 jaar	27	19	14	11	36	32	14	13
30 - 39 jaar	29	17	12	7	36	35	18	11
40 - 49 jaar	24	11	8	5	42	30	10	11
50 - 64 jaar	11	6	6	3	46	37	8	7
65 jaar en ouder	6	4	2	3	6	14	12	6
Soort van werkzaamheid								
Met beroep	23	14	10	5	33	28	10	8
Zonder beroep	19	12	7	6	49	33	10	10
Burgerlijke staat								
Ongehuwd	21	12	12	6	38	28	11	9
Gehuwd samenwonend met echtgeno(o)t(e)	11	14	5	6	27	34	8	10
Gehuwd niet samenwonend met echtgeno(o)t(e)	37	19	30	12	37	35	30	16
Gehuwd geweest	15	6	8	4	37	21	10	8
Plaats in het huishouden								
Personen in huishouden								
hoofd van het huishouden	11	7	5	3	28	11	8	11
echtgenote		14		6		34		9
ongehuwd kind	11	11	5	6	28	28	8	8
overige leden	12	9	8	3	18	22	6	7
Alleenstaanden	41	22	42	13	41	36	38	23
Personen in inrichtingen en tehuisen	4	3	3	1	4	15	5	4

- 1) België, Denemarken, Frankrijk, Groot-Brittannië, Ierland, Italië, Luxemburg, Bondsrepubliek Duitsland.
 2) Hieronder zijn alle personen met de Duitse nationaliteit begrepen.
 3) Griekenland, Joegoslavië, Portugal, Spanje, Turkije, Algerije, Marokko, Tunesië.
 4) Incl. zonder nationaliteit; hieronder zijn ook begrepen personen die als nationaliteit de "Molukse" hebben opgegeven.

AANHANGSEL V. OVERZICHT VAN BESCHIKBARE TABELLEN

In dit aanhangsel wordt een overzicht gegeven van een aantal uitkomsten van de volkstelling 1971 die in hoofdzaak betrekking hebben op de bevolking zonder de Nederlandse nationaliteit. Dit overzicht is samengesteld in de vorm van een tweetal kruisjesschema's. Naast de kenmerken waarover voor de niet-Nederlanders informatie ter beschikking staat, laten deze schema's tevens zien in welke onderlinge combinaties deze kenmerken in een reeks tabellen voorkomen.

5.1 Structuur van de overzichten

In de voorkolom van ieder kruisjesschema zijn de variabelen vermeld alsmede het aantal onderscheidingen dat per variabele is gebruikt. Variabelen die op meer dan één wijze zijn ingedeeld, zijn hierbij als aparte variabelen opgenomen. Per kolom is door middel van kruisjes de onderlinge combinatie van in de voorkolom opgenomen variabelen aangegeven zoals deze in een tabel voorkomt. Het nummer van de tabel met de desbetreffende combinatie van variabelen staat in de kop van de kolom. Alle variabelen die in één kolom van een kruisje zijn voorzien treft men in de respectieve tabel in volledig onderling verband aan.

De twee kruisjesschema's betreffen achtereenvolgens tabellen die zijn ontleend aan :

- a. de kerntabellen (overzicht 5a). Deze tabellen zijn reeds gepubliceerd zowel op basis van de 10% steekproef als op integrale basis en zijn verkrijgbaar per gemeente, voor diverse gebiedsindelingen en voor Nederland. De hierin opgenomen cijfers hebben betrekking op personen met en zonder Nederlandse nationaliteit. De laatste groep personen is slechts in twee tabellen nader gespecificeerd. In tabel 1/5 is deze groep onderscheiden in personen met een vreemde nationaliteit en personen zonder nationaliteit (statenlozen), in tabel 6/2 in personen met een Zuid Europese, Noordafrikaanse en overige nationaliteit. De kerntabellen kunnen worden besteld bij de hoofdafdeling Sociale rekeningen van het Bureau.
- b. de aanvullende tabellen (overzicht 5b). Deze tabellen hebben slechts betrekking op personen zonder de Nederlandse nationaliteit. Zij bieden informatie over een relatief groot aantal diverse nationaliteiten. Enkele van deze tabellen zijn reeds - zij het in een min of meer gecompliceerde vorm - in deze publikatie opgenomen. In tegenstelling tot de kerntabellen zijn de aanvullende tabellen met betrekking tot de niet-Nederlanders slechts beschikbaar op basis van de 10% steekproef. Daarnaast zijn deze tabellen alleen verkrijgbaar voor Nederland, met uitzondering van tabel 06 die regionale - overigens beperkte - informatie verschaft over personen met onderscheiden niet-Nederlandse nationaliteiten. De in overzicht 5b opgenomen tabellen zijn op aanvraag te verkrijgen bij de hoofdafdeling Bevolkingsstatistiek van het Bureau.

5.2 Inhoudelijke karakteristiek van de tabellen

Ter indicatie van de inhoud van de tabellen die in deze publikatie niet aan de orde zijn gekomen, worden de belangrijkste hierbij gebruikte begrippen beknopt toegelicht.

Plaats in het gezin

Personen die in gezinsverband leven zijn verantwoord in relatie tot het hoofd van het gezin. Als gezinshoofd is aangemerkt in gezinnen met echtpaar (met of zonder kinderen) de man, en in gezinnen zonder echtpaar de vader resp. de moeder. Als echtgenote is beschouwd elke gehuwde vrouw die met haar echtgenoot samenwoont.

Onder ongehuwd kind is verstaan elk nimmer gehuwd geweest zijnd kind dat met vader en/of moeder samenwoont. Geadopteerde kinderen zijn daarbij als eigen kind beschouwd.

Alle overige personen die zijn opgenomen in en/of samenwonen met een gezin alsmede alle alleenstaanden en personen in inrichtingen en tehuizen, voor zover die althans niet met echtgeno(t)e en/of ongehuwde kinderen samenwonen, zijn gerekend tot de niet in gezinsverband levende personen.

Geboorteprovincie en periode van vestiging

Zowel bij de bepaling van de geboorteplaats als bij het vaststellen van de periode van vestiging in de huidige woongemeente is uitgegaan van de gemeentelijk indeling naar de toestand op 28 februari 1971.

A.O.W. A.W.W. Bijstandswet

Onafhankelijk van de gedane opgaven zijn alle mannen van 65 jaar en ouder ingedeeld bij personen met A.O.W. Alle vrouwen voor zover gehuwd en samenwonend met een man van 65 jaar of ouder zijn ingedeeld bij personen zonder A.O.W. en alle overige vrouwen voor zover 65 jaar of ouder bij personen met A.O.W.

Hulpbehoevendheid

Als aangewezen op hulp zijn beschouwd alle personen die hebben opgegeven voor eigen verzorging, huishoudelijke taken dan wel voor taken of verplaatsing buitenshuis afhankelijk te zijn van de hulp van anderen. De voortdurend bedlegerigen zijn vanzelfsprekend inbegrepen.

Voornaamste bron van inkomen (levensonderhoud) in 1970

De voornaamste bron van levensonderhoud heeft betrekking op het gehele jaar 1970 en staat dus los van deze bron op het moment van de telling. Als voornaamste bronnen zijn onderscheiden: inkomen uit arbeid, inkomen uit vermogen, pensioen, A.O.W., A.W.W., lijfrente, sociale uitkering, studiebeurs en onderhoud door anderen.

Beroep en sociale groep

Voor de indeling naar beroep is uitgegaan van de daartoe internationaal aanbevolen classificatie van het Internationaal Arbeidsbureau van de Verenigde Naties te Genève (International Standard Classification of Occupations, I.S.C.O., 1968). Op een aantal punten is deze classificatie aangepast aan de Nederlandse situatie (vgl. de C.B.S.-publicatie: 14e Algemene volkstelling 28 februari 1971, Serie C, Systematische classificaties, Deel 2. Beroepenclassificatie). Voor de indeling naar sociale groep is in de eerste plaats uitgegaan van de positie in het bedrijf, te weten: zelfstandig, in loondienst en medewerkend gezinslid. Ten aanzien van de zelfstandigen zijn de wetenschappelijke vrije beroepen apart onderscheiden. Alle overige zelfstandigen zijn ingedeeld naar de aard van het bedrijf en/of het aantal personeelsleden in loondienst. De personen in loondienst zijn op basis van de aard van het beroep/functie ingedeeld naar employé of arbeider. Ten aanzien van de employés is met behulp van gegevens over aard en niveau van functie, onderwijsniveau en/of inkomensklasse een verdere differentiatie aangebracht.

De medewerkende gezinsleden zijn ingedeeld naar de aard van het bedrijf.

Aantal kinderen uit huwelijk en aantal thuiswonende kinderen

Het aantal kinderen uit het huwelijk heeft betrekking op het aantal levend geboren kinderen uit het op het moment van de telling bestaande huwelijk. Niet meer in leven zijnde of niet meer bij de moeder wonende kinderen (voor zover zij uit het ten tijde van de volkstelling bestaande huwelijk zijn geboren) zijn dus inbegrepen.

VARIABLEN (getallen tussen haakjes geven het aantal onderscheidingen van de variabele aan)	Bevolking zonder Nederlandse nationaliteit Heads of households and persons living alone without the Dutch nationality													Hoofden van huishou- dens en alleenstaan- den (def. 47) zonder Nederlandse natio- naliteit/ Heads of households and persons living alone (def. 47) without the Dutch nationality					VARIABLES (figures in brackets indicate the number of categories of the variable)			
	Tabel / Table													Tabel / Table								
	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	
Nationaliteit (6)												x						x				Nationality (6)
Nationaliteit (24)			x	x	x	x	x	x	x	x	x											Nationality (24)
Nationaliteit (42)	x	x									x											Nationality (42)
Geslacht (2)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x									Sex (2)
Telwijze (2)	x																					Way of enumeration (2)
Leeftijd (2)																						Age (2)
Leeftijd (6)																						Age (6)
Leeftijd (12)																						Age (12)
Burgerlijke staat (6)																						Marital status (6)
Soort van werkzaamheid (3)																						Type of activity (3)
Periode van vestiging in de huidige woongemeente (7)																						Period of settlement in the present municipality of residence
Woongebied (17)																						Place of residence (17)
Onderwijsniveau (14)																						Level of education (14)
Sociale groep (14)																						Socio-economic status (14)
Bedrijfstak (12)																						Status (8)
Plaats in het huishouden, definitie 1960 (6)																						Division of industry (12)
Plaats in het huishouden, definitie 1960 (13)																						Position in the household, definition 1960 (6)
Plaats in het huishouden, definitie 1947 (2)																						Position in the household, definition 1947 (2)
Plaats in het huishouden, definitie 1947 (7)																						Position in the household, definition 1947 (7)
Aantal kinderen uit huidige huwelijk (11)																						Number of children from present marria- ge (11)
Samenstelling huishouden, definitie 1960 (11)																						Composition of households, definition 1960 (11)
Samenstelling huishouden, definitie 1947 (9)																						Composition of households, definition 1947 (9)
Aantal personen in huishoudens, definitie 1960 (10)																						Size of the household, definition 1960 (10)
Aantal personen in huishoudens, definitie 1947 (10)																						Size of the households, definition 1947 (10)
Aantal thuiswonende kinderen (11)																						Number of children living at home (11)
Wijze van huisvesting (6)																						Way of housing (6)